

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Faculty of Humanities and Social Sciences

Thepsatri Rajabhat University Journal

I S S N : 1685-2813

ฉบับที่ ๑๖๖ ปีที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑

Vol. 9 No. 2 July-December 2018

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Faculty of Humanities and Social Sciences

Thepsatri Rajabhat University Journal

I S S N: 1685-2613

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2561

Vol. 9 No. 2 July-December 2018

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน / ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ปรัชญา จริยธรรมและศาสนา และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี :

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ดร.วิทยา เจริญพันธุ์ คณะกรรมการการอุดมศึกษา

พล.อ.ดร.จิระ โหมทพวงศ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บรรณาธิการ : อาจารย์ชลิดา แสนวิเศษ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อาจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย, อาจารย์สุธินี วงศ์วัฒนากุล, อาจารย์วีรวิทย์ บุญส่ง และอาจารย์ชนิดดา โชติช่วง

กองบรรณาธิการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รองศาสตราจารย์ ดร.กรศักดิ์ เตชะขันหมาก

รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ เสี่ยงม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา พงศ์ไพรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมมงคล

อาจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์

อาจารย์ภัทราพร โชคไพบูลย์

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.สมบุรณ์ สุขสำราญ ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.จางง อติวัฒน์สิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกสสิติอัมพร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

พ.ต.ท. ดร. ภูมิพน น้อมชอบพิทักษ์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน

ศิลปินกรรม : อาจารย์ปริญญากัญจน์ ใจสอาด และนางสุภรัตน์ เครือวงษา

ประสานงาน : นางสาวสุนทรี รื่นชู

ภาพปก : ภาพเขียนสีน้ำ เจ้าของภาพ อาจารย์ ดร.จุติรัช อนุกุล สวณลิขสิทธิ์

สำนักงาน : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถนนนารายณ์มหาราช อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

โทร. 036-411150 หรือ 036-427487-93 ต่อ 12231

E-mail: human@tru.ac.th และ <http://human.tru.ac.th>

จัดพิมพ์โดย : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด

เลขที่ 4 ซอยสิรินธร 7 แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทร. 02-881-9890

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ เสี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เต๊ะขันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. อาจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. อาจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา ปิณฑนานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วราภุต เกื้อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครสวรรค์
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
15. รองศาสตราจารย์ ดร.พยุ่ง ชิดาร์	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
17. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (รศ.)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รองศาสตราจารย์ พัฒนา จันทนา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
19. พระมหาวิจิต ธีรวิโส (ผศ.ดร.)	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สุรินทร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ณ ทองคาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกมล แผนพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หนัมนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บาร์นี บุญทรง	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทคโนโลยีสุรนารี
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุยยุทธ ขำคง	วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภรณ์ นันทะเสน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษุกร นาคชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรตี ปรีชาปัญญากุล
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ท้าวเงิน
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี อุตถาการ
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุสิทธิ์ ไกรสิน
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสนห์ ใจสิทธิ์
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปันสุวรรณ
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกสิทธิ์ ชินอัครพงศ์
41. พ.ต.ท. ดร.อิศราวุธ อ่อนน้อม
42. พระครูสิริสุตานุยุต (ดร.)
43. อาจารย์ ดร.เขมิกา ทองเรือง
44. อาจารย์ ดร.ญาณกร ไท้ประยูร
45. อาจารย์ ดร.นารา กิติเมธากุล
46. อาจารย์ ดร.พัชรีย์ ศิลารัตน์
47. อาจารย์ ดร.พัฒนกร สอนไฉ
48. อาจารย์ ดร.ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร
49. อาจารย์ ดร.ยุทธพล ทวะชาลี
50. อาจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาลี
51. อาจารย์ ดร.สาคร มหาหิงค์
52. อาจารย์ ดร.สุรวงศ์ วรรณปักข์
53. อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์
54. นาวาอากาศเอก ดร.ณภัทร แก้วนาถ
55. ดร.รุ่งเรือง แสนโกษา
56. ดร.อารียา จำนงค์ยา
57. พระมหาอินทร์วงศ์ อีสสรภาณี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รั้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลำพูน
มหาวิทยาลัยนครพนม
สถาบันรัชต์ภาคย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รั้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอนแก่น
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รั้อยเอ็ด
วิทยาลัยกองทัพอากาศ ดอนเมือง
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่สนใจ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2561 เป็นปีที่ 9 วารสารได้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนวารสารเข้าสู่ฐาน TCI และวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำดังนี้ 1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน 2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน 3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการมีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือฉบับที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 30 มิถุนายน และฉบับที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม ของทุกปี

เนื้อหาในวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 9 เรื่อง คือ 1. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3. ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี 5. กิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กประถมศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวก 6. ความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี 7. การศึกษามุมมองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยดุสิตธานีที่มีต่อตัวละครในวรรณคดี 8. อุปลักษณะเชิงโน้ตทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสุตตันตปิฎก และ 9. พระพุทธศาสนากับการพัฒนาจริยธรรมครอบครัว ทุกบทความได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการกลั่นกรองจากคณะกรรมการจัดทำวารสาร เนื้อหาสาระสำคัญของบทความในฉบับนี้มีความหลากหลายทรงคุณค่าในเชิงวิชาการ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณคณะทำงานทุกท่านที่ขับเคลื่อนวารสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์คือการเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของวงวิชาการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพิจารณากลั่นกรองบทความของอาจารย์ นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจทุกท่าน ที่ได้ส่งบทความเผยแพร่ในวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และหวังว่าจะได้รับความไว้วางใจเช่นนี้ต่อไป

ชลิดา แสนวิเศษ

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(2)
บทบรรณาธิการ	(4)
สารบัญ	(5)
พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	1
: วิศรุต วุฒิธรรม	
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษา ความเป็นไปได้ของโครงการ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน	11
: รัชพล ทิธี	
ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม	23
: เขาวลิต แจ่มสว่าง	
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระตุ้นแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี	33
: วรณยุพา เทพสุภรณ์กุล ปราโมทย์ จันทรเรือง และเนติ เฉลยวาเรศ	
กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา	47
: กนิษฐา สังข์รัตน์	
ความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี	57
: พิมพ์ชนก ทับมนเทียน	
การศึกษามุมมองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยดุสิตธานีที่มีต่อตัวละครในวรรณคดี	69
: นิศา บุรณภวังค์	
อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสุตตันตปิฎก	83
: พระมหาวิระ บุญนาดี	
พระพุทธศาสนากับการพัฒนาจริยธรรมครอบครัว	97
: จิระศักดิ์ สังเมฆ	

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

แนะนำผู้เขียน

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

หนังสือส่งบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่

ใบตอบรับเป็นสมาชิก

**พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**
**Behaviors of Students's entertainment in Hua Hin district,
Prachuap Khiri Khan Province**

วิศรุต วุฒิธรรม*
Wissaroot Wuttitum

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาส่วนใหญ่ เที่ยวสัปดาห์ละครั้งช่วงเวลาในการเที่ยว เวลา 21.01 - 22.00 น. ใช้เวลาในการเที่ยว 2.01 - 3 ชั่วโมงในการเที่ยวต่อครั้ง และมีค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,000 บาทขึ้นไปต่อครั้ง 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เงินค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาได้รับต่อเดือน และอาชีพของหัวหน้าครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานบันเทิงและด้านกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรม, สถานบันเทิง, นักศึกษา

* นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Abstract

The purpose of this study is 1) to study nightlife behavior of students in Hua Hin, Prachuap Khiri Khan, 2) to study the factors that affect the traveling behavior of entertainment venues, which correlate with the nightlife behavior of students in Hua Hin. Prachuap Khiri Khan. There were 130 samples using questionnaires as a tool for data collection. The statistics used in the analysis were percentage, mean, standard deviation, and chi-square statistics.

The results of the research were as follows: 1) Most of nightlife behavior of students was traveling once a week, traveling time was 9:01 pm - 10:00 pm, and traveling time was 2.01 - 3 hours per time, 2) Personal characteristics include the expenses that students receive per month, and the occupation of the head of the family is related to the behavior of the student's nightlife behavior in Hua Hin, Prachuap Khiri Khan with a statistical significance level of 0.05. Factors affecting the nightlife behavior of students in the Hua Hin are the aspects of entertainment venues' environment and the group of friends, which correlated with the nightlife behavior of students in Hua Hin, Prachuap Khiri Khan with a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Behaviors, Entertainment, Students's

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต เกิดการจำหน่ายการให้บริการอย่างสลับซับซ้อนทำให้วิถีการดำเนินชีวิตและการรับรู้ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมีโอกาสในการเลือกรับข่าวสารที่หลากหลาย ตามรสนิยมของแต่ละบุคคลสามารถที่จะเรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารรอบโลกผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสื่อสำเร็จรูปต่างๆ อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้ามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกและข้อมูลข่าวสารที่ผ่านการกลั่นกรองผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งธุรกิจบันเทิงโฆษณา ฯลฯ ก่อให้เกิดวัตถุนิยมและบริโภคนิยมตลอดจนความพึงพอใจในหมู่คนรุ่นใหม่รวมทั้งการถูกรวบรัดทั้งทางวัฒนธรรมหรือสถาบันเชิงประเพณีต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สังคมไทยรับเข้ามาโดยเฉพาะสถาบันเชิงด้านกลางคืนได้ทำลายระบบการศึกษาของชาติไปในตัว เพราะพบว่า วัยรุ่นที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและยังอยู่ในวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียนเข้าไปใช้บริการไปมั่วสุมกันตามสถานบันเทิง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 3-5)

ปัจจุบันนี้มีการจัดตั้งสถานบริการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดคือมีการจัดตั้งสถานบริการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังอยู่ใกล้สถานศึกษาที่มีนักเรียนต้องเดินทางผ่านเพื่อไปศึกษาเล่าเรียนในขณะเดียวกันฝั่งตรงข้ามของโรงเรียนยังมีป้ายโฆษณาเชิญชวนให้ผู้สนใจใช้บริการอาบอบนวด ซึ่งอาจทำให้นักเรียนเกิดความสับสนและมีความรู้สึกรอยากรู้อยากลองถึงขั้นเข้าไปใช้บริการก็มีโดยไม่ได้นึกถึงผลกระทบที่ตามมา สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อนักเรียนนักศึกษาอย่างมาก หากสิ่งแวดล้อมนอกสถานศึกษาเต็มไปด้วยแหล่งอบายมุขแหล่งบันเทิงเรียมย์ที่อยู่ใกล้ตัวเชิญชวนให้ลุ่มหลง หากเมื่อไหร่ไม่ไหวต่อสิ่งเย้ายวนเหล่านี้ก็จะเข้าไปสัมผัส หรือหากหลายคนติดใจก็ฝังตัวมั่วสุมในแหล่งดังกล่าวจนส่งผลกระทบต่อผลการเรียนแย่ บางรายถึงขั้นโดดเรียนหรือโดนไล่ออก รวมทั้งมีแนวโน้มทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมประเภทต่างๆ ขึ้นได้ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักขโมย ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมทั้งกลายเป็นแหล่งมั่วสุมแหล่งใหญ่ของวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นที่ไปเที่ยวสถานบันเทิงมักแสดงความก้าวร้าวประพฤติดันไม่สมกับวัย (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2539, หน้า 90)

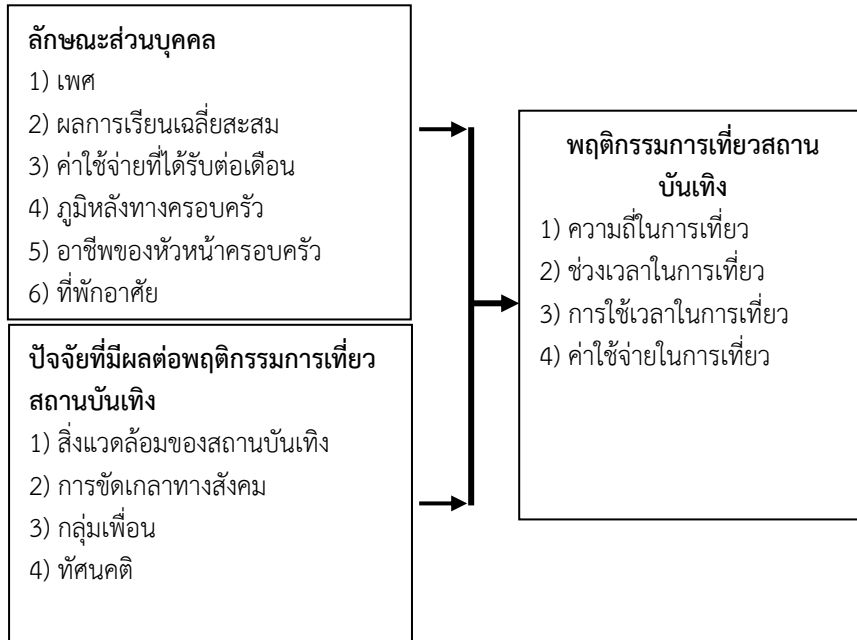
จากปัญหาข้างต้นที่กล่าวมา ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยที่เคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนันทนาการมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษา และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะได้ไปนำเสนออาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ปัญหาเหล่านี้ลดลง การศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษา นับว่าเป็นสิ่งที่น่าใจที่จะมากำหนดมาตรการและควบคุมนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจจะเป็นการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ เพราะปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยแห่งเดียว แต่ยังเกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

พฤติกรรมกรรมการเทียวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาที่เลือกจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 อายุระหว่าง 20-22 ปี มีอายุผ่านเกณฑ์ที่จะเข้าสถานบันเทิงได้ จำนวน 2,433 คนที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาที่เลือกจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 อายุระหว่าง 20-22 ปี มีอายุผ่านเกณฑ์ที่จะเข้าสถานบันเทิงได้ จำนวน 130 คนที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ที่พักอาศัย ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม ค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อเดือน อาชีพของหัวหน้าครอบครัว และภูมิหลังทางครอบครัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มีจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยกำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ มีข้อคำถามรวม 20 ข้อ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมของสถานบันเทิง การชดเชลาทางสังคม กลุ่มเพื่อน และทัศนคติ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มีข้อคำถามรวม 20 ข้อ ประกอบด้วย ความถี่ในการเที่ยว ระยะเวลาในการเที่ยว การใช้เวลาในการเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการเที่ยวสถานบันเทิง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแต่ละข้อคำถามผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมตามขั้นตอนดังนี้ 1) นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น แล้วนำมาปรับปรุง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จำนวน 3 ท่าน โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญ แต่ละท่านมารวมกัน คำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตร จากการคำนวณหาค่า IOC ครั้งนี้ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.50-1.00 2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักศึกษาที่มีอายุผ่านเกณฑ์ที่จะเข้าสถานบันเทิงได้ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.944 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อตรวจสอบและแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยรวบรวมจากแหล่งของข้อมูลโดยตรงจากการวิจัยภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้นำแบบสอบถามไปสำรวจกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยการสุ่มด้วยวิธีสุ่มตามความสะดวกให้ครบจำนวน 130 คน รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหนังสือ ตำราทางวิชาการต่างๆ สถิติ หรือทะเบียนของหน่วยงาน และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตโดยการศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิผลในการให้บริการประชาชน ผลจากการวิจัยและสิ่งตีพิมพ์ทั้งในและต่างประเทศ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและพรรณนาพฤติกรรมนักศึกษา อายุระหว่าง 20-22 ปี มีอายุผ่านเกณฑ์ที่จะเข้าสถานบันเทิงได้ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (inference statistics) ใช้หลักความน่าจะเป็นมาทำการทดสอบสมมติฐาน หรือ ข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดข้างต้นสถิติที่ใช้คือ โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงและเพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การเที่ยวสถานบันเทิงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ สมการพยากรณ์ คือ $y = a + bx$

5.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ที่แสดงข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

1. สรุปข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ผลการเรียนรู้คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.01 – 2.99 เงินค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อเดือน 5,001-7,000 บาท ภูมิหลังทางครอบครัวของนักศึกษา พบว่า บิดามารดาอยู่ด้วยกัน อาชีพของหัวหน้าครอบครัวคือ รับจ้างทั่วไป และอยู่หอพักนอกมหาวิทยาลัย ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมของสถาน บันเทิงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการขัดเกลาทางสังคม ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านทัศนคติ ตามลำดับ

2. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิง พบว่า ส่วนใหญ่เที่ยวสถานบันเทิงสัปดาห์ละครั้ง ช่วงเวลาในการเที่ยว เวลา 21.01 - 22.00 น. ใช้เวลาในการเที่ยวต่อครั้ง 2.01 - 3 ชั่วโมง และมีค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,000 บาทขึ้นไปต่อครั้ง

3. ลักษณะส่วนบุคคลโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่เงินค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาได้รับต่อเดือน และอาชีพ ของหัวหน้าครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานบันเทิงและด้านกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเที่ยวสถาน บันเทิงของนักศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ส่วนใหญ่ เที่ยวสถานบันเทิงสัปดาห์ละครั้ง ช่วงเวลาในการเที่ยว เวลา 21.01 - 22.00 น. ใช้เวลาในการเที่ยวต่อครั้ง 2.01 - 3 ชั่วโมง และมีค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,000 บาทขึ้นไปต่อครั้ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ คันธรส พลเยี่ยม (2545, หน้า 91) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมและสาเหตุในการเที่ยวสถานเริงรมย์ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ช่วงเวลาในการเที่ยว เวลา 21.01-22.00 น. สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภาณุเดช กันทะวะ (2557, หน้า 35) วิจัยพฤติกรรมกลางคืน ของนักศึกษาปริญญาตรีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ช่วงเวลาที่นักศึกษาไปเที่ยวมากที่สุดคือ 21.01-23.00 น. ใช้เวลา 2.01-3 ชั่วโมงในการเที่ยวต่อครั้ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วลภา แซ่อึ้ง (2548) วิจัย พฤติกรรมกลางคืนของนักศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ระยะเวลาต่อการไปเที่ยวคือ 2-4 ชั่วโมง และมี ค่าใช้จ่ายมากกว่า 1,000 บาทขึ้นไปต่อครั้ง

2. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงในด้านช่วงเวลาและความถี่ในการเที่ยวของนักศึกษา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ทั้งเพศ ค่านิยมเฉลี่ย เงินค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาได้รับต่อเดือน อาชีพของหัวหน้าครอบครัวมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาและความถี่ในการเที่ยวกลางคืนของกลุ่มนักศึกษา สาเหตุอาจเป็นเพราะพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องมียอดประกอบหลายอย่าง และปัจจัยอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ ความพร้อม ได้แก่ พร้อมทั้งรายได้ สภาพครอบครัว จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่สมาชิกมีเพียงพ่อแม่และลูก โดยที่แม่ก้าวไปสู่โลกของการทำงานนอกบ้าน แม่จึงต้องแบ่งเวลาความสนใจให้กับงานและสังคมนอกบ้านมากขึ้น ทำให้เกิดความบกพร่องในการทำหน้าที่เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูก ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของวัยรุ่น ครอบครัวที่มีความสนใจลูกน้อยจะผลักดันให้ลูกแสวงหาประสบการณ์ชีวิต โดยขาดความยับยั้งชั่งใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัลภา แซ่อึ้ง (2548) วิจัยพฤติกรรมการเที่ยวกลางคืนของนักศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี สาเหตุในการเที่ยวกลางคืนของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวกลางคืนมากที่สุด

3. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกับพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิง ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานบันเทิง มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ด้านกลุ่มเพื่อน มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวมีโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการขัดเกลาทางสังคมและด้านทัศนคติ จึงไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ $P > 0.05$

1) ปัจจัยที่มีผลต่อการเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานบันเทิงมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ความสนใจกับสถานบันเทิงมีโปรโมชั่นพิเศษต่างๆ อยู่เสมอในทุกๆ เดือน มีนักร้องที่ร้องเพลงไพเราะ สถานที่จอดรถของสถานบันเทิงสะดวกสบาย ท่าเลที่ตั้งของสถานบันเทิงที่สะดวก ในการเดินทางมาเที่ยวบริการของพนักงานที่ประทับใจ รวดเร็วและถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550, หน้า 35-36) กล่าวว่า ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ซึ่งบริษัทได้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด พนักงานขาย เครื่องมือที่ทันสมัย และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณิชภา เสาร์ม (2553, หน้า 65) วิจัยเรื่องปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานเริงรมย์ของนักศึกษาในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบไปเที่ยวร้านอาหารที่มีเพลงบรรเลงและร้านอาหารที่มีเพลงบรรเลง และมีการจัดแสดงคอนเสิร์ต มีนักร้องศิลปินมาแสดงเป็นการจูงใจให้มีคนเข้าไปเที่ยวเมื่อเข้าไปเที่ยวสถานเริงรมย์ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการตลาดกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านแรงจูงใจมีนักร้องที่มีชื่อเสียง การลดราคา เครื่องดื่มการสร้างบรรยากาศในร้านโดยใช้เทคโนโลยีด้านเครื่องเสียงดี

3.2 ด้านการขัดเกลาทางสังคมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ติดตามดาหรือผู้ปกครองมักอนุญาตให้นักศึกษาไปเที่ยวกับเพื่อนเสมอ สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลเพื่อโน้มน้าวให้นักศึกษาชอบมาเที่ยวสถานบันเทิง และนักร้องมีอิทธิพลทำให้นักศึกษาชอบมาเที่ยวสถานบันเทิงสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ ศิริรัตน์ แอดสกุล (2553, หน้า 85) ได้ให้ความหมาย การขัดเกลาทางสังคมไว้ว่า

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่บุคคลในสังคมได้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดและปลูกฝังวัฒนธรรมต่างๆ ของสังคม ให้สมาชิก รุ่นต่อๆ ไปได้ประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งเป็นกระบวนการทางสังคมกับทางจิตวิทยาที่มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกตามแนวทาง ที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เพื่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น รู้จักและปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รจนา เพ็ชรดี (2545, หน้า 103) พบว่า การเลี้ยงดูของครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ การเชื่อว่าสามารถดูแลตนเองเมื่ออยู่ไกลตา การให้ความเป็นกันเองและสนิทสนม การแสดงความรักและความสนใจ การให้ตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวบางเรื่อง การให้คำแนะนำในการดำรงชีวิตและการวางตัวในสังคม การลงโทษด้วยการตำหนิมากกว่าตี การให้ความอบอุ่นใกล้ชิด การให้โอกาสชี้แจงเหตุผลเมื่อทำผิด และการชี้แจงเหตุผลก่อนทำโทษ และการเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยระดับปานกลาง ได้แก่ การปรึกษาหารือ เรื่องต่างๆ เสมอ

3.3 ด้านกลุ่มเพื่อนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ มีความต้องการที่จะพบปะสังสรรค์กับมีเพื่อนสนิทที่เป็นคนชอบเที่ยวสถาน ต้องการพบเพื่อนใหม่ ต่างเพศที่ถูกใจและต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภาณุเดช กันทะวะ (2557, หน้า 35) วิจัยพฤติกรรมการเที่ยวกลางคืนของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปีการศึกษา 2557 พบว่า สาเหตุที่นักศึกษาไปเที่ยวกลางคืนส่วนใหญ่เป็นเพราะเพื่อนชวน ปัจจัยด้านบุคคลส่งผลต่อพฤติกรรมการเที่ยว กลางคืนโดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษาต้องการรู้จักเพื่อนต่างเพศ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมส่งผลต่อ พฤติกรรมการเที่ยวกลางคืนของนักศึกษาโดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เพื่อนชักชวนนักศึกษาไปเที่ยวกลางคืน สอดคล้องกับแนวคิดต้องการของวัยรุ่นหากพิจารณาขั้นพื้นฐานแล้ว จะเห็นว่าวัยรุ่นมีความต้องการที่เด่นๆ ต่อไปนี้ 1) ความต้องการการรวมกลุ่ม เป็นความต้องการสูง เพราะการรวมกลุ่มของวัยรุ่นเป็นวิถีทางที่เด็กได้รับการตอบสนอง ความต้องการหลายประการ เช่น ความอบอุ่น การได้รับยกย่อง 2) ความต้องการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนตรงข้าม ในตอนแรกส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจเฉพาะเจาะจงที่บุคคลใด สนใจเพื่อนต่างเพศเป็นส่วนรวม เพราะต้องการเรียนรู้เรื่อง ความแตกต่างระหว่างเพศและบทบาททางเพศด้วย 3) ความต้องการความถูกต้องยุติธรรม วัยรุ่นคิดอย่างอุดมคติว่า ความยุติธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นผู้ใหญ่ จึงให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับความถูกต้องยุติธรรมและ อยากจะทำอะไรหลายอย่างเพื่อความยุติธรรมทั้งในแง่ ส่วนบุคคลและสังคม และ 4) ความต้องการความงดงามทาง ร่างกาย ความงดงามเป็นแรงจูงใจสำคัญสำหรับวัยรุ่นทั้งชายและหญิง เพื่อดูความงดงามตามบทบาทต่างๆ ทางเพศที่ สังคมกำหนดให้

3.4 ด้านทัศนคติมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักศึกษาในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ มีความคิดเห็นว่าการเที่ยวสถานบันเทิงไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทยการเที่ยวสถานบันเทิง ทำให้เป็นคนทันสมัยและรสนิยมดีการเที่ยวสถานบันเทิงทำให้สนุกสนาน และการเที่ยวสถานบันเทิงเป็นการสร้าง สังคมใหม่ของกลุ่มวัยรุ่นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528, หน้า 230 - 231) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ใดๆ ด้วยการเข้าหา หรือถอยหนีออกไป ทัศนคติแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทัศนคติทางบวกหรือทัศนคติที่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะ เข้าหาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้น เนื่องจากความชอบหรือความพอใจ และทัศนคติทางลบหรือทัศนคติที่ไม่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะถอยหนีจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นๆ เนื่องจากความไม่ชอบหรือความไม่พอใจ และสอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ เฉลิมชัย อุฬารกุล (2544, หน้า 126) ซึ่งพบว่า เยาวชนวัยรุ่นมีเจตคติที่ดีต่อการใช้บริการสถาน บันเทิง 5 ข้อ คือ สถานบันเทิงทำให้ผ่อนคลายความเครียดและพักผ่อนหย่อนใจ สถานบันเทิงทำให้เกิดความสนุกสนาน

เฟลิดเฟลิน สถานบันเทิงทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น สถานบันเทิงทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ และเป็นที่ยอกกำลังกายอย่างหนึ่ง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นลินี ศุภกรโกศัย (2546, หน้า 128) ที่พบว่า ทักษะด้านความคิดเห็นของวัยรุ่นที่มีต่อสถานบันเทิงส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นสถานที่ที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และเป็นที่ยอมรับพบปะสังสรรค์กับเพื่อน รวมทั้งเยาวชนวัยรุ่นที่มีค่านิยมที่เห็นว่าบุคคลที่ไม่เคยเที่ยวสถานบันเทิงเป็นคนขี้ไม่ทันสมัยและล้าหลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่วนภาครัฐเช่นตำรวจฝ่ายปกครอง ฯลฯ ควรมีการสอดส่องตรวจตราสิ่งแวดล้อมสถานบันเทิงทุกแห่ง โดยเฉพาะที่ใกล้แหล่งสถานบันการศึกษาควรมีการตรวจสอบใบอนุญาต และตรวจสอบว่าสถานบันเทิงแห่งใดที่มีที่ตั้งผิดกฎหมายหรือไม่

2. รัฐบาลควรมีการควบคุมพฤติกรรมกาเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะผ่านทางครอบครัวและสถานบันการศึกษา โดยการสร้างสถานที่แปลกใหม่ที่น่าสนใจสำหรับการรวมกลุ่มของกลุ่มวัยรุ่น ในแต่ละจังหวัด หรือสร้างสถานที่ออกกำลังกายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

1. เจ้าของกิจการสถานบันเทิงควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสอดส่องตรวจตราสิ่งแวดล้อมของสถานบันเทิง ได้แก่ โปรโมชันสินค้าที่เข้าขายหลอกลวง ตรวจสอบอาวุธ ยาเสพติด การเข้มงวดด้านการจราจรบริเวณสถานบันเทิง พนักงานต่างด้าว มลภาวะทางเสียงและไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนแต่ฝ่ายเดียว

2. บิดามารดาควรให้คำแนะนำแก่บุตรหลานในการเลือกคบเพื่อน ซึ่งผลกระทบในการเลือกเพื่อนที่ไม่ดีนำมาซึ่งปัญหาดังกล่าว และวิธีปฏิเสธการชักชวนของเพื่อนในการไปเที่ยวสถานบันเทิงให้หันมาสนใจการเรียนก่อนการที่จะมีแฟน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาระบบการบริหารและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเที่ยวสถานบันเทิงของนักศึกษาจากสถานบันการศึกษาอื่นๆ

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการเที่ยวสถานบันเทิงและแนวทางป้องกัน

3. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเชิงลึก เช่น ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับของรัฐบาลในการจำกัดเวลาในการให้บริการของสถานบันเทิง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). **จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology)**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2539). **พฤติกรรมการที่เยาวชนบ้านเทิงของนักศึกษาวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- คันธรส พลเยี่ยม. (2545). **พฤติกรรมและสาเหตุในการที่เยาวชนโรงเรียนของวัยรุ่นในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฉลิมชัย อุฬารกุล. (2544). **อิทธิพลของดิสโกเฮดที่มีต่อเยาวชนวัยรุ่น: ศึกษากรณีวัยรุ่นในสถานศึกษาในเขตเทศบาลเมืองสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิชาภา เสาร์ม. (2553, กรกฎาคม – กันยายน). การศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการที่เยาวชนโรงเรียนของนักศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 30(3), 18-30.
- นลินี ศุภกรโกศัย. (2546). **ทักษะของวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการที่เยาวชนบ้านเทิงดิสโกเฮดเฉพาะกรณีศึกษานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรพิมล จันทรพลับ. (2538). **พัฒนาการวัยรุ่น**. พระนครศรีอยุธยา: วัฒนาพร.
- ภาณุเดช กันทะวะ. (2557). **พฤติกรรมการที่เยาวชนกลางคืนของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปีการศึกษา 2557**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัลภา แซ่อึ้ง. (2548). **พฤติกรรมการที่เยาวชนกลางคืนของนักศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รจนา เพ็ชรดี. (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการที่เยาวชนกลางคืน ณ สถานบันเทิงอาร์ชีเอ ของวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2553). **สถาบันครอบครัว: พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคนอื่นๆ. (2541). **พฤติกรรมผู้บริโภคฉบับพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: ระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Erikson, E. H. (1968). **Identity: Youth and Crisis**. New York: W.W.Norton.

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

An Achievement of Project Analysis and Project Management Titled Project Feasibility Study Through Using Peer Assisted Learning.

ธัชพล ทิธี*

Thatchapon Teedee

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน รายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหมู่เรียน 581947003C ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา รหัส 2208301 การวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ ภาคการศึกษาที่ 1/2560 จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือก คือ นักศึกษาที่มีผลคะแนนแบบทดสอบก่อนการเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของคะแนนแบบทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.50$) คิดเป็นร้อยละ 62.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = .707$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนอยู่ที่ 6.50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน นักศึกษามีการทำกิจกรรมร่วมกันในทุกๆ กิจกรรม มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน คอยช่วยเหลือดูแล อธิบายงานหรือบทเรียนต่างๆ ร่วมกัน นักศึกษากล้าซักถามเมื่อมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย ในกิจกรรมหรือบทเรียนต่างๆ นักศึกษามีความสนุกสนานกับการเรียนดี เกิดความสนิทสนม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนและอาจารย์ผู้สอน

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน, การวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ

* อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

The purpose of this research was to study learning achievement after using peer learning method, Project Analysis and Management course in the topic of Feasibility Study by using peer learning. The research samples were 2 students of students group 581947003C that had enrolled in PA 2208301 course, Project Analysis and Management 2 semester of academic year 2560 by using purposive sampling method which has selection criteria as the students who with a pre-test score less than 50 percent. Tools used in the study include pretest, posttest and the study management plan for peer learning. Data analysis using the method of percentage mean and One sample t-test

The study result had shown that learning achievement of the pretest and posttest score found that the average score of posttest was higher than pretest score ($\bar{x} = 12.50$) and the percentage was 62.50 as well as .707 standard deviation. The statistical significance was .05 while the difference of pretest score and posttest score was 6.50. These results shown that studying by peer learning method cause the learning achievement of students in post-course higher than pre-course. The students had had join in every activity, shared opinion together, take care and explain the tasks or lessons together, students ask questions when there were problems or doubts in the activities or lessons. Also, students had fun in learning, be intimate with each other and building good relationships between friends and teachers.

Keywords: Achievement, Peer-assisted learning, Project Analysis and Management Course

บทนำ

วิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ มีเนื้อหาสาระที่เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย แผนและโครงการ วงจรโครงการ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แนวคิดในการบริหารโครงการ กระบวนการบริหารโครงการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโครงการ โดยเน้นศึกษาโครงการสาธารณะภายใต้บริบทของสังคมไทย ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องใช้ในศาสตร์อื่นๆ เข้ามาประยุกต์ในรายวิชาดังกล่าว หัวข้อการวิเคราะห์การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการต้องวิเคราะห์โครงการทางด้านอุปสงค์หรือตลาด ทางด้านเทคนิค ทางด้านการเงินและเศรษฐศาสตร์ ทางด้านการบริหารจัดการ ทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เนื้อหาประเด็นดังกล่าวค่อนข้างยาก

จากการใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ หัวเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ หมู่เรียน 581947003C จำนวน 6 คน ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า นักศึกษา จำนวน 2 คน ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักศึกษารหัส 58194700305 ได้ 5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และรหัส 58194700308 ได้ 7 คะแนน โดยคิดเป็นร้อยละ 33 จากนักศึกษาทั้งหมด 6 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ค่อนข้างต่ำ

การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน “Peer Assisted Learning” เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีหลักการที่สำคัญ คือ 1) การสอนโดยเพื่อนร่วมชั้น (Class wide-peer tutoring) ให้ผู้เรียนที่จับคู่กันมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนสลับบทบาทเป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียน 2) การสอนโดยเพื่อนต่างระดับชั้น (Cross-age Peer Tutoring) มีการจับคู่ระหว่างผู้เรียนที่อายุต่างกัน โดยให้ผู้เรียนที่อายุสูงกว่าเป็นผู้สอนและให้ความรู้ 3) การสอนโดยสลับบทบาท (Reverse-role tutoring) จับคู่ระหว่างผู้เรียนที่มีอายุมากกว่าแต่มีความสามารถทางการเรียนต่ำกว่า หรือมีความบกพร่องในการเรียนรู้กับผู้เรียนที่อายุน้อยกว่า แต่มีสติปัญญาที่อยู่ในระดับปกติ ผู้เรียนทั้งสองจะสลับบทบาทกันเป็นทั้งนักเรียน ผู้สอน และ 4) การสอนโดยการจับคู่ (One-to-one tutoring) ผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าจับคู่กับผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำกว่าด้วยความสนใจสอนในเรื่องที่ตนมีความสนใจ มีความถนัดและทักษะที่ดี (กนกอร ศรีสมพันธุ์, บังอร ศิริสกุลไพศาล, และศุภาพิชญ์ โพน โบรมันน์, 2560, หน้า 141)

วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนมิได้มาจากอาจารย์ผู้สอนแต่ผู้เดียว แต่สามารถเรียนรู้จากเพื่อนช่วยเพื่อนด้วยกันได้ เพราะเพื่อนนักศึกษาด้วยกันย่อมมีประสบการณ์ในการเรียนคล้ายๆ กัน เมื่อคนหนึ่งเรียนรู้เริ่มเข้าใจ ก็สามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ว่าปัญหาที่ขัดข้องอยู่ที่ใด และการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจึงมีความสนใจว่า แนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนสัมฤทธิ์ผล และประสบความสำเร็จ วิธีการหนึ่ง คือ การเรียนรู้ที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer-assisted learning) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนแบบช่วยเหลือกัน โดยใช้กระบวนการทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในลักษณะพึ่งพากัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเรียนแบบนี้ เลือกการสอนโดยการจับคู่ (One-to-one tutoring) มาประยุกต์ใช้ โดยมุ่งหวังให้นักศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาวิชาที่ดี สามารถนำความรู้ ไปอธิบาย แลกเปลี่ยน ช่วยเพื่อนที่มีผลคะแนนต่ำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน รายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย จากเนื้อหาแนวคิดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
2. ขอบเขตด้านประชากร นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา รศ 2208301 การวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ หมู่เรียน 581947003C ภาคการศึกษาที่ 1/2560 จำนวน 6 คน
3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ศึกษาจากตัวแปร ดังนี้
 - ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
 - ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ภาคการศึกษาที่ 1/2560

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Assisted Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ 2-3 คน สมาชิกในกลุ่มจะมีทั้งเพศหญิงและเพศชายและสมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน คือ ความสามารถสูง กลาง ต่ำ กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนในวัยเดียวกันร่วมมือในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ช่วยกันอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในการเรียนเหมือนกับที่ตนเข้าใจ มีการฝึกทักษะในการเรียนร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement) หมายถึง ระดับความสำเร็จที่ได้จากความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ซึ่งอาจพิจารณาได้จากคะแนนที่กำหนดให้ หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ผู้สอนมอบให้ หรือทั้งสององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลคะแนนหลังการเรียนที่สูงขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนการเรียน

ทบทวนวรรณกรรม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Good (1973, p.7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ว่าหมายถึง ความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญ ในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึงความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

อรรถัย จันได (2553, หน้า 18) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ หรือทักษะซึ่งเกิดจากการกระทำที่ประสานกันต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบทางด้านที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ใช้สติปัญญา แสดงออกในรูปของความสำเร็จ ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

ชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญส่ง (2559, หน้า 13) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้หรือทักษะที่ต้องใช้สติปัญญาและสมรรถภาพทางสมองที่ได้รับมาจากการสั่งสอน แสดงออกมาในรูปความสำเร็จสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย และใช้แบบทดสอบความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน สามารถประเมินหรือวัดประมาณได้จากการทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การเรียนรู้แบบช่วยเหลือเพื่อน

ความหมายของการเรียนรู้แบบช่วยเหลือเพื่อน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

นกอร ศรีสมพันธุ์, บังอร ศิริสกุลไพศาล และ ศุภาพิชญ์ โพน โบรมันน์ (2560, หน้า 141) อธิบายถึงการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Assisted Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่นักศึกษามีโอกาสช่วยเหลือและร่วมกันพัฒนาทักษะของตนเองโดยการจับคู่ ผู้สอนจะเลือกนักศึกษาที่ผลการเรียนดีจับคู่กับนักศึกษาที่ผลการเรียนอ่อน เพื่อให้เพื่อนที่ผลการเรียนดีได้ช่วยเหลือและพัฒนาความรู้ให้เพื่อนที่อ่อนกว่า ผู้สอนจะให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นันทิรา ธีระนันท์กุล, คมสันต์ ชโนศวรรย์ และ สมยศ เจตน์เจริญรักษ์ (2559, หน้า 122) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นวิธีการเรียนรู้ทักษะที่ให้ผู้เรียนร่วมกันและช่วยเหลือกันทำกิจกรรมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากผู้สอน เนื่องด้วยการเรียนกับเพื่อน หรือมีเพื่อนคอยแนะนำ คอยช่วยเหลือ ผู้เรียนไม่มีความกดดัน ผู้เรียนกล้าที่จะสอบถามและกล้าแสดงออกมากขึ้น ผู้สอนมีหน้าที่คอยชี้แนะ จัดเตรียมแบบฝึกทักษะหรือกิจกรรมต่างๆ รวมถึงคอยกระตุ้นเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะทางการเรียนและทักษะทางสังคมไปพร้อมๆ กัน

อินทิรา ไพรัตน์ (2559, หน้า 1049) การสอนแบบกลุ่มช่วยเหลือเพื่อน หมายถึง การเรียนการสอนที่รวมเอาหลักการเรียนแบบร่วมมือเข้ารวมกับการเรียนเป็นรายบุคคลมาเป็นการเรียนแบบเป็นกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละคนจะมีชุดการสอนคนละชุดเพื่อศึกษาเนื้อหาเดียวกัน และให้นักเรียนในกลุ่มทำการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อนักเรียนคนใดคนหนึ่งมีปัญหาในการเรียนก็ปรึกษากับเพื่อนในกลุ่มได้ ครูผู้สอนจะให้ความเป็นอิสระแก่นักเรียนในการหาความรู้จากเพื่อนในกลุ่ม

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบช่วยเหลือเพื่อน หมายถึง การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการสอนแบบให้ผู้เรียนช่วยสอนกันเอง โดยให้ผู้เรียนทุกคนเป็นผู้มีบทบาทในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้เรียนที่มีความสามารถจะจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นเพื่อน ผู้สอนจะมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีความสุขกาย สุขใจ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อนอย่างเต็มที่ และควรสร้างแรงจูงใจเพื่อนักเรียนที่ช่วยสอนให้ได้รับผลตอบแทนทั้งรูปธรรมและนามธรรม

3. หลักการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

หลักการสอนแบบกลุ่มช่วยเหลือเพื่อนประกอบด้วย ประเด็นต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ, 2543, หน้า 64) ดังนี้

- 3.1 ครูควรเป็นผู้มีบทบาทน้อยที่สุดในการจัดการและตรวจสอบผลงาน
- 3.2 ในการสอนกลุ่มย่อยครูไม่ควรใช้เวลาเกินกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาทั้งหมด
- 3.3 ควรเป็นวิธีการเรียนที่ง่าย
- 3.4 มีการกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนไม่ปฏิบัติลัดขั้นตอน
- 3.5 ควรมีการตรวจสอบเป็นระยะ เมื่อเวลานักเรียนมีปัญหาจะได้ให้คำแนะนำที่เหมาะสม
- 3.6 นักเรียนสามารถที่จะตรวจสอบหรือเปรียบเทียบงานของตนกับเพื่อนของนักเรียนได้ด้วย
- 3.7 ควรจัดกลุ่มนักเรียนให้มีสถานที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนแบบนี้
- 3.8 ควรเป็นวิธีง่ายทั้งครูและนักเรียน

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 64) ได้อธิบายขั้นตอนการสอนแบบ TAI ไว้ดังนี้

- 4.1 การจัดกลุ่ม (Team) นักเรียนจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน คละตามความสามารถ
- 4.2 การทดสอบก่อนเรียน (Placement test) ในการเริ่มต้นทางการเรียน นักเรียนจะถูกทดสอบก่อนเรียน

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการเรียนเนื้อหา

4.3 วัสดุหลักสูตร (Curriculum materials) หลังการสอนนักเรียนแล้วผู้เรียนจะทำงานกลุ่มของตนเอง โดยมีสื่อหรือวัสดุหลักสูตรการสอนด้วยตนเองที่ครอบคลุมเนื้อหาซึ่งจะอยู่ในรูปของแบบฝึกทักษะ โดยมีส่วนประกอบ ดังนี้

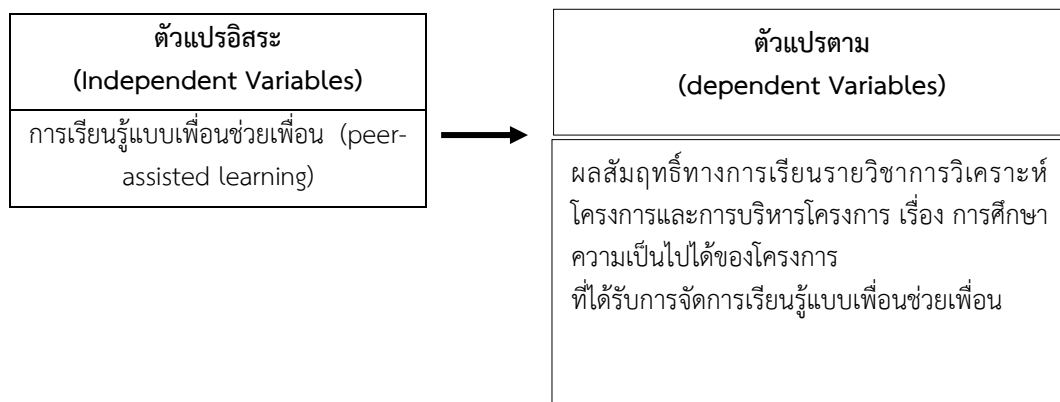
- 1) เอกสารแนะนำบทเรียน อธิบายวิธีการทำแบบฝึกทักษะเป็นขั้นตอน
- 2) แบบฝึกทักษะ
- 3) แบบทดสอบย่อย
- 4) แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้
- 5) แผ่นเฉลยแบบฝึกทักษะแบบทดสอบย่อย ส่วนเฉลยแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้จะแยก

ออกไปต่างหาก

จากหลักการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนผู้วิจัยได้ประยุกต์ในการศึกษาวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้
แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของ
โครงการ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการเรียนและหลังการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ
4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ 3 คน 2 กลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ในการ
เรียนแตกต่างกัน คือ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง กลาง ต่ำ กำหนดให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูง ช่วยสอนเพื่อน
ร่วมมือทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการฝึกทักษะในการเรียนร่วมกัน และเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยคาดว่า
ผลสัมฤทธิ์ในการทำแบบทดสอบหลังการเรียนสูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน สูงขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. ประชากรกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา รศ 2208301 การวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ หมู่เรียน 581947003C ภาคการศึกษาที่ 1/2560 จำนวน 6 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รายวิชา รศ 2208301 การวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ หมู่เรียน 581947003C ภาคการศึกษาที่ 1/2560 ซึ่งมีเกณฑ์การเลือก คือ เลือกจากนักศึกษาที่ได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 จากการทำแบบทดสอบก่อนการเรียน เรื่องการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการวิเคราะห์โครงการ และการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน” คือ 1) แบบทดสอบก่อนการเรียน และหลังการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และ 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ทดสอบก่อนการเรียน เพื่อแบ่งกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ แบบคละความสามารถกลุ่มละ 3 คน 3) จัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีแบบเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ คละกันในสัดส่วนที่เท่ากัน โดยให้นักศึกษาที่เข้าใจเนื้อหาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการช่วยในกลุ่ม และ 4) ทดสอบหลังการเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนการเรียนและหลังการเรียน

3. วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

สำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ โดยครอบคลุมเนื้อหา สาระสำคัญ ของการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และแบบทดสอบก่อนการเรียน หลังการเรียน และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบตามแนวทางที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า ให้ครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา

3.2 นำแบบทดสอบสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

3.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่แนะนำมา

3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)

3.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือแบบทดสอบ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4.2 ผู้วิจัยทำการอธิบายวิธีการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยใช้วิธีแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 3 คน ที่มีผลคะแนนทดสอบก่อนการเรียน ร้อยละ 25 ร้อยละ 55 และร้อยละ 70 กลุ่มที่ 2 จำนวน 3 คน ที่มีผลคะแนนทดสอบก่อนการเรียน ร้อยละ 35 ร้อยละ 60 และร้อยละ 65 โดยมีเพื่อนที่มีคะแนนทดสอบก่อนการเรียนที่มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ช่วยเพื่อนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ กลุ่มละ 3 คน โดยทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทเรียน อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

4.3 ทำการเรียนการสอนโดยใช้วิธีแบบเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน สมาชิกในกลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแตกต่างกัน สูง กลาง ต่ำ เพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูง กลาง จะคอยแนะนำช่วยสอนเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ ร่วมมือทำงาน ผูกพันกะในการเรียนร่วมกัน และเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4.4 ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4.5 เมื่อทำการสอนเรียบร้อยแล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดโดยให้ทำเป็นกลุ่มและให้ผู้เรียนที่เข้าใจคอยให้คำปรึกษา แนะนำในส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ

4.6 เมื่อสอนจบบทเรียนนี้ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และนำคะแนนทดสอบก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์จากผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (One sample t-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการพัฒนาการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยจะนำเสนอผลในรูปแบบของตารางและการบรรยายต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน” ปรากฏผลดังตาราง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวน คะแนนก่อนการเรียนรู้และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของประชากร จำแนกตามนักศึกษา ที่ทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ วิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

ลำดับคนที่	คะแนนก่อนการเรียนรู้ (20 คะแนน)	ร้อยละ
1	12	60
2	11	55
3	13	65
4	5	25
5	14	70
6	7	35

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ วิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ จำนวน 6 คน ได้แก่ คนที่ 5 ได้คะแนนมากที่สุด 14 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา คือ คนที่ 3 ได้ 13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมา คนที่ 1 ได้ 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาอีกได้แก่ คนที่ 2 ได้ 11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55 คนที่ 5 ได้ 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 35 และคนที่ 4 ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 25 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงจำนวน คะแนนก่อนการเรียนและร้อยละ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามนักศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 50 จากการทำแบบทดสอบก่อนการเรียน

คนที่	คะแนนก่อนการเรียน (20 คะแนน)	ร้อยละ
4	5	25
6	7	35

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 50 จำนวน 2 คน ได้แก่ นักศึกษารหัส 558194700305 ได้ 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 25 และ รหัส 58194700308 ได้ 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 35 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบนักศึกษาที่ทำแบบทดสอบ ก่อนและหลัง เรียนวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยใช้วิธีการ เรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

จำนวนนักศึกษา	ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ร้อยละ	
	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test
2	6.00	12.50	1.41	.707	30	62.50

จากตาราง 3 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนของนักศึกษาก่อนเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน นักศึกษาสอบได้ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 6.00$) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = 1.41$) คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนหลังจากที่เรียนแล้วทำการ สอบหลังเรียนนักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ($\bar{x} = 12.50$) มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = .707$) คิดเป็นร้อยละ 62.50

ตาราง 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยใช้วิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	n	$\bar{x}$	S.D	t	Sig
คะแนนหลังเรียน	2	12.50	.707	25	0.02**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.50$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = .707$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายไว้ ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา วิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาดีขึ้น ซึ่งจากผลค่าเฉลี่ยหลังการเรียนเพิ่มขึ้น จากค่าเฉลี่ยก่อนการเรียน ซึ่งมีผลต่างอยู่ที่ 6.5 โดยหลังการเรียน คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ($\bar{x} = 12.50$) คิดเป็นร้อยละ 62.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = .707$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคนอื่นๆ (2551) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่น่าสนใจของปรัชญาการศึกษาที่ว่า learning by doing ตามแนวทฤษฎีของ John Dewey โดยเน้นการให้นักเรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกับหรือการปฏิบัติ ในกิจกรรมการเรียนการสอน อาจกล่าวได้ว่าการสอนแบบเพื่อนช่วยสอนนั้นมุ่งให้ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำได้รับประโยชน์จากเพื่อนนักเรียนที่เก่งกว่าหรือมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งตรงตามที่ผู้ศึกษาได้ทำการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยให้นักศึกษาที่มีคะแนนสอบก่อนการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำแบ่งกลุ่มจับคู่กับนักศึกษาที่มีคะแนนสอบก่อนการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และพัฒนา ร่วมกันตามแบบวิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ อินทิรา ไพรัตน์ (2559) ที่ได้ศึกษาการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อวิชา การจัดการการผลิตและการดำเนินการ โดยจับคู่เพื่อนช่วยเรียน ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ เข้าใจในเนื้อหาที่สอนและสามารถทำข้อสอบได้ดีขึ้น แสดงว่ารูปแบบการเรียนโดยใช้วิธีการสอนโดยการจับคู่เพื่อนช่วยเพื่อน ส่งผลให้ผลการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนดีขึ้น

การดำเนินการเรียนการสอนใช้วิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน ทำให้การจัดการเรียนการสอนได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด นักศึกษามีการทำกิจกรรมร่วมกันในทุกๆ กิจกรรม มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน คอยช่วยเหลือดูแล อธิบายงานหรือบทเรียนต่างๆ ร่วมกัน นักศึกษากล้าซักถามเมื่อมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัยในกิจกรรมหรือบทเรียนต่างๆ นักศึกษามีความสุข สนุกสนานกับการเรียนดี เกิดความสนิทสนม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนและอาจารย์ผู้สอน อันส่งผลให้นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิชาการวิเคราะห์โครงการและการบริหารโครงการ เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนไปพัฒนาการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ เพื่อเป็นการยืนยันผลการศึกษา
2. ควรมีการนำผลการวิจัยของการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนไปใช้กับนักศึกษาที่มีผลการเรียนอ่อน เพื่อพัฒนาผลการเรียนให้ดีขึ้น
3. ควรมีการสัมภาษณ์ความต้องการของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ทราบแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ศรีสมพันธุ์, บัณฑิต ศิริสกุลไพศาล, และศุภาพิชญ์ โพน โบรมันน์. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนในกิจกรรมการสอนสาธิตย้อนกลับกลไกการคลอด. **วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ**, 11(2), 138-146.
- ชนิดา ยอดสาลี, และกาญจนา บุญส่ง. (2559, มกราคม-เมษายน). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. **วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**, 9(1), 1208-1223.
- นันทิรา ธีระนันท์กุล, คมสันต์ ชโนศวรรย์, และสมยศ เจตน์เจริญรักษ์. (2559). **ระบบสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน**. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 16 และการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” วันที่ 22 กรกฎาคม 2559. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). **แนวทางการดำเนินงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, และคนอื่นๆ. (2551). **พัฒนาการคิดพิชิตการสอน**. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- อรทัย จันใด. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อินทรา ไพรัตน์. (2559). **การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อวิชาการจัดการการผลิตและการดำเนินการ โดยจับคู่เพื่อนช่วยเรียน**. เอกสารประกอบการประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 7 วันที่ 23 มิถุนายน 2559. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education (3rd ed)**. New York: McGraw-Hill.

**ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม**
**The Effectiveness of the Implementation of the Village and Community
Fund Policy in the Area of Nakhon Pathom sub-district, Mueang Nakhon
Pathom district, Nakhon Pathom Province**

เชาวลิต แจ่มสว่าง*
Chaowalit Chaemsawang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาปัจจัยในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 130 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติไคสแควร์ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ (1) การกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (2) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับประชาชน (3) การพึ่งพาตนเองของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนฯ และ (4) การบริหารจัดการกองทุนฯ ต่อประชาชนในชุมชน 2) ปัจจัยในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยในการดำเนินงานตามนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านบุคลากร ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลนครปฐม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การดำเนินงาน, นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Abstract

The purpose of this study to 1) study the level of effectiveness of the implementation of the village and community fund policy in the area of Nakhon Pathom sub-district, Mueang Nakhon Pathom district, Nakhon Pathom Province, 2) study the factors in the implementation of the village and community fund that are related to the effectiveness of the implementation of the village and community fund policy in the area of Nakhon Pathom sub-district. The sample group used in this research was 130 people household representatives in the area of Nakhon Pathom sub-district, Mueang Nakhon Pathom district, Nakhon Pathom Province by utilizing questionnaires as a tool for data collection. Data analysis used descriptive statistics including percentage, mean, standard deviation. And inferential statistics include chi-square statistics, multiple regression analysis.

The results of the study showed that 1) the effectiveness of the implementation of the village and community fund policy in the area of Nakhon Pathom sub-district, Mueang Nakhon Pathom district, Nakhon Pathom Province in the overall image was at a moderate level, which is arranged in the following order: (1) Economic stimulation in villages and urban communities, (2) Being a source of working capital for the villagers, (3) Self-reliance of villagers in the operation of the fund, (4) Fund management to villagers in the community, 2) Factors in the implementation of the policy of the village and community fund are related to the effectiveness of the implementation of the village and community fund policy in the area of Nakhon Pathom sub-district, Mueang Nakhon Pathom district, Nakhon Pathom Province found that the factors in operation according to the policy of the village and community fund, in the aspect of personnel, knowledge, understanding, attitude, communication, and participation have a rational relationship with the effectiveness of the implementation of the village and community fund policy in the area of Nakhon Pathom sub-district, with a statistical significance level of .05.

Keywords: Effectiveness, Implementation, Village and Community Funds Policy, Factors of the Implementation

บทนำ

ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยประสบปัญหา ส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกระดับชั้นได้รับความเดือดร้อน ทั้งในพื้นที่ชนบทและชุมชนในเมือง อันเกิดจากมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ซึ่งเป็นผลมาจากการตกงาน ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รัฐบาลจึงได้เกิดมีแนวความคิดเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศขึ้นมา โดยตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบายเพื่อลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นแนวความคิดมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอจากรายจ่าย นำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างพอมีพอกินและเหลือเก็บ ลดรายจ่าย จากนั้นจึงนำไปสู่การสร้างชีวิตใหม่ของประชาชน และมุ่งให้โอกาสแก่ภาคประชาชน โดยเฉพาะคนที่มีฐานะยากจนในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยใช้กลไกทุกส่วนของภาครัฐในการสร้างโอกาสให้ประชาชน เมื่อประชาชนมีรายได้ส่งผลให้ประเทศชาติมีรายได้ ซึ่งจะกลายเป็นฐานภาษีใหม่ให้รัฐมีรายได้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การลดภาระหนี้สินของประเทศในอนาคตต่อไป (พินิตนาฏ ชัยมงคล, 2552; พยุงศักดิ์ ใจตรง, 2555)

จากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่า ประชากรของประเทศส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน ปัญหาความยากจนดังกล่าวเป็นปัญหาที่ส่งสมมานาน และเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติจำเป็นต้องแก้ไขอย่างเป็นระบบ ด้วยการกระจายโอกาสให้คนยากจนสามารถเข้าถึงบริการของรัฐ แหล่งความรู้และทรัพยากร รวมทั้งมีหลักประกันความมั่นคงชีวิต มีการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็งเพื่อสร้างศักยภาพ เพิ่มความสามารถให้คนยากจนสามารถสร้างตัวและพึ่งตนเองได้มากขึ้นควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาความยากจน ให้คนยากจนได้รับโอกาส สิทธิ และความเป็นธรรมอย่างทัดเทียมกับกลุ่มคนในสังคม รัฐบาลจึงได้กำหนดให้มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และจัดให้เป็นนโยบายเร่งด่วนในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเครื่องมือในการกระจายโอกาสให้แก่คนที่มีฐานะยากจนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงโอกาสที่ทำให้คนที่มีฐานะยากจนได้เข้าถึง แหล่งความรู้ต่างๆ โดยสนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยภูมิปัญญาของตนเอง นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท คือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงถือได้ว่าเป็นนโยบายที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547, หน้า 12)

ด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยบัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ และการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศโดยยึดหลักสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหน้าที่สำคัญของ

ภาครัฐในการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชน จนถึงในระดับชาติ รวมทั้ง มาตรา 61/1 แห่งระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกับชุมชนในการดำเนินการให้มีแผนชุมชน โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำและให้คำปรึกษาและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ทั้งนี้ กรมการปกครองได้มีการฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านได้รับทราบบทบาท การกิจหน้าที่และมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ (ศศิเพ็ญ วรหวัง, 2547; พนิตนาฏ ชัยมงคล, 2552; พยงค์ศักดิ์ ไจตรง, 2555)

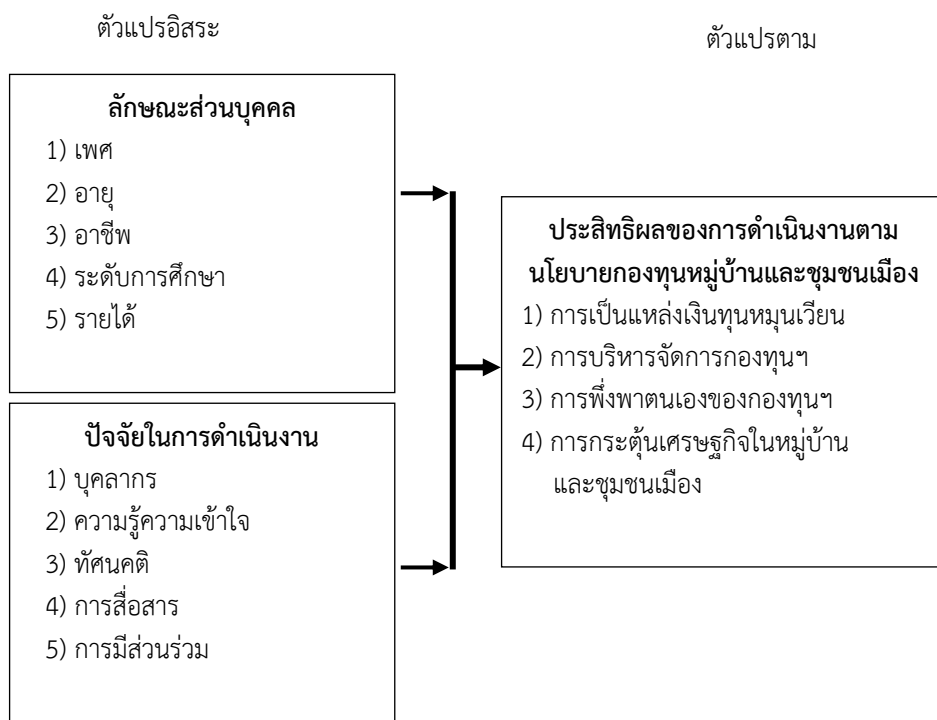
จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างเร่งรัดตามนโยบายของรัฐบาล ก่อให้เกิดปัญหาในด้านความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการขัดแย้งความได้เปรียบเสียเปรียบในการบริหารกองทุนฯ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ว่ามีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรและผลที่ได้รับสามารถแก้ไขปัญหาความต้องการของสมาชิกได้เพียงใด สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และตอบสนองความต้องการของประชาชนมากน้อยแค่ไหน เงินทุนที่ได้รับมีความเพียงพอต่อความต้องการและมีความเสมอภาคในระดับใด ผู้ที่ได้กู้ยืมเงินจากกองทุนสามารถนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เกื้อกูลประโยชน์แก่ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้กันระหว่างชุมชน ราชการและประชาสังคมและกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน ตามนโยบายของรัฐบาล โดยผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตลอดจนเป็นการสนับสนุนและเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. ศึกษาปัจจัยในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนตัวแทนครัวเรือน ในเขตพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย คือ หมู่ที่ 1 บ้านหุบขบา, หมู่ที่ 2 บ้านนาสร้าง, หมู่ที่ 3 บ้านปิ่นเกลียว, หมู่ที่ 4 บ้านท่าใหม่, หมู่ที่ 5 บ้านนาขุม, หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งผาเตา, หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งน้อย, หมู่ที่ 10 บ้านนาหุบ จำนวน 4,386 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนตัวแทนครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 130 คน โดยใช้สูตร Green (1991) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ปัจจัยในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย 1) บุคลากร 2) ความรู้ ความเข้าใจ 3) ทักษะ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม โดยมีการวัดและวิเคราะห์ค่าการจำแนกข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยกำหนดมาตรวัดตามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งระดับผลการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม คือ 1) การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน 2) การบริหารจัดการกองทุนฯ 3) การพึ่งพาตนเองของกองทุน และ 4) การกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งระดับ ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 = มีประสิทธิภาพมากที่สุด 4 = มีประสิทธิภาพมาก 3 = มีประสิทธิภาพปานกลาง 2 = มีประสิทธิภาพน้อย 1 = มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 ชุด และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์สังเคราะห์

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตามที่ได้กำหนดขั้นมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ปัจจัยในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ในการแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.70 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 45.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 73.10

2. ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ การกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชน กองทุนฯ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับประชาชน การพึ่งพาตนเองของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนฯ การบริหารจัดการกองทุนฯ ต่อประชาชนในชุมชน

3. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ได้แก่ อาชีพมีความสัมพันธ์กับการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 รายได้มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ และรายได้มีความสัมพันธ์กับการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ปัจจัยในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า

4.1 ด้านบุคลากร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้านการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 และด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.2 ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้านการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 และด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.3 ด้านทัศนคติ พบว่า ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และด้านการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.4 ด้านการสื่อสาร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ และด้านการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 และด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4.5 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ด้านการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ และด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ 1) การกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับประชาชน 3) การพึ่งพาตนเองของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนฯ และ 4) การบริหารจัดการกองทุนฯ ต่อประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สวัสดิ์ (2554) วิจัยประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลลำพูน อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ตำบลลำพูน อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การกำหนดกลุ่มเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญโสภา ปุณโณทก (2551) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลป่าแฉะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยด้านการอนุมัติเงินกู้เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการประชุมชี้แจงการทำงานของกองทุนด้านการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงาน ด้านการติดตามผล และด้านการพัฒนาอาชีพ

2. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ได้แก่ อาชีพมีความสัมพันธ์กับการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รายได้มีความสัมพันธ์กับการพึ่งพาตนเองของกองทุนฯ และการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สวัสดิ์ (2554) วิจัยประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลลำพูน อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกองทุนทุกด้านยกเว้นเพศ ทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลลำพูน อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยในการดำเนินงานตามนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านบุคลากร ความรู้ความเข้าใจทัศนคติ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เนื่องจากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการจัดโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มกองทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา วงศ์กำแหง (2551) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี พบว่า 1) ปัจจัยด้านคณะกรรมการ ได้แก่ ภาวะผู้นำของคณะกรรมการ ประสิทธิภาพในการบริหารกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน 2) ปัจจัย

ด้านสมาชิกกองทุน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และ 3) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรงค์ มากระจัน (2549) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารกองทุนหมู่บ้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในกองทุนหมู่บ้านทำให้ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับรายได้ และประสบการณ์การกู้เงินจากแหล่งเงินกู้อื่น ไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระและเงินขาดบัญชีของกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านฯ ส่วนใหญ่มีหนี้ค้างชำระเป็นจำนวนมาก และไม่สามารถบริหารจัดการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้คืนได้ หากไม่สามารถจัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จะทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจต่อชุมชนจากผลกระทบของหนี้สินในครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อการขาดสภาพคล่องของกองทุนหมู่บ้านฯ

2. มีนโยบายการสนับสนุนพัฒนาศักยภาพเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และร่วมกันขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านฯ อย่างต่อเนื่อง ให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามวิถีชุมชน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

1. ปรับปรุงการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อสร้างความยั่งยืนในระยะยาว โดยปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บทบัญญัติเกี่ยวกับการยกระดับกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชน หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวกับการกู้ยืมและสัญญาค้ำประกัน นอกจากนี้ควรปรับปรุงการบริหารจัดการและการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฯ ในเรื่องต่างๆ เช่น ระบบบัญชีและระบบการบริหารจัดการเงินควรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลต้องมีความครบถ้วนต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน

2. ควรตรวจสอบผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อให้ทราบถึงสถานะที่แท้จริงของเงินกองทุนหมู่บ้านฯ และหนี้ค้างชำระ ตลอดจนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกองทุนหมู่บ้านฯ ว่ามีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ภายใต้มาตรฐานและฐานข้อมูลเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). ชุมชนพัฒนาตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กาญจนา สวัสดิ์. (2554). **ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลลำพูน อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จริยา วงศ์กำแหง. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดำรง มากระจัน. (2549). **ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- พนิตนาฏ ชัยมงคล. (2552). **ความเหมาะสมของการนำผังดุลคณีนมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตตำบลเชิงค้อย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พยุงค์ศักดิ์ ใจตรง. (2555). **ความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการกองทุนในเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญโสภณ บุญโสมทก. (2551). **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลป่าแฝก อำเภอบ้านฉาง จังหวัดสมุทรสาคร**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสมุทรสาคร.
- ศศิเพ็ญ วรหวั่ง. (2547). **ประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2551). **ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกฤษฎีกา.
- Green, Samuel B. (1991). How Many Subjects Does It Take to Do a Regression Analysis? *Multivariate Behavioral Research*, 26(3), 499-510.

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระบวนการแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ
จังหวัดลพบุรี

The Local Curriculum Development Entitled Processing Santol Products
in Career and Technology Subject Areas for Mattayomsuksa 1
Students Winitsuksa School Under Patronage of Her Royal Highness Princess
Maha Chakri Sirindhorn Lopburi Province

วรุณยุพา เทพสุพรรณกุล *, ปราโมทย์ จันทร์เรือง **, เนติ เฉลยวาเรศ ***
Warunyupa Thepsupornkul *, Pramote Chanruang **, Neti Chalaywares ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระบวนการแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกระบวนการแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) ศึกษาทักษะการปฏิบัติเรื่องกระบวนการแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร เรื่องกระบวนการแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียน จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระบวนการแปรรูป 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.897 3) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ และ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระบวนการแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตามผลการประเมินหลักสูตร พบว่า มีคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระบวนการแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะปฏิบัติหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระบวนการแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระบวนการแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, กระบวนการแปรรูป, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะปฏิบัติ, ความพึงพอใจ

* นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

** รองศาสตราจารย์.ดร. ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*** อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Abstract

The purpose of this study were 1) to develop the local curriculum of santol processing lesson of the Department of Career and Technology for Matthayom 1 students Lopburi province. 2) to compare the achievement of santol processing lesson of Matthayom 1 students. 3) to study the practical skill of santol processing lesson of Mathayom 1 students, and 4) to study the satisfaction of the local curriculum of santol processing lesson. The participants were the students from Matthayom 1 who enrolled in the first semester of academic year 2017 using simple random sampling. The instrument were the achievement test with the reliability of 0.897, practical skill test, and questionnaire of satisfaction of the local curriculum. The data collected were analyzed using percentage mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D), T-test

The result indicated that 1) The local curriculum of santol processing lesson of the department of Career and Technology for Matthayom 1 students in Lopburi province consisted of principle, aim, competencies of learners, desirable characteristics, curriculum structure, course description, learning management, learning material, assessment, learning unit comprising concept, objective, content, competencies of learners, desirable characteristics, learning activities, learning materials, and assesm. 2) The students had the achievement of the local curriculum of santol processing lesson at high level. 3) The students had the practical skill at the highest level. When each item was analyzed, it was found that the practical skill of santol in syrup was at the highest score, santol with sweet spicy sauce and pickled santol respectively whereas that the practical skill of crystallized santol was at very good scored and 4) The satisfaction of the local curriculum of santol processing lesson was at high level. When each item was analyzed, it was found that the students attended the participation, the students knew about santol processing and knowledge of santol accordingly whereas the taste of santol processing was at the good score.

Keywords : local curriculum development, processing santol products, achievement, practical skills, satisfaction

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560-2564) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการ เรียนรู้ชีวิตจริง และนำไปเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต โดยอาศัยทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ตลอดจนใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้มีค่าที่สุด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่า ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนขึ้นได้ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคมแต่ละท้องถิ่น เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ครอบครัวและชุมชน ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะความชำนาญในการทำงาน ทำให้เกิดความภูมิใจและรักษาภูมิปัญญาไทยเอาไว้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, ย่อหน้า 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และมีทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาต่ออาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 4)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพการการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเพียงพอและมีความสุข รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างประหยัดและคุ้มค่าสามารถใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และนำเสนอผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้มาบูรณาการกับการดำเนินในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาต่ออาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 24)

หลักสูตรท้องถิ่น มีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรได้มากที่สุด ดังที่ รุ่งนภา นุตราชวงศ์ (2553, หน้า 35) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นว่า เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆ ในปัจจุบัน ปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะต้องออกแบบจัดทำบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของชุมชน ตลอดจนความต้องการของสถานศึกษาเอง ดังนั้น หลักสูตรท้องถิ่นจะต้องครอบคลุม สิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และส่วนที่สถานศึกษาแต่ละแห่งพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบท ความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นที่ดี นอกจากจะพัฒนาความรู้และทักษะต่างๆ แล้ว ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรมสังคม และวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเข้าใจในความรับผิดชอบ เสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ความต้องการ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 98-99) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งมวลประสบการณ์อื่นๆ โดยต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

จังหวัดลพบุรีตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย มีสภาพภูมิประเทศ คือ พื้นที่ราบสลับเนินเขาและภูเขา ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ และมีพื้นที่ราบลุ่ม ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร มีการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ แตกต่างกันไปตามสภาพของภูมิประเทศ บริเวณพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำลพบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของตำบลตะลุงและตำบลโพธิ์ไทร อำเภอลพบุรี จังหวัดลพบุรี ประชาชนชนนอกจากจะประกอบอาชีพทำนาแล้ว ยังเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดลพบุรี คือ กระท้อน (จังหวัดลพบุรี, 2560, ย่อหน้า 1)

กระท้อน เป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดลพบุรี โดยเฉพาะกระท้อนสายพันธุ์พื้นเมือง คือ พันธุ์ยุ้ยฝ้าย ปลูกมากในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำลพบุรี เขตตำบลตะลุงและตำบลโพธิ์ไทร อำเภอลพบุรี จังหวัดลพบุรี กระท้อนพันธุ์ยุ้ยฝ้ายเป็นกระท้อนที่มีรสหวาน มีเปลือกที่นิ่มเหมือนกำมะหยี่ และเมล็ดกระท้อนมีรูปเหมือนยุ้ยฝ้าย กระท้อนนอกจากจะนำผลสดไปรับประทานแล้ว ยังแปรรูปเป็นอาหาร คาว หวาน ได้หลายชนิด อีกทั้งยังมีสรรพคุณทางยาอีกหลายประการ (นิดดา หงส์วิวัฒน์, และทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2550, หน้า 23)

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สังคม ตลอดจนทั้งด้านสติปัญญา ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระท้อนแปรรูปเพื่อใช้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจุดเน้นของการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้นั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะปฏิบัติและเจตคติที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติ เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จำนวน 27 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,215 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูป
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ทักษะการปฏิบัติงาน และ 3) ความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร

3. เนื้อหา

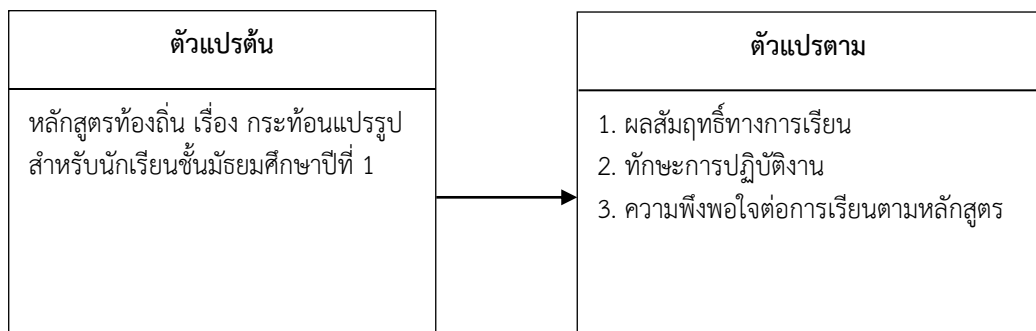
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้อยู่ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี รหัสวิชา ง 21101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในภาคเรียนที่ 1 จะเรียนเนื้อหาทั้งสิ้น 2 สาระการเรียนรู้ 2 มาตรฐาน 6 ตัวชี้วัด ในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูป จะอยู่ในสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ตัวชี้วัดที่ 1) วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน 2) ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานด้วยความเสียสละ 3) ตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีเหตุผล ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระท้อนแปรรูป นั้นได้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมาตรฐานรายวิชาได้กำหนดให้นักเรียนมีความรู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีในการทำงาน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และนักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตร เรื่อง กระท้อนแปรรูป สามารถนำความรู้ที่ได้ไปสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับนักเรียนในอนาคต

4. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร

กำหนด สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง 6 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จำนวน 27 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,215 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling) โดยวิธีการจับสลากเพื่อเลือก จำนวน 1 ห้องเรียน ได้แก่ ห้อง ม.1/24 จำนวน 46 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่น

เรื่อง กระบวนการแปรรูป ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเรื่อง การแปรรูปกระถ่อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และขอขยี่ห้อหาสาระของหลักสูตร เรื่อง กระถ่อนแปรรูป และศึกษาจากความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ ตามขอบเขตของเนื้อหาเป็นแบบสัมภาษณ์ มีโครงร่างและมีแนวทางในการสัมภาษณ์ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง กระถ่อนแปรรูป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ข้อ

1.1.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ ศึกษาแนวคิด หลักการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามผู้รู้ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระถ่อนแปรรูป นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหา สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา เป็นแบบสัมภาษณ์ มีโครงร่าง และขอบเขตตามแนวทางในการสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 5 คน ผู้ปกครองภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รวม 18 คน นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ในด้านความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องกระถ่อนแปรรูป

1.1.3 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีขอบเขตของเนื้อหาคือ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ความต้องการในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น

1.1.4 สร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ศึกษาแนวคิด หลักการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 50 คน นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในด้านความต้องการในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมในการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระตุ้นแปรรูป

1.2 การพัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง)

เป็นการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้

1. หลักการสร้างหลักสูตรฉบับร่าง โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ทั้งจากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนหลักสูตรฉบับร่าง

2. การหาคุณภาพหลักสูตร โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของหลักสูตร จากนั้นนำโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00

3. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระตุ้นแปรรูป ฉบับร่างตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์

1.3 การทดลองใช้หลักสูตร

นำหลักสูตรที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 46 คน โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ซึ่งการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นนี้ มีแบบแผนการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียว ประเมินผลก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest – posttest design)

วิธีดำเนินการ

1. ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้บริหาร โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการศึกษาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

2. ผู้วิจัยได้กำหนดแนวการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยและผู้ปกครองภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 46 คน โดยสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมเวลา 12 ชั่วโมง

3. ทดสอบความรู้ก่อนทดลองใช้หลักสูตรโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระตุ้นแปรรูป กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามระยะเวลาที่กำหนด

5. ทดสอบความรู้หลังการเรียนรู้

1.4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระตุ้นแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระตุ้นแปรรูป เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก แนวทางการตอบคำถามคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี พุทธศักราช 2551 คู่มือครู แบบเรียน และวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2548, หน้า 96)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่ต้องการพัฒนาจากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระตุ้นแปรรูป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขั้นที่ 3 เขียนแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ให้ครอบคลุมเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจต่อหลักสูตร เรื่องกระตุ้นแปรรูป ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้เป็นข้อทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00

ขั้นที่ 5 นำแบบทดสอบที่เข้าเกณฑ์และปรับปรุงแล้วไปจัดพิมพ์เพื่อใช้หาประสิทธิภาพควบคู่กับการทดลองใช้หลักสูตร โดยนำไปใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 6 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบในขั้นที่ 6 มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ได้ค่าระหว่าง 0.25-0.81 และหาค่าอำนาจจำแนก ได้ค่าระหว่าง 0.26-0.64 เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป และนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson โดยแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.790

ขั้นที่ 7 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 30 ข้อ จากผลการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระตุ้นแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติเป็นแบบประเมินมิติคุณภาพ (Rubrics) 5 ระดับ มีคำอธิบายคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยรายการประเมินที่ครอบคลุมด้านเนื้อหาตามหลักสูตร และระดับความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด (สุวิมล ว่องวานิช, 2547, หน้า 18-20) มีวิธีการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเกณฑ์การสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดจุดประสงค์ เกณฑ์ของการวัด และกำหนดประเด็นของการประเมินที่สามารถวัดได้สังเกตได้ชัดเจน ซึ่งพิจารณาจากผลงานที่นำเสนอ ด้านความสมบูรณ์ของอาหาร รสชาติของอาหาร และรูปแบบของการนำเสนอ

3.3 สร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติการทำกระตุ้นแปรรูป โดยศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับแนวการวัดผลและประเมินผลทักษะการปฏิบัติกิจกรรมตามสภาพจริง ตามหัวข้อของจุดประสงค์ โดยกำหนดระดับคุณภาพของรายการที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน คือ ยอดเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ ควรปรับปรุง ระดับของคะแนนที่ได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการปฏิบัติ

3.4 นำแบบประเมินทักษะปฏิบัติที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00

3.5 ปรับปรุงแบบประเมินทักษะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบประเมินทักษะปฏิบัติไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปประเมินผลทักษะปฏิบัติหลังจบกระบวนการเรียนรู้

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร

4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป และศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ (ขวลิต ชูกำแพง, 2551, หน้า 112 - 116)

4.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านสื่ออุปกรณ์ และ 4) ด้านความรู้และประสบการณ์โดยใช้รูปแบบของลิเคิร์ต (Likert)

4.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00

4.4 ปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี

2. ขอใช้สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี

3. ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ฝ่ายปกครองท้องถิ่น ราษฎรชาวบ้าน กรรมการสถานศึกษาผู้แทนชุมชน โดยประชุมชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการดำเนินการทดลองการเรียนการสอนตามการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน

5. ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ โดยสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมเวลา 12 ชั่วโมง

6. ประเมินทักษะการทำการกระทอนแปรรูป ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเชิญครูผู้สอนวิชางานบ้านของโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ ร่วมเป็นผู้ประเมิน

7. ตรวจสอบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระทอนแปรรูป แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความ

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การทดสอบที (t – test)

3. ศึกษาทักษะปฏิบัติหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจมาเทียบกับค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย

ผลการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง กระทอนแปรรูป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตามผลการประเมินหลักสูตร พบว่า มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะปฏิบัติหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระทอนแปรรูป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

4. ความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระทอนแปรรูป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในหน่วยการเรียนรู้กระท้อนแปรรูปซึ่งมีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ในการทดลองใช้หลักสูตร ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่น และยังเป็นส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เจตคติ มีลักษณะนิสัยในการทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน เป็นขั้นตอน เป็นระบบ บรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริงได้ เป็นการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว จนเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี สอดคล้องกับ ขนัท ธาตุทอง (2550, หน้า 158) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป การนำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรจากส่วนกลางที่มีลักษณะกว้าง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นค่านิยมทางการศึกษามากกว่าการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Taba (1962, p. 12) มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นงานของความคิดที่มีลำดับ ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม 2) กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกันตามสังคมต้องการ 3) เลือกเนื้อหาสาระที่ต้องการนำมาสอนให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม 4) จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ในขั้นตอนที่ 3 5) คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์ 6) จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ 7) การตัดสินใจว่ามีเนื้อหาประสบการณ์อะไรที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไรอะไรที่จะช่วยประเมินผลได้บ้าง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป มีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการทำงานร่วมกันและเน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติมีการจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีทักษะกระบวนการทำงาน วางแผนการทำงาน ปฏิบัติตามขั้นตอนและมีความตั้งใจ สนใจ รับผิดชอบในการทำงานจริงด้วยตนเองจากสถานการณ์จริง มีความกระตือรือร้น และหลักสูตรตอบสนองความต้องการของนักเรียน สอดคล้องกับ ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 5) กล่าวว่า หลักสูตรตามความหมายเดิม หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียน หลักสูตรตามความหมายใหม่ หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ และ Taba (1962, p. 8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเหตุเฉพาะหลักสูตร ชี้ให้เห็นถึงการเลือกและจัดเนื้อหา พร้อมทั้งบ่งบอกหรือแสดงแนวทางที่แน่นอนของการเรียนการสอน ไม่ว่าจะมิจุดหมายหรือการจัดเนื้อหาสาระเป็นตัวกำหนดหรือไม่ก็ตาม ประการสุดท้ายหลักสูตรจะรวมโปรแกรมการประเมินผลไว้ด้วย

3. ทักษะปฏิบัติหลักสูตรทองถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทักษะการทำกระท้อนลอยแก้วมีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะการทำกระท้อนทรงเครื่อง อันดับสามคือ ทักษะการทำกระท้อนดอง และต่ำสุดคือ ทักษะการทำกระท้อนเชื่อม พบว่า การประเมินทักษะการปฏิบัติของนักเรียนจะทำการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร โดยการวัดความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานของนักเรียนในการทำกระท้อนแปรรูป โดยมีการปฏิบัติตามขั้นตอนของการทำกระท้อนแปรรูปที่ถูกต้อง คือ มีการเตรียมเครื่องมือที่ถูกต้อง ครบถ้วน การเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับงาน ขั้นตอนการปฏิบัติที่ครบถ้วนทุกขั้นตอน ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ ผลงานที่จัดทำประณีตสมบูรณ์สวยงาม และสามารถนำเสนอผลงานของตนเองและของกลุ่มได้ มีการประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมตามสภาพจริงจากแบบประเมินทักษะการปฏิบัติของผู้เรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สอดคล้องกับ มาลินี จุฑะรพ (2539, หน้า 133) กล่าวว่า การสอนเพื่อให้เกิดทักษะควรดำเนินการให้ครบ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ให้ความรู้ในการฝึกทักษะเรื่องใดก็ตามผู้ฝึกจะต้องให้ความรู้ ว่าทักษะที่จะฝึกนั้นมีขั้นตอนอย่างไร อาจใช้วิธีการบรรยายหรือให้ดูวีดิทัศน์ สไลด์ประกอบคำบรรยาย ขั้นที่ 2 ให้ลงมือปฏิบัติในการฝึกทักษะจะต้องให้ความรู้ และให้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความถูกต้องและยืนยันว่าปฏิบัติได้จริง ขั้นที่ 3 ให้ทดสอบความถูกต้อง รวดเร็ว ในการฝึกทักษะที่จะต้องมีการทดสอบว่าทำได้ถูกต้องและรวดเร็วเพียงใด ผู้รับการฝึกทักษะมีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติทักษะดังกล่าวได้โดยอัตโนมัติหรือไม่เพียงใด ถ้ากระทำได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน จะเป็นที่ยืนยันได้ว่าบุคคลเกิดทักษะขึ้นแล้ว สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2547, หน้า 10) กล่าวว่า การกำหนดคุณลักษณะที่วัดทักษะปฏิบัติเริ่มจากการทำความเข้าใจในหลักสูตรเพื่อทราบถึงธรรมชาติงานที่ทำให้ขอบเขตงาน ความคาดหวัง หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์งานเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ คุณลักษณะที่ต้องวัด คุณลักษณะของการวัดอาจต้องพิจารณากว้างไปถึงความประณีตเรียบร้อย ความคิดสร้างสรรค์ คุณลักษณะครอบคลุมเกณฑ์เกี่ยวกับการระมัดระวังความปลอดภัยด้วยและยังสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลของกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 28) ที่เน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง คือ เมื่อนักเรียนจบเรื่องใดเรื่องหนึ่งต้องมีผลงานเชิงประจักษ์ ผลงานที่เป็นรูปธรรม ผลงานที่เป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นจริงของผู้เรียนว่ารู้จริง ทำได้จริง ดีหรือไม่

4. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรเรื่อง กระท้อนแปรรูป โดยทำการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้หลักสูตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รองลงมาคือ นักเรียนได้รู้จักการแปรรูปกระท้อนหลายชนิด และอันดับสาม คือนักเรียนได้ความรู้ในเรื่องกระท้อน และการแปรรูปกระท้อน และข้อที่มีคะแนนต่ำสุด คือ อาหารที่นักเรียนทำรสชาติอร่อยถูกใจตามต้องการ ซึ่งแสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร เรื่อง กระท้อนแปรรูป ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึที่ดีต่อการเรียน นักเรียนให้ความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม เพราะได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นและได้ปฏิบัติจริง สร้างความสนุกสนาน เห็นความสำคัญของการ นำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2551, หน้า 39) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ถ้าบุคคลหนึ่งได้มองเห็นช่องทางหรือโอกาสจะสามารถสนองแรงจูงใจที่ตนมีอยู่แล้ว ก็จะทำให้ความพึงพอใจของลูกคำดีขึ้น หรืออยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับ Bloom (1976, p. 72-74) มีความเห็นว่าถ้าสามารถจัดให้ผู้เรียนได้ทำพฤติกรรมตามที่ตนเองต้องการก็มักจะคาดหวังแน่นอนว่าผู้เรียนทุกคนได้เตรียมใจสำหรับกิจกรรมที่ตนเองเลือกนั้นด้วยความกระตือรือร้นพร้อมด้วยความมั่นใจ เราสามารถเห็นความแตกต่างของความพร้อมด้านจิตใจ

ได้ชัดเจนจากการปฏิบัติของนักเรียนต่องานที่เป็นวิชาบังคับกับวิชาเลือก หรือสิ่งนอกโรงเรียนตามที่คุณเรียนอยากเรียน เช่น การขับรถยนต์ การเล่นดนตรี เกม หรือสิ่งที่คุณเรียนอาสาสมัครและสามารถตัดสินใจได้โดยเสรีในการเรียน การมีความกระตือรือร้นความพึงพอใจและมีความสนใจเมื่อเริ่มเรียน จะทำให้คุณเรียนได้เร็วและมีความสำเร็จสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ เช่น ใบความรู้ ใบงาน และเอกสารประกอบให้พร้อมและเพียงพอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. จัดเตรียมสถานที่ฝึกปฏิบัติให้เหมาะสม สะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก
3. ครูผู้สอนต้องระมัดระวังในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ของนักเรียน ทั้งเตาแก๊ส มีด เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นในระหว่างปฏิบัติการ
4. บางแผนการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมที่ต้องทำต่อเนื่อง จำเป็นต้องใช้เวลานอกชั่วโมงเรียน ครูจึงควรยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
5. ในการประเมินผลงานของนักเรียนควรให้บุคคลต่างๆ เช่น ครูในโรงเรียนท่านอื่นๆ ผู้ปกครองภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีส่วนในการประเมินผลงาน เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดเห็น ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้ดีขึ้น
6. โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระบวนการแปรรูปอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มนัฑ ชาติทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- _____. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จังหวัดลพบุรี. (2560). **ประวัติจังหวัดลพบุรี**. สืบค้น มีนาคม 9, 2560, จาก <http://www.lopburi.go.th/web/about-us/briefing-lopburi.html>
- ชลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2551). **การวางแผน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตดา หงส์วิวัฒน์, และทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2550). **ผลไม้ 111 ชนิด: คุณค่าอาหารและการกิน**. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2550). **หลักการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร สาขาหลักสูตรและการสอน**. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พิชิต ฤทธิจรุญ. (2548). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอ้า ออฟ เดอร์มีส.
- มาลินี จุฑารพ. (2539). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนวสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2554). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.
- รุ่งนภา นุตราวาศ. (2553). **รายงานการวิจัยนำร่องการใช้หลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559**. สืบค้น มิถุนายน 23, 2556, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2547). **การวัดทักษะการปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, S. (1976). **Human characteristics and school learning**. New York: Litton Education.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace & World.

กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา Creative Drama Activities Affecting Primary School Students' Positive Behavior

กนิษฐา สังขรัตน์*
Kanittha Sangkharat

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมละครที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนลอยสายนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนลอยสายนุสรณ์ จำนวน 97 คน จากการสุ่มแบบเจาะจง

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกอันดับแรก คือ เคารพศักดิ์ศรี รองลงมาคือ การคำนึงถึงแรงจูงใจและการมีโลกทัศน์ และอันดับสุดท้ายคือ การพยายามให้มีส่วนร่วม และกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยรวมและรายด้าน หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ละครสร้างสรรค์, พฤติกรรมเชิงบวก, นักเรียนประถมศึกษา

* อาจารย์สาขานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

This research aimed to 1) study the results of Creative Drama activities affecting primary school students' Positive Behavior at Loisaianusorn school, Bangkok province and 2) study the results of before - after Creative Drama activities affecting primary School students' Positive Behavior. The sample was 97 primary school students (grade1-3) by Purposive sampling.

The results found that the model of creative drama activities using positive behavior theory were respect for dignity, try to participation, considerate motivation, and have a vision, and try to participation accordingly. As each aspect and overall, after creative drama activities had scores higher than before creative drama activities at 0.01 statistically significant level.

Key words: Creative Drama Activities, Positive Behavior, primary school

บทนำ

นักเรียนเป็นเยาวชนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่กำลังเติบโตและพร้อมที่จะเป็นไปตามรากฐานที่วางไว้ การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนนั้นย่อมมีความสำคัญอย่างมาก ในยุคปัจจุบันที่สังคมมีการก้าวเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วนั้น ส่งผลต่อพฤติกรรม การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้ครอบครัวและสังคมเป็นผู้บ่มเพาะ สร้างวินัย และพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน ในวัยเด็กนั้นการเล่นเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้พฤติกรรมผู้อื่นได้จากการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เป็นรูปแบบการเล่นอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการสมมติที่ได้ผ่านกระบวนการจัดเตรียมข้อมูลและวางแผนการเล่นให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของ ผู้ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถรับประโยชน์สูงสุดจากการเล่นโดยที่ยังรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติของ “การเล่น” เป็นอย่างดี กล่าวคือ การเล่นละครสร้างสรรค์นั้นไม่เหมือนกับการแสดงละครเวที ไม่ได้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชม และไม่ได้เป็นการแสดงเพื่ออวดฝีมือ แต่การเล่นละครสร้างสรรค์นั้นจะต้องเล่นในสถานที่ที่ผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกปลอดภัย ไม่เครียดไม่กังวลใจ และสามารถแสดงออกอย่างเสรีภายใต้เงื่อนไขที่ตกลงร่วมกัน โดยมีมุ่งประโยชน์ไปที่พัฒนาการของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมและละครสร้างสรรค์นั้นเป็นการเล่นบทบาทสมมติในแบบที่ไม่เป็นทางการ แทนที่จะมีนักแสดง แต่กลับมีผู้ร่วมกิจกรรม (Participants) แทนที่จะมีผู้กำกับ การแสดงแต่กลับมีผู้นำกิจกรรม (Leader) หรือครูที่ช่วยอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในกระบวนการทั้งหมด (ปาริชาติ จินวิวัฒนาภรณ์, 2545) จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กไปในทางที่ดี ผู้วิจัยให้ความสนใจกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวกของเด็กโดยใช้วิธีการเล่นละครเข้ามาช่วย

การสร้างวินัยเชิงบวก คือ การให้มีช่องทางเลือกแก่นักเรียน แสดงการรับรู้หรือให้รางวัลแสดงการชื่นชมต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ พุดคุยตกลงกันถึงกฎระเบียบเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามแนวทางที่หนักแน่นมั่นคงและเสมอต้นเสมอปลายเคารพศักดิ์ศรีและมองเด็กในด้านบวกปราศจากความรุนแรงทั้งวาจาและการกระทำ มีการให้ผลกระทบที่เป็นเหตุผลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้โอกาสเด็กแสดงความเสียใจและทำกิจกรรมบางอย่าง เพื่อทดแทนหรือชดเชยให้ความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการกระทำผิดของตนเองความเข้าใจในระดับความสามารถความจำเป็น สถานการณ์แวดล้อมและระดับพัฒนาแต่ละคน ปลูกฝังการมีวินัยในตนเองรับฟังและทำให้ดูเป็นตัวอย่างนำเอาความผิดพลาดมาเป็นโอกาสในการเรียนรู้จากที่อยู่ที่พฤติกรรมเด็ก ไม่ใช่ตัวเด็กเองว่าสิ่งที่เธอทำผิดนั้น (ดลพัฒน์ ยศธร, 2551)

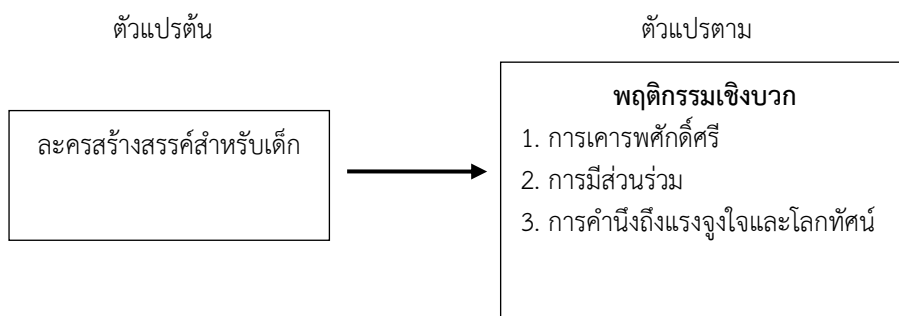
จากข้อมูล ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Multiple Indicator Cluster Survey – MICS) ในปี พ.ศ. 2558 – 2559 พบว่าเด็กอายุ 1-14 ปี ร้อยละ 75.2 เคยได้รับการอบรมโดยการใช้ความรุนแรง ด้านร่างกายหรือจิตใจ ร้อยละ 61.5 เคยได้รับการอบรมโดยการทำร้ายจิตใจ ร้อยละ 55.9 เคยได้รับการอบรม โดยการทำร้ายร่างกาย เด็กอายุระหว่าง 1-14 ปี ที่ถูกใช้ความรุนแรงเพื่อสร้างวินัยในภาคเหนือ (ร้อยละ 80.0) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 78.9) ซึ่งสูงกว่าเด็กในภูมิภาคอื่น เด็กในช่วง อายุ 3-9 ปีมีแนวโน้มถูกใช้ความรุนแรงเพื่อสร้างวินัยสูงกว่าเด็กในช่วงอายุอื่น (UNICEF for every child, 2560) ซึ่งในปัจจุบันมีองค์กรต่างๆ รวมทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้มุ่งที่จะยุติความรุนแรงทุกรูปแบบในสถานศึกษาโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในการแก้ไขปัญหาป้องกันปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้ อีกทั้งจากผลการศึกษาข้อมูลจากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558 - 2559 ยังเสนอแนะแนวทางแก้ไขให้แก่มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย ว่าควรเพิ่ม การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกเชิงบวก เพื่อหาวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างวินัยให้แก่เด็กแทนการใช้ความรุนแรงจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา กิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กประถมศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงบวกจากการเรียนโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนและหลังทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมเชิงบวกตามแนวคิดทฤษฎีของ ดลพัฒน์ ยศศธร (2551, หน้า 61) โดยปรับให้เข้ากับบริบท 3 ด้าน คือ การเคารพศักดิ์ศรี การพยายามให้มีส่วนร่วมมากที่สุด และการคำนึงถึงแรงจูงใจและการมีโลกทัศน์ ดังกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi- Experimental Research Design) แบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 130 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan จำนวน 97 คน ซึ่งวิธีการได้มาซึ่งกลุ่ม ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 6 แผน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแผนการจัดกิจกรรมและแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเองโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างทำกิจกรรม

2) แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร เพื่อนำมาสร้างแบบวัดพฤติกรรมเชิงบวก แบ่งเป็นพฤติกรรมการมีวินัยเชิงบวก 3 ด้าน จำนวน 18 ข้อ ได้แก่ 1) การเคารพศักดิ์ศรี จำนวน 6 ข้อ 2) การมีส่วนร่วม จำนวน 6 ข้อ 3) การคำนึงถึงแรงจูงใจและการมีโลกทัศน์ จำนวน 6 ข้อ

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กประถมศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกโดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำหลักการ แนวคิดทฤษฎีมาสร้างรูปแบบกิจกรรม แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับวัตถุประสงค์และความเที่ยงตรง แล้วนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยได้เลือกกิจกรรมที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จำนวน 3 กิจกรรม โดยมีค่า IOC อยู่ระดับ 0.67 และ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมที่สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองจริง

2) แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรูปแบบของพฤติกรรมเชิงบวก การสร้างพฤติกรรมเชิงบวกและศึกษาหลักเกณฑ์วิธีการสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงบวกเพื่อนำมาสร้างทักษะที่ใช้ในการวัดพฤติกรรม โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นโครงสร้างข้อบ่งชี้เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องและความเที่ยงตรงในการวิจัย (IOC) จากนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกคำถามข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จำนวน 18 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การเคารพศักดิ์ศรี จำนวน 6 ข้อ การมีส่วนร่วม จำนวน 6 ข้อ การคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ จำนวน 6 ข้อ

3) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขปรับปรุงและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง แล้วจัดทำรูปแบบเครื่องมือที่สมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ชี้แจงกิจกรรมและการใช้สถานที่ ให้เจ้าหน้าที่รับทราบและเตรียมความพร้อม

2) ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กชั้นประถมศึกษา และใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงบวก จำนวน 18 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีช่วยอ่านและทำเครื่องหมายในแบบสอบถามเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3) ดำเนินการใช้กิจกรรมละคร โดยจัดแผนกิจกรรมกับกลุ่มทดลอง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดละครสร้างสรรค์ 2 เรื่อง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรม

4) ภายหลังการทำกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ได้ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างครั้งสุดท้ายที่ทำกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเชิงบวก นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติและนำเสนอผลทดลองก่อนและหลังการทำกิจกรรมกลุ่มทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลและมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลจากแบบสังเกตที่ได้เก็บรวบรวมมาจำแนกออกเป็นก่อนและหลังการทดลอง (Pre-test, Post-test) โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมละคร และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบวัดพฤติกรรมการมีวินัยเชิงบวก โดยใช้สูตร IOC
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยจำนวนและร้อยละ
- 3) อธิบายค่าคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยเชิงบวก โดยใช้ผลรวมของค่าคะแนนพฤติกรรม
- 4) เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยเชิงบวกก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองโดยใช้สถิติ (Pair t-Test)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 8 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 38.14 รองลงมาคือ อายุ 6 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.93 และอายุ 7 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.93 ตามลำดับ ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 38.14 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.93 และระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.93 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมเชิงบวกหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า อันดับแรกคือการเคารพศักดิ์ศรีของเด็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 รองลงมาคือ การคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 และอันดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมมากที่สุดค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

3. พฤติกรรมเชิงบวกของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ คือ การเคารพศักดิ์ศรี การมีส่วนร่วม และการคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังทดลองใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กประถมศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวก

การทดลอง	N	$\bar{x}$	SD	t	sig
ก่อน	97	40.2	12.099	7.460	0.000
หลัง	97	67.0	9.309		

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อยู่ในระดับดีและปานกลาง ในด้านการเคารพศักดิ์ศรี การคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ และการพยายามให้มีส่วนร่วมมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการรู้จักการแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกต้อง เมื่อเกิดปัญหานักเรียนรู้จักการคิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และด้านการเคารพศักดิ์ศรีนักเรียนมีการเคารพผู้อื่นใช้ถ้อยคำจาที่สุภาพ และด้านแรงจูงใจและโลกทัศน์ นักเรียนร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ดีเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ จึงวิวัฒนาภรณ์ (2545) ที่ศึกษาพบว่า การเล่นเกมเป็นเรื่องจริงสำหรับเด็กทุกวัย นักจิตวิทยามองว่าการเล่นเป็นวิธีปลดปล่อยความกดดันในใจเด็กวิธีหนึ่ง และเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว การเล่นเกมหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริย์รัตน์ สุขสถิต (2555) ที่ศึกษาพบว่า ทศนคติของผู้เรียนที่มีต่อบทบาทของครูในการใช้วินัยเชิงบวก อันดับแรก คือ ด้านความต้องการทางพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน ด้านการเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่ม ด้านการเคารพศักดิ์ศรี และด้านการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านแรงจูงใจและโลกทัศน์ของนักเรียน และอันดับสุดท้าย คือด้านความยุติธรรม เท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังได้รับการเรียนรู้และเข้าใจไม่มากพอ ต่อบทบาทครูในด้านแรงจูงใจและโลกทัศน์ของนักเรียนด้านความยุติธรรม เท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติว่าความยุติธรรม

2. พฤติกรรมเชิงบวกของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การเคารพศักดิ์ศรี การคำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ และการมีส่วนร่วมหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงออกมาจากความรู้สึกภายใน การใช้ละครเข้ามาช่วยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจหรือพฤติกรรมเชิงบวกนั้นจึงเป็นสิ่งที่ดีและเข้าถึงตัวเด็กได้มากที่สุด ซึ่งกิจกรรมละครสร้างสรรค์ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการมีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักปรับตัว เป็นผู้นำ ผู้ตามและมีวินัยในตนเอง เกิดพัฒนาการทางอารมณ์เมื่อได้รับประสบการณ์ในด้านความเห็นใจความเข้าใจบุคคลต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริย์รัตน์ สุขสถิต (2555) ที่ศึกษาพบว่า ทศนคติของผู้เรียนที่มีต่อบทบาทของครูในการใช้วินัยเชิงบวก อันดับแรก คือ ด้านความต้องการทางพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน ด้านการเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่ม ด้านการเคารพศักดิ์ศรี และด้านการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านแรงจูงใจและโลกทัศน์ของนักเรียน และอันดับสุดท้าย คือด้านความยุติธรรม เท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง และยังพบว่าผู้เรียนที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีทศนคติ ต่อบทบาทของครูในการใช้วินัยเชิงบวกทุกด้าน คือ ด้านการเคารพศักดิ์ศรี ด้านการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียน ด้านความต้องการทางพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของนักเรียน ด้านแรงจูงใจและโลกทัศน์ของนักเรียน ด้านความยุติธรรมเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และด้านการเสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่มไม่แตกต่างกัน ส่วนสังกัดกลุ่มโรงเรียนที่ต่างกัน มีทศนคติด้านความต้องการทางพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของนักเรียน และด้านความยุติธรรมเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนได้ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรประยุกต์ใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

2) ระดับพฤติกรรมการมีวินัยเชิงบวกของเด็กถึงแม้จะเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมละคร แต่ก็อยู่ในระดับที่ควรพัฒนา ดังนั้น ควรมีการพัฒนาวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากการพัฒนาการมีวินัยเชิงบวก โดยการใช้กิจกรรมละครกับเด็กในกลุ่มนักเรียนระดับที่สูงขึ้น

2) ควรมีการศึกษากการพัฒนาการประยุกต์ใช้วิธีการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ ในการพัฒนาการมีวินัยเชิงบวกสำหรับเด็ก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากขาดอาจารย์ที่ประสาทวิชาความรู้ให้ตลอดจนบุคคลที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือมาเป็นอย่างดีเสมอ ทั้งคณะครูอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร นักเรียนโรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ที่ให้ความร่วมมือ และขอบคุณนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ไทยชั้นปีที่ 2 เป็นอย่างที่ทำให้ความร่วมมือช่วยเหลือในงานละครครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้ การสร้างวินัยเชิงบวก สำหรับการพัฒนาทีมงานและขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ดลพัฒน์ ยศธร. (2551). การปรับกระบวนการทัศน์และร่วมปฏิบัติในการอย่างสร้างสรรค์: วินัยเชิงบวก. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2545). การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2547). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ปิยวลี ธนเศรษฐกร, และปนัดดา ธนเศรษฐกร. (2556). เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการสร้างวินัยเชิงบวก. กรุงเทพฯ: สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย.
- พรรัตน์ ดำรง. (2547). การละครสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริย์รัตน์ สุขสถิต. (2555). ทักษะคิดของผู้เรียนที่มีต่อบทบาทของครูในการใช้วินัยเชิงบวกของโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศรินยา จิระเจริญพงศ์. (2556). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- องค์การยูนิเซฟ. (2560). เด็กทุกคนสำคัญเสมอ ข้อมูลที่น่าสนใจจากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ.2558 – 2559. กรุงเทพฯ: ยูนิเซฟ.

**ความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า
จังหวัดเพชรบุรี**
**Organization Commitment of Nurses at Phrachomklao Hospital,
Phetchaburi Province**

พิมพ์ชนก ทับมณฑิน*
Pimchanok Thubmontheain

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 146 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square Test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ รองลงมาได้แก่ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์การ และอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าการยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ และ 2) ปัจจัยในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี ทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านลักษณะงาน ด้านผลการตอบแทน ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร่วมงาน และด้านภาวะผู้นำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ : ความผูกพัน, พยาบาลวิชาชีพ, โรงพยาบาล

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Abstract

This research aims to study 1) Organization engagement of nurses at Phrachomklao Hospital, Phetchaburi Province. 2) Relationship in operation factors and organization engagement of nurses at Phrachomklao Hospital, Phetchaburi Province. Sample were nurses at Phrachomklao Hospital, Phetchaburi Province for 146 person. Descriptive statistics were percentage, average, standard deviation. Inferential statistics were Chi square and multiple regression.

The study were found that 1) Engagement of nurses at Phrachomklao Hospital, Phetchaburi Province were overall at high level. Average respectively were trust, target acceptance and Organization Core Values, next were wish to be the organization membership. At medium level were trust, target acceptance and Organization Core Values. And 2) factors were in causal relation with organization engagement in operation of nurses at Phrachomklao Hospital, Phetchaburi Province all aspects respectively such as authority support, job description, remuneration, people relation, leadership with statistically significant at .001

Keywords: Engagement, Nurse, Hospital

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของระบบบริการสาธารณสุขในประเทศไทยระบบบริการสาธารณสุขไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากตลอดช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในอดีตนั้นความสัมพันธ์แบบนักวิชาชีพ (Professional Model) เป็นรูปแบบหลักที่บุคลากรสาธารณสุขมีกับผู้รับบริการโดยบุคลากรสาธารณสุขซึ่งถูกรับรองโดยกลไกของการมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เป็นผู้มีความรู้มากกว่าและตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพให้ผู้ป่วยโดยมีการควบคุมมาตรฐานจริยธรรม ในการให้บริการซึ่งกำหนดมาตรฐานโดยองค์การวิชาชีพ (Professional Organization) เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการ ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2540 มีการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วซึ่งรวมถึงธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนด้วย ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ในภาครัฐ อันเนื่องจากการย้ายออกไปสู่ภาคเอกชนมากขึ้น

ในปี พ.ศ.2545 เริ่มมีระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติซึ่งได้นำเอาหลักการแยกผู้ซื้อบริการและผู้ให้บริการและระบบความสัมพันธ์แบบคู่สัญญามาใช้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของบุคลากรสาธารณสุขกับผู้รับบริการจากนักวิชาชีพไปสู่ความสัมพันธ์ตามแบบเศรษฐศาสตร์ (วิน เตชะเคหะกิจ, 2558, หน้า 101-102) ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ความไม่วางใจและศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไปต่อวิชาชีพทางด้านสาธารณสุข มีแนวโน้มลดน้อยลง แต่ในโรงพยาบาลของรัฐก็ยังคงมีผู้มาใช้บริการอย่างแออัดคับคั่ง เพราะปริมาณผู้ใช้บริการขยายตัวเร็วกว่าจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ กว่า 10 ปีที่คนไทยเกือบทั้งหมดสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้ตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งนับเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจแต่ในอีกด้านความเสี่ยงต่อภาวะคุกคามด้านต่างๆ ของบุคลากรด้านสาธารณสุขมากขึ้นไปด้วย

จากสาเหตุทั้งหมดจึงส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนพยาบาล ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่พึงพอใจในงานและการลาออกจากวิชาชีพเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติของทุกประเทศรวมทั้งมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เมื่อพยาบาลลาออกจากงานหน่วยงานต้องดำเนินการสรรหาพยาบาลทดแทนพยาบาลที่ลาออกต้องปฐมนิเทศฝึกอบรมและพัฒนาทักษะพยาบาลใหม่ ทำให้สูญเสียเวลาและงบประมาณที่สูงมาก นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่คงอยู่ในองค์กรรู้สึกเสียขวัญและสูญเสียกำลังใจด้วยเหตุนี้ผู้บริหารการพยาบาล จึงควรให้ความสำคัญกับการธำรงรักษาศักยภาพพยาบาล โดยเสริมสร้างความพึงพอใจในงานให้แก่พยาบาล หากพยาบาลมีความพึงพอใจในงานจะทำให้มีแรงจูงใจในการทำงานอย่างสุดความสามารถอุทิศตนให้กับงานที่รับผิดชอบและมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ซึ่งมีผลทำให้บริการพยาบาลมีคุณภาพตลอดจนการดำเนินพันธกิจขององค์การพยาบาลบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากุล, 2551, หน้า 284)

โรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดเพชรบุรี ขนาด 500 เตียง แต่มีเตียงบริการมากกว่า 500 เตียง ซึ่งในแต่ละวันต้องรองรับผู้มาใช้บริการในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกย้อนหลัง 3 ปีเฉลี่ยวันละ 1,869, 1,933, 2,032 ราย (งานข้อมูลและสถิติโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, ข้อมูล ณ 29 ธันวาคม 2560) และอัตราการสูญเสียพยาบาลวิชาชีพย้อนหลัง 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.16, 8.74, 26.22 (งานบุคลากรโรงพยาบาล พระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, ข้อมูล ณ 29 ธันวาคม 2560) ตามลำดับ ซึ่งหากคำนวณตาม FTE 100 % ในปัจจุบันยังขาดพยาบาลวิชาชีพอีก 126 คน จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เป็นที่ยอมรับมีคุณภาพและคุ้มค่าสำหรับประชาชนทุกคน ตามความต้องการของประชาชน และสนับสนุนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยได้ศึกษาปัจจัยในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลการตอบแทน (Aldelfer, 1972) 2) ด้านภาวะผู้นำ (Gardner, 1990) 3) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Kanter, 1968) 4) ด้านลักษณะงาน (Fayol, 1930) 5) ด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน (Herzberg, Mananer, & Synydemman, 1959) และศึกษาความผูกพันต่อการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวคิดของ Steers (1977) ประกอบด้วย 3 ด้าน 1) ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร 3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 439 คน (งานบุคลากรโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี, ข้อมูล ณ 29 ธันวาคม 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ใช้สูตรคำนวณของ Samuel B.Green (ณัฐพล ชันธไชย, 2557, หน้า 143) จำนวน 146 คน ในการคัดเลือกประชากรตัวอย่าง ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น แบบแบ่งชั้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) ขั้นที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ในการสุ่มจำนวนให้เป็นสัดส่วนกับจำนวนหน่วยในชั้นภูมิ (Proportion Allocation) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี 2) ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยพยาบาลวิชาชีพในสังกัดโรงพยาบาลแต่ละตึกมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างเท่าๆ กัน โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนตามจำนวนพยาบาลที่ต้องการในแต่ละตึก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก การวิจัยให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลจากเอกสารแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามขึ้นโดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ผลการตอบแทน ภาวะผู้นำ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ลักษณะงานสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน

ตอนที่ 3 ความผูกพันต่อการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 ชุด กับพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยแบ่งสถิติออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) และปัจจัยในการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4.3 ส่วนข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามแล้วจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ ท่านพร้อมที่จะปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กรอย่างเต็มใจ มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร เชื่อในแนวทางขององค์กรที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร เห็นด้วยกับเป้าหมายขององค์กร

2) ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเท ความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ท่านพร้อมที่จะอุทิศแรงกายแรงใจอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน เพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ท่านรู้สึกเต็มใจกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อองค์กรเกิดปัญหาท่านได้ช่วยแก้ไขปัญห และมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลางเรียงตามลำดับดังนี้ ท่านเต็มใจที่จะทำงานล่วงเวลาให้กับองค์กร แม้ว่าจะไม่ได้รับผลตอบแทน และท่านมีการปฏิบัติงานเหนือกว่าคนอื่น

3) ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ท่านมีความตั้งใจในการคงความเป็นสมาชิกขององค์การต่อไปเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ท่านปฏิบัติงานในองค์การอย่างต่อเนื่องโดยไม่โยกย้ายเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน การตัดสินใจของท่านในการทำงานที่องค์การนี้ เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีความผูกพันต่อองค์การในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ท่านเชื่อมั่นว่า การทำงานในองค์การนี้จะทำให้มีความสุข ท่านไม่คิดจะลาออกหากองค์การอยู่ในสภาวะวิกฤติ

2. ปัจจัยในการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านลักษณะงาน สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ และมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านผลการตอบแทน แยกเป็นรายด้านดังนี้

1) ด้านผลการตอบแทนในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ผลตอบแทนที่ได้รับทำให้ท่านต้องการอยู่กับองค์การตลอดไป เงินเดือนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับงานภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับความสามารถ เงินเดือนและค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอในการใช้จ่ายในครอบครัว และท่านพอใจกับสวัสดิการที่ได้รับ

2) ด้านภาวะผู้นำในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์ที่ดี ผู้บังคับบัญชามีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม ผู้บังคับบัญชาให้การสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บังคับบัญชาเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และผู้บังคับบัญชามีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ

3) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการอบรมวิชาการอยู่เสมอ มีการถ่ายทอดนโยบายขององค์การให้บุคลากรทราบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ และมีการปฏิบัติในระดับปานกลางเรียงตามลำดับดังนี้ มีการกำหนดวิธีการในการปฏิบัติงานที่ทันสมัย และมีเครื่องมือทางการแพทย์อย่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน

4) ด้านลักษณะงานในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ งานที่ปฏิบัติมีความมั่นคง งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีเกียรติ งานที่ปฏิบัติมีความเหมาะสมตรงความรู้ความสามารถ งานที่ปฏิบัติมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ดังนี้ งานที่ปฏิบัติมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

5) สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเรื่องงานจากเพื่อนร่วมงานเสมอ เพื่อนร่วมงานทำให้อยากอยู่กับองค์การตลอดไป ได้รับความไว้วางใจในการให้คำปรึกษาในเรื่องส่วนตัวจากเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ และเพื่อนร่วมงานมีการให้เกียรติกันและกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. ผลวิเคราะห์ปัจจัยในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านผลการตอบแทน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านลักษณะงาน ด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านผลการตอบแทนพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลตอบแทนที่ได้รับทำให้ต้องการอยู่กับองค์การตลอดไป มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ด้านผลการตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2) ด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์ที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ มีเครื่องมือทางการแพทย์อย่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และท่านได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการอบรมวิชาการอยู่เสมอ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ด้านลักษณะงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า งานที่ปฏิบัติมีความก้าวหน้าในวิชาชีพงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และงานที่ปฏิบัติมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5) ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร่วมงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเรื่องงานจากเพื่อนร่วมงานเสมอ และเพื่อนร่วมงานทำให้อยากอยู่กับองค์การตลอดไปมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1) ความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า การยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์การ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์การ อยู่ในระดับมาก และด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์การ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น การส่งเสริมปัจจัยในการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความผูกพันต่อองค์การให้มากยิ่งขึ้นก็จะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ มีความยินดีเต็มใจที่จะร่วมพัฒนาองค์การให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็อง-ฌัก แอสแตร์ (2551, หน้า 105-107) กล่าวว่า ความผูกพันกับองค์การหมายถึง ทัศนคติที่สะท้อนความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลกับองค์การ ซึ่งเขายินดีที่จะมีส่วนร่วมเป็นสมาชิก และไม่เต็มใจที่จะจากองค์การไป โดยนักวิชาการได้อธิบายความผูกพันระหว่างบุคคลและองค์การจาก 2 มุมมอง คือ มุมมองที่ 1

ความผูกพันอย่างต่อเนื่อง หรือที่เรียกว่า Side-bets Orientation พนักงานมีแนวโน้มจะอยู่กับองค์กร เนื่องจากเขาไม่สามารถจะออกไปได้ด้วยอย่างเช่น เขาอาจจะสูญเสียเวลาแรงพยายามประโยชน์ที่จะได้รับถ้าเขาออกจากวงการไป มุมมองที่ 2 ความสอดคล้องของเป้าหมายระหว่างบุคคลและองค์กร หรือที่เรียกว่าความโน้มน้าวที่บุคคลพร้อมที่จะยอมรับ และปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของตนและองค์กรซึ่งมีความสอดคล้องกัน โดยจะยังปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรเนื่องจากปัจจัย 3 ประการ 1) มีความเชื่อในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) มีความพร้อมที่จะทุ่มเททำงานในนามขององค์กร 3) ความตั้งใจจะคงความเป็นสมาชิกขององค์กรสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Meyer, Allen & Smith (1993, p.538-551) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรในรูปแบบของ 3 องค์ประกอบ คือ ความผูกพันด้านความรู้สึก ความผูกพันด้านความรู้สึกผูกพันต่อเนื่อง และความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม พบว่า การวัดความผูกพันต่ออาชีพ และความผูกพันต่อองค์กรเป็นอิสระต่อกัน ในการใช้ทำนายตัวแปรผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร เช่น ความตั้งใจที่จะลาออกและพฤติกรรมการทำงาน ส่วนความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ด้านบวก กับความผูกพันด้านความรู้สึกและความผูกพันที่เกิดจากมาตรฐานทางสังคม แต่มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับความผูกพันต่อเนื่องทั้งความผูกพันต่อองค์กรและความผูกพันต่ออาชีพ

2) ปัจจัยในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี ด้านผลการตอบแทน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านลักษณะงานและสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการที่พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี มีความผูกพันต่อองค์กร เกิดจากปัจจัยปัจจัยในการปฏิบัติงานที่จะก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรในหลายด้าน ทั้งด้านผลการตอบแทนเช่นมีเงินเดือนที่เหมาะสม ประโยชน์ตอบแทนที่เพียงพอรวมทั้งความมั่นคงของงาน ด้านภาวะผู้นำต้องสามารถแสดงบทบาทการปฏิบัติงานเป็นทีมให้การสนับสนุนเป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจมีการสนับสนุนให้มีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะจัดสรรทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้มีโอกาสก้าวหน้า ด้านลักษณะงานงานที่น่าสนใจที่ใช้ความรู้ความสามารถ ปริมาณงานที่เหมาะสมและตรงกับความรู้ความสามารถ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานที่มีการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาสามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนมไว้วางใจกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Baron (1986, p.162-163) ให้ทัศนะว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นทัศนคติที่มีต่อองค์กรซึ่งแตกต่างจากความพึงพอใจในการทำงานกล่าวคือ ความพึงพอใจในงานสามารถเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามสภาพการทำงานแต่ความผูกพันต่อองค์กร เป็นทัศนคติที่มีความมั่นคงมากกว่านั้นคือเป็นทัศนคติที่คงอยู่ในช่วงเวลานานแต่ความผูกพันต่อองค์กรก็เกิดจากปัจจัยต่างๆ ที่คล้ายคลึงกับความพึงพอใจในการทำงาน 4 ปัจจัยดังนี้ 1) เกิดจากลักษณะงาน เช่น การได้รับความรับผิดชอบอย่างมาก ความเป็นอิสระส่วนตัวอย่างมากในงานที่ได้รับ ความน่าสนใจและความหลากหลายในงาน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง ส่วนความกดดันและความคลุมเครือในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเองจะทำให้รู้สึกผูกพันต่อองค์กรในระดับต่ำ 2) เกิดจากโอกาสในการหางานใหม่ เช่น การได้รับโอกาสอย่างมากในการหางานใหม่และมีทางเลือก จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับต่ำ 3) เกิดจากลักษณะส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีอายุน้อย ซึ่งมีระยะเวลาในการทำงานนานและมีตำแหน่งงานในระดับสูงๆ และคนที่ความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานของตนเอง มีแนวโน้มมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง 4) เกิดจากสภาพการทำงานบุคคลที่มีความพึงพอใจในผู้บังคับบัญชาของตนเอง พึงพอใจในความยุติธรรมของการประเมินผลการปฏิบัติงานและรู้สึกว่าการเอาใจใส่สวัสดิการของพนักงานจะเป็นบุคคลที่มีความผูกพันต่อองค์กรใน

ระดับสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริญาพร การสอน (2556, หน้า 7-13) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดอันดับที่ 1 คือ ผู้บังคับบัญชา อันดับที่ 2 คือ ภาระงานที่ได้รับมอบหมายและการพัฒนาความรู้และทักษะด้านวิชาการและวิชาชีพ อันดับที่ 3 คือ เพื่อนร่วมงาน อันดับที่ 4 คือ สวัสดิการและเงินเดือน/ค่าตอบแทน อันดับที่ 5 คือ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในสายงาน และสุดท้าย อันดับที่ 6 คือ ระบบการยกย่อง ชมเชย และการให้รางวัลจากผลการสำรวจความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวม พบว่า จาก 10 ประเด็น บุคลากรมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ เรื่องของความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย รองลงมา คือ ความภาคภูมิใจกับความสำเร็จของสำนักวิทยบริการในทุกเรื่อง ความพร้อมในการพัฒนาและปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความผูกพันที่มีต่อสำนักวิทยบริการในภาพรวม สภาพแวดล้อมโดยรวมของมหาวิทยาลัยขอนแก่น สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน การพัฒนาความรู้และทักษะด้านวิชาการและวิชาชีพ และสวัสดิการและปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ที่สำนักวิทยบริการและมหาวิทยาลัยจัดให้

3) ปัจจัยในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การพยาบาลวิชาชีพพยาบาลโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี พิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานได้แก่ ด้านผลตอบแทน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านลักษณะงาน ด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยจูงใจ สนับสนุน หรือผลักดันให้พยาบาลวิชาชีพพยาบาลโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี มีความผูกพันต่อองค์การซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Steers (1997, pp.9-10) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การและผลลัพธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การ 1) ลักษณะงาน คือ ลักษณะสภาพของงานที่แต่ละบุคคลรับผิดชอบปฏิบัติอยู่ว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งประกอบด้วย 5 ลักษณะ ดังนี้ 1) ความเป็นอิสระในงาน 2) ความหลากหลายในงาน 3) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ 4) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 5) ความสำเร็จในงาน 2) ประสิทธิภาพที่ได้รับระหว่างปฏิบัติงาน คือ ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนว่ารับรู้การทำงานในองค์การอย่างไร โดยกำหนดไว้ 4 ลักษณะ คือ 1) ทัศนคติของกลุ่มต่อองค์การ 2) ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์การ 3) ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์การ 4) ความรู้สึกว่าองค์การเป็นที่พึงได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณี วิริยะกัสนานท์ (2556, p.60-61) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า อายุ และระยะเวลาปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแห่งนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนครธน มีความพึงพอใจในงาน ระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจระดับสูง 3 ด้าน คือ ด้านสภาพวิชาชีพ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ใน และด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ และความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลนครธน เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของพยาบาลวิชาชีพรายด้านกับการคงอยู่ในงาน พบว่า ความพึงพอใจในงาน ด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ ด้านลักษณะงาน ด้านนโยบายองค์กร ด้านปฏิสัมพันธ์ในหน่วยงาน และด้านสภาพวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคงอยู่ในงานสำหรับความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่มีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลนครธนมีความผูกพันต่อองค์การระดับสูง และพบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ ระดับปานกลาง และตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถร่วมทำนายการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลนครธนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือความผูกพันต่อองค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ด้านผลการตอบแทน ควรมีการจัดสรรสวัสดิการที่ดีให้กับพยาบาลวิชาชีพ เช่น ที่พักในเวลาที่ต้องเข้าเวร บ่ายดึก ที่จอดรถ สวัสดิการในการคุ้มครองเมื่อต้องปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยง เช่น การส่งต่อผู้ป่วย การจัดสรรงบประมาณและการประเมินขึ้นเงินเดือนควรมีความยุติธรรมเหมาะสมและเสมอภาคกับตัวพยาบาลวิชาชีพเอง และหน่วยงานอื่นๆ ในการปฏิบัติงานนอกเวลา

2) ด้านภาวะผู้นำผู้บังคับบัญชา ควรมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบและเอื้อต่อผู้ปฏิบัติงาน เช่น จัดสรรบุคลากรให้เพียงพอเมื่อมียอดผู้ป่วยหรือภาระงานที่เกินกำลังความสามารถของผู้ปฏิบัติ รู้จักเสียสละเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน คอยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนางาน วิชาชีพ ให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปฏิบัติ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมเสมอภาคและเมื่อประสบความสำเร็จผู้บังคับบัญชาควรยกย่องชมเชย เป็นต้น

3) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ควรมีการถ่ายทอดนโยบายขององค์กรให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึง ให้โอกาสในการปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ สนับสนุนให้ได้รับการอบรมวิชาการอยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการในการปฏิบัติงานที่ทันสมัยไม่ล้าหลัง จัดสรรเครื่องมือทางการแพทย์ให้เพียงพอในการปฏิบัติงานใน เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ง่ายยิ่งขึ้นและการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

4) ด้านลักษณะงานควรมีการสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ พยาบาลวิชาชีพจะมีความผูกพันต่อองค์กรนั้น ต้องได้รับความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ ได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ ขึ้นเงินเดือนที่สูงขึ้น ได้รับการพิจารณาให้ปฏิบัติงานที่มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีการจัดวางบุคคลให้มีความเหมาะสมกับงานในหน้าที่ ตรงกับความรู้ ความสามารถ

5) ด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน เช่น การเปิดโอกาสให้หน่วยงานมีการทำกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันในหน่วยงานเพื่อส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร โดยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในบางส่วน เพราะการปฏิบัติงานในองค์กรและการคงอยู่ในงานนั้น หากพยาบาลวิชาชีพได้รับความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเรื่องงานจากเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้เกียติกันและกันทั้งต่อหน้าและลับหลังให้คำปรึกษาในเรื่องส่วนตัวจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมงานเสมอจะช่วยเหลือต่อการเกิดความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน สภาพความพร้อมทางด้านร่างกาย และจิตใจ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านนโยบายขององค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลทางงานวิจัยที่มีความหลากหลายมากขึ้น

2) ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

3) ควรศึกษาความต้องการในเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรได้อย่างถูกต้อง ตรงกับความต้องการของพยาบาลวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพันธ์ เจริญนันท์. (2551). **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐพล ชันธไชย. (2557). Green, Samuel B. (1997). How Many Subjects Dose It Take to Do a Regression Analysis. *Multivariate Behavioral Research*. **วารสารเกษมบัณฑิต**, 15(1), 141-145.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากุล. (2551). **ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ วิริยะกัสนนท. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- วิน เตชะเคหะกิจ. (2558). **หลักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขเบื้องต้น Principles of Basic Health Economics**. กรุงเทพฯ: วี.พรีน (1991).
- ศิริญาพร การสอน. (2556). **รายงานผลการสำรวจความผูกพันต่อองค์กร (Workforce Engagement Survey)**. ขอนแก่น: การกิจด้านแผนและสารสนเทศ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Alderfer, C. P. (1972). **Existence Relatedness and Growth**. New York: Free Press.
- Baron, R. A. (1986). **Behavior in Organization**. Boston: Allyn and Bacon.
- Fayol, H. (1930). **Industrial and General Administration**. New York: Mc-Graw Hill.
- Gardner, J. W. (1990). **On Leadership**. New York: Macmillan.
- Herzberg, F., Mananer, B., & Synyderman, B. (1959). **The Motivation to Work**. NewYork: John Wiley.
- Kanter. R.M. (1968). Commitment and Social Organization: A Study of Commitment Mechanisms in Utopian Community. **American Sociological Review**, 499-517.
- Meyer, John P., Allen, Natalie J., & Smith, Catherine A. (1993). Commitment to organizations and occupations: Extension and test of a three-component conceptualization. **Journal of Applied Psychology**, 78(4), 538-551.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organization commitment to the organization. **Administrative Science Quarterly**, 22(1).

การศึกษามุมมองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยดุสิตธานีที่มีต่อตัวละครในวรรณคดี Study of the Perspectives of 1st Year Students of Dusit Thani College on character in literature.

นิศา บุณณวงค์*
Nisa Buranaphawang

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอการศึกษาลักษณะของตัวละครในวรรณคดีจากมุมมองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยดุสิตธานี ในภาคการศึกษา 2560 ที่มีความประทับใจในตัวละครซึ่งอาจจะเป็นตัวละครเอก ตัวละครปฏิปักษ์ หรือตัวละครอื่น จากวรรณคดีไทย วรรณคดีแปล รวมทั้งวรรณคดีพื้นบ้าน โดยศึกษามุมมองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อตัวละครในวรรณคดีเรื่องต่างๆ ที่ชื่นชอบ และวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวละครที่ทำให้นักศึกษาประทับใจ

การศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งช่วงวัยหรือเจนเนอเรชั่นของประชากร เพื่อใช้วิเคราะห์และอธิบายกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว ซึ่งพบว่าการเลือกชอบตัวละครในวรรณคดีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องช่วงวัยของประชากรเป็นสำคัญ เนื่องจากตัวละครแต่ละตัวสามารถแสดงคุณลักษณะของนักศึกษาในยุคเจนเนอเรชั่น Z ออกมาอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : ลักษณะของตัวละคร, เจนเนอเรชั่น Z, การแบ่งช่วงวัย

* อาจารย์ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี

Abstract

This article focuses on the study of character traits in literature from the perspective of the first year students of Dusit Thani College in the academic year 2017. There was an impression of the main characters, the protagonist, antagonist or other characters from Thai literature, literary translation and folk literature by studying of the viewpoint of first year students towards their favorite characters in particular literature and analyzing the characteristics of the characters. The article used the concept of age groups or generation to analyze and describe the sample group. It was found that the preference of literary characters of first year students correlated with age factors of the population because each character can show the characteristic of the students in the Z generation clearly.

Keywords: character traits, Generation Z, concept of age group

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงวรรณคดี หลายคนมีจินตภาพนึกถึงเรื่องราวเก่าๆ ที่แต่งขึ้นมาเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง หากบางคนก็อาจจะให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นอีก ในฐานะที่เป็นวรรณศิลป์ของชาติ โลกของวรรณคดีเข้ามาใกล้ชีวิตประจำวันจะมาจากสาเหตุหลัก คือ เป็นวิชาบังคับที่ต้องเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในสมัยมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ทุกคนจึงต่างเคยศึกษาและอ่านวรรณคดีไทยกันมาบ้างแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นขุนช้างขุนแผน, พระอภัยมณี, รามเกียรติ์, สังข์ทอง, มัทนะพาธา, ปลาบู่ทอง ฯลฯ แต่ละคนล้วนมีภาพความทรงจำของตัวละครที่ตนเองประทับใจได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นตัวละครตัวนั้นจะเป็นตัวดี ตัวร้ายหรือตัวประกอบก็ตาม โดยส่วนใหญ่บุคคลมักจะจดจำตัวละครที่มีความเก่งกล้าสามารถ พลังอำนาจวิเศษ รวมไปถึงรูปลักษณ์ภายนอกอันงดงามได้เสมอ แต่แท้ที่จริงแล้วในการศึกษาตัวละครจากวรรณคดี เราอาจมองตัวละครเหล่านี้ในมุมที่ลึกซึ้งได้มากกว่าสิ่งที่กล่าวไป มีนักวิชาการหลายคนที่ยพยายามย่อเรื่องเล่า แปรสภาพวรรณคดีจากบทร้อยกรองเป็นร้อยแก้วเพื่อให้เข้าถึงนักอ่านรุ่นใหม่ได้มากขึ้น พร้อมทั้งมีนักวิจารณ์อีกหลายคนที่เพิ่มเติมการวิเคราะห์ตัวละครในมิติต่างๆ ทั้งภูมิหลัง สถานภาพฐานะ บุคลิก ลักษณะนิสัย จนทำให้เห็นว่าตัวละครทั้งหลายเหล่านี้มีอะไรที่มากกว่าแค่ ‘ภาพจำ’ ที่พวกเราเคยรับรู้กัน ในฐานะที่ผู้เขียนรับผิดชอบสอนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ภาษ 1101 ของภาคนมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักบริหารธุรกิจและศึกษาทั่วไป ที่เปิดสอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกสาขาต้องเรียน และเนื้อหาของวิชานี้มีบทสุดท้ายว่าด้วยเรื่องคุณค่าของวรรณคดี ผู้เขียนพบว่านักศึกษาจดจำวรรณคดีเรื่องต่างๆ ได้จากบุคลิก ลักษณะของตัวละครที่ตนเองประทับใจเป็นหลักใหญ่ มากกว่าที่จะจดจำเนื้อเรื่อง และเมื่อผู้สอนย้อนถามว่าเพราะสาเหตุใดจึงจำตัวละครเหล่านั้นได้ คำตอบล้วนมาจากความเก่งกล้าสามารถของตัวละครนั้นๆ ทั้งสิ้น ผู้เขียนจึงเกิดความสนใจใคร่รู้ว่า ตัวละครตัวใดที่นักศึกษารู้สึกชื่นชอบ ประทับใจ และยกย่องให้เป็นภาพจำในลักษณะของวีรบุรุษหรือวีรสตรี จึงได้มอบหมายใบงานประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ให้นักศึกษาเขียนเรียงความโดยกำหนดหัวข้อไว้ว่า “ตัวละครในวรรณคดีที่ฉันรัก” และจากการเก็บรวบรวมชิ้นงานจากนักศึกษาจำนวน 159 คน พบว่า มีตัวละครที่นักศึกษารักชื่นชอบอยู่ทั้งหมด 38 ตัว ซึ่งหากพิจารณาบุคลิกภาพ ลักษณะ อุปนิสัยใจคอของตัวละครทั้งหมดนี้อย่างถี่ถ้วน จะพบว่าตัวละครทั้งหมดมีความโดดเด่นแฝงอยู่ในพฤติกรรมทั้งสิ้น เรียงความชิ้นนี้จึงทำให้เกิดประเด็นความสนใจไปที่การศึกษาหาลักษณะของตัวละครที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งปะปนกันไป โดยไม่คำนึงว่าจะต้องเป็นฝ่ายตัวเองเท่านั้น หากตัวละครปฏิบัติหลายตัวก็สามารถเป็นที่ชื่นชอบของนักศึกษาได้ด้วยเช่นกัน ทั้งๆ ที่ในสมัยอดีต ตัวละครที่ผู้คนชื่นชอบมักจะเป็นตัวละครฝ่ายดี เป็นพระเอก หรือผู้ช่วยของพระเอกเสมอ ดังนั้น จึงอาจจะเป็นไปได้หรือไม่ว่า ในภาวะปัจจุบันที่โลกและสภาพสังคมแปรเปลี่ยนไป คนที่มีช่วงอายุแตกต่างกันหรือเป็นคนต่างรุ่นกันย่อมมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งอุปนิสัย วิถีคิด การดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรม ความคิดการตัดสินใจของนักศึกษายุคใหม่จึงมีผลต่อมุมมองในการชื่นชมตัวละครที่เบี่ยงประเด็นแปลกไปจากเดิม จากในสมัยก่อนที่นักศึกษามักจะนึกถึงตัวละครที่เป็นพระเอกหรือนางเอกเท่านั้น เช่น ขุนแผน พระราม พระอภัยมณี เป็นต้น หากในปัจจุบัน สื่อกลับเริ่มมีการให้ความสำคัญกับตัวละครที่เป็นตัวละครปรปักษ์ หรือตัวละครรองมากขึ้น ดังที่ปรากฏอยู่ในเพลงของ ธชย ประทุมวรรณ และวงทศกัณฐ์ เช่น

ทำเหมือนฉันร้องไห้ไม่เป็น
เหมือนกับทศกัณฐ์ ถึงแม้จะเป็นพญายักษ์
และอยากให้เธอได้รู้ถึงแม้ว่าเธอไม่สนใจ

ทั้งทั้งที่ฉันก็เจ็บเหมือนกัน
แต่ก็ยังมิหวัใจเอาไว้เจ็บเอาไว้รัก
ฉันมีรอยยิ้มฉันมีน้ำตาฉันเองก็มีหัวใจ

(เพลง หัวใจทศกัณฐ์. เก่ง ธชย ประทุมวรรณ)

ทำดีกับเธอเท่าไร เธอไม่เคยหันมาเหลียวแล ไม่เคยที่จะแยแส ไม่เคยที่จะสนใจ
 ไม่เคยที่จะสงสัย ไม่เคยที่จะเห็นใจ ก็เรานั้นเป็นตัวร้าย ที่ไม่มีใครเขาอยากจำ
 ก็รู้ว่าคงสู้เขาไม่ไหว สุดท้ายก็พ่ายแพ้อยู่ดี ดังทศกัณฐ์ที่แพ้พระรามทุกที ให้ดีแค่ไหนก็ไม่ได้ใจสีดา
 (เพลง ตัวร้ายที่รักเธอ. ทศกัณฐ์)

การเปลี่ยนมุมมองโดยค้นหาด้านดีของตัวละครตัวรองที่ต่างไปจากเดิมจากสื่อต่างๆ อาจมีส่วนกระตุ้นให้นักศึกษาหันกลับมาให้ความสนใจตัวละครกลุ่มนี้เพิ่มขึ้น และอาจมีอิทธิพลทำให้นักศึกษารู้สึกชื่นชมตัวละครกลุ่มปรปักษ์ หรือตัวละครรองแทนที่จะชื่นชมตัวละครเอกแบบเดิมๆ นักศึกษายุคใหม่จึงให้ความสำคัญกับตัวละครที่ไม่ต้องมีพฤติกรรมที่ติงามครบถ้วน ถูกขนบธรรมเนียมประเพณีเสมอไป ความมุ่งมั่นในด้านความรัก ความเป็นผู้นำ การตัดสินใจที่รวดเร็วฉับไว การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เหมาะสมกับสภาวะการณ์ต่างหากที่เป็นสิ่งที่นักศึกษายุคใหม่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับช่วงวัยของประชากร (Generation) เพื่อใช้วิเคราะห์และอธิบายนักศึกษาชั้นปีที่ 1

การจำแนกกลุ่มประชากรในช่วงวัยต่างๆ หรือที่เรียกว่า เจนเนอเรชั่น (Generation) นั้น ได้นิยามตามปีเกิดของประชากร ซึ่งถูกกำหนดไว้ค่อนข้างหลากหลายแต่ก็ยังมีช่วงเวลาที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ปัจจุบันในสังคมไทยได้มีการแบ่ง Generation ตามหลักสากลออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน (รสรินทร์ เกรย์, และคณะ, 2559, หน้า 7-10) ได้แก่

1. Baby Boomer หรือ Gen B กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2487 - 2505 หรือหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา โดยมีอายุประมาณ 53 - 71 ปี ประชากรยุคเบบี้บูมเมอร์นี้ถูกมองว่าเป็นนักอนุรักษ์นิยมหรือพวกหัวเก่า มีนิสัยยึดมั่น ไม่เปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ

2. Generation X หรือ Gen X กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2506 - 2520 โดยมีอายุประมาณ 38-52 ปี คนที่อยู่ในยุคนี้นิสัยชอบเสี่ยง ยินดีรับการเปลี่ยนแปลงให้ความสำคัญต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานและครอบครัว ซึ่งตามแนวคิดของ Loretter (อ้างใน ขานนท์ ศิริธร และ ม.ล.วิภาธร จิรประวัติ, 2555) คนเจนเนอเรชั่นเอกซ์เป็นคนขยันหมั่นเพียร ทำงานหนักและรักที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3. Generation Y หรือ Gen Y คือ คนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2521-2538 หรือมีอายุประมาณ 18-32 ปี หากนับดูอายุแล้วก็พบว่าคนกลุ่มนี้เป็นลูกของคนที่เกิด Gen X การเติบโตทางเทคโนโลยีที่มีการวิวัฒนาการอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต ทำให้คนรุ่นนี้มีความเป็นสากล มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความทะเยอทะยาน ไม่ผูกพันกับสิ่งต่างๆ เพราะมองว่าประสบการณ์ที่หลากหลายทำให้ได้สะสมเพิ่มพูนความรู้ใหม่นอกจากนี้ (โครงการสุขภาพคนไทย, 2559, หน้า 14-15) ยังเป็นคนปรับตัวเก่ง มีความคิดริเริ่ม มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยี และมีความสนใจใคร่รู้ในทุกสิ่ง

4. Generation Z หรือ Gen Z คือ คำนิยามล่าสุดของคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน หมายถึงคนที่เกิดหลัง พ.ศ. 2539 ขึ้นไป คนในรุ่นนี้เกิดมาพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร การติดโลกออนไลน์ทำให้คนเจนเนอเรชั่นนี้เปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรม ยอมรับความแตกต่างของเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี คนรุ่นใหม่มีมักทำเพื่อตนเองก่อน เรียนรู้วิถีชีวิตของตนเอง ชอบอิสระเสรี ไม่รอคอย “ตอบสนองความรวดเร็วของโลกได้ทันที การตัดสินใจที่ฉับไว ทำอะไรรวดเร็ว เปิดกว้างทางความคิด ปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองได้อย่างรวดเร็วมีความกล้าแสดงออกและความมั่นใจสูง (น้ำใส ศุภวงศ์, 2559, ย่อหน้า 3)

การเกิดขึ้นของ Generation ไม่ใช่เกิดขึ้นจากการเกิดในช่วงเวลาและถิ่นที่อยู่เท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นจากสภาพสังคมในยุคนั้นๆ ที่หลอมรวมให้คนมีพฤติกรรมที่คล้ายกันบางอย่าง ซึ่งทั้งหมดนี้ถูกขับเคลื่อนโดย สื่อต่างๆ ความบันเทิง วัฒนธรรมที่นิยม สินค้าที่เกิดขึ้นในยุคนั้นอีกด้วย กล่าวได้ว่าเด็กๆ กลุ่ม Gen Z นี้ จะเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อม มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ และเรียนรู้ได้เร็ว เพราะพ่อแม่ใช้สิ่งเหล่านี้อยู่ในชีวิตประจำวัน

เราสามารถสรุปได้เป็นประเด็นๆ ว่านักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 นี้มีลักษณะเป็นกลุ่มคนคนในช่วงวัย Generation Z หรือ “Post-Millennials” โดยมีคุณลักษณะดังนี้ คือ มีทักษะในการเรียนรู้เร็วเนื่องจากใกล้ชิดกับเทคโนโลยีมากมายหลายประการ มีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดี คิดเร็ว ทำเร็ว ทำอะไรหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน แต่ความสนใจสั้น มีความอดทนต่ำ ติดต่อสื่อสารทุกช่องทางเน้นความรวดเร็ว กล้าคิดกล้าถาม ต้องการเหตุผลและคำอธิบายมีความชัดเจนในตัวของตัวเอง มักให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตนเองชอบจะเลือกอะไรก็ตามที่คิดว่าเหมาะกับตัวเองที่สุดแล้วเท่านั้น

ตัวละครในดวงใจของนักศึกษายุคใหม่ (Gen Z)

จากการเก็บรวบรวมชิ้นงานจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 159 คน เป็นนักศึกษาเพศหญิง 75 คน และนักศึกษาเพศชาย 84 คน พบว่า ตัวละครที่นักศึกษาชื่นชอบมีอยู่ทั้งหมด 38 ตัว จากวรรณคดี 15 เรื่อง ได้แก่ รามเกียรติ์ พระอภัยมณี สังข์ทอง ขุนช้างขุนแผน ปลายุทอง มันทนะพาราช พระเวสสันดร ชาดก แก้วหน้าม้า สามก๊ก ท้าวแสนปม เวนิสวานิช สามัคคีเพทคำฉันท์ อิเหนา เวตาล และอิสรราชคำฉันท์ แบ่งเป็นตัวละครชาย 23 ตัว และเป็นตัวละครหญิง 15 ตัว สามารถจัดแบ่งตามจำนวนสูงสุดได้ 5 ลำดับทั้งตัวละครฝ่ายชาย และตัวละครฝ่ายหญิง ดังนี้

1. ตัวละครฝ่ายชาย

ลำดับที่	ชื่อตัวละคร	จากวรรณคดีเรื่อง	จำนวน
1	หนุมาน	รามเกียรติ์	20
2	ทศกัณฐ์	รามเกียรติ์	19
3	เจ้าเงาะ/พระสังข์	สังข์ทอง	15
4	ขุนแผน	ขุนช้างขุนแผน	7
5	พระอภัยมณี	พระอภัยมณี	6

และอันดับที่ปรากฏอยู่รองลงมาและไม่ได้นำมาใส่ในตารางเนื่องจากมีจำนวนน้อยและกระจัดกระจาย ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ มัจฉานุ และวิสสการะพราหมณ์ ตามลำดับ

2. ตัวละครฝ่ายหญิง

ลำดับที่	ชื่อตัวละคร	จากวรรณคดีเรื่อง	จำนวน
1	นางผีเสื้อสมุทร	พระอภัยมณี	13
2	เอื้อย	ปลายุทอง	6
3	นางสีดา	รามเกียรติ์	6
4	นางมัทนา	มัทนะพาราช	6
5	นางวันทอง	ขุนช้างขุนแผน	4

นอกนั้นจะเป็นตัวละครจากวรรณคดีเรื่องต่างๆ ซึ่งมีจำนวนน้อย เช่น นางเงือก นางรจนา พระนางมัทรี และแก้วหน้าม้า เป็นต้น ทั้งนี้ จากเรียงความของนักศึกษายังปรากฏชื่อของตัวละครอื่นๆ ที่นักศึกษาชื่นชอบ และเขียนไว้ในชิ้นงาน เพียงแต่มีจำนวนน้อย เช่น สุตสาคร พระเวสสันดร พิเภก องคต ไมยราพ จูล่ง เล่าปี่ ท้าวแสนปม นางเปอร์เซีย บุชบา นางมณฑิลา ขุนช้าง และนางอิลลา

จากข้อมูลความชื่นชอบตัวละครในวรรณคดีของนักศึกษาข้างต้น กล่าวได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความประทับใจกับตัวละครฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง และกลับให้ความสนใจต่อความสำคัญของตัวละครที่เป็นตัวรองหรือเป็นฝ่ายปฏิกิริยามากกว่าตัวเอก ทั้งยังเป็นตัวละครที่มีลักษณะมิใช่เป็นมนุษย์แท้ หากแต่เป็นการเกิดที่ข้ามเผ่าพันธุ์ระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับเผ่าพันธุ์อื่น เช่น หนุมานซึ่งมีมารดาคือ นางสวหะ มีบิดาคือ พระพาย หรือทศกัณฐ์ที่มีมารดาคือ นางรัชดา และมีบิดาคือ ท้าวลัสเตียน ซึ่งเป็นเหล่าอสูรพงศ์ที่มีความเก่งกล้าสามารถ

หากเราย้อนกลับมาพิจารณาสาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาชื่นชอบตัวละครแต่ละตัวนั้น อาจเกิดมาจากนักศึกษาในยุคสมัยนี้ มีความแตกต่างกันกับนักศึกษาในยุคก่อนๆ ความแตกต่างในด้านช่วงวัยของประชากร หรือ Generation Gap นับว่าเป็นปัจจัย ผู้คนในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและทางประวัติศาสตร์ และมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างช่วงวัยจะช่วยให้เข้าใจคนแต่ละคนในสังคมมากยิ่งขึ้น

มุมมองของนักศึกษา Generation Z (Gen Z) ที่มีต่อตัวละครในวรรณคดี

สำหรับตัวละครชายในวรรณคดีที่นักศึกษากล่าวถึงมากที่สุด โดยเรียงคะแนนจาก 5 อันดับแรก คือ

1. หนุมาน จากวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์

หนุมานเป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ เป็นลิง เป็นบุตรของนางสวหะและพระพาย จากเรื่องมีบทบาทเป็นทหารเอกของพระราม นักศึกษาชื่นชมในความจงรักภักดี นอบน้อมเคารพต่อพระราม พระลักษณะ อีกทั้งยังมากด้วยสามารถมากมาย รบเก่ง กล้าหาญ ฉลาดรอบรู้ มีปฏิภาณไหวพริบดีเลิศ มีความคล่องตัวสูง รวมไปถึงมีความมั่นใจในตนเองที่มาก

“หนุมานเป็นทหารเอกของพระรามที่รู้ใจพระราม และร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับพระราม ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีของหนุมานขึ้นชื่อจนเป็นตัวละครที่ดิฉันประทับใจ”

(นางสาวณิดา, 2560)

“แต่ไม่ว่าหนุมานจะเก่งกล้าขนาดไหน ก็ยังมีความนอบน้อมและซื่อสัตย์ต่อพระรามเป็นอย่างมาก ยอมฟังคำสั่งทุกอย่างและยอมเสี่ยงชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพระรามทุกครั้ง”

(นายภาคภูมิ, 2560)

“ฉันรักและชื่นชมหนุมานเพราะเป็นตัวละครที่มีความพยายาม ฉลาด มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ยอมแพ้เมื่อเจอปัญหา รักและเคารพผู้บังคับบัญชา”

(นายอัศววิทย์, 2560)

2. ทศกัณฐ์ จากเรื่องรามเกียรติ์

ตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์จากเรื่องรามเกียรติ์ ปกติแล้วตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์มักเป็นตัวละครที่ไม่มีใครกล้าที่จะยกย่องชื่นชมกันสักเท่าไร เพราะฝังใจจากการสั่นสนอบรมกันว่าทศกัณฐ์เป็นพญายักษ์ไม่ดี หากในปัจจุบันนี้ ความเป็นตัวตนของทศกัณฐ์กลับกลายเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักศึกษากล่าวถึง คุณลักษณะที่สำคัญๆ ของทศกัณฐ์ ได้แก่ ความสง่างาม ความเก่งกล้า ความมีพลังทำลายล้าง ความรักในครอบครัว ญาติในวงศ์ตระกูล รวมไปถึงความรักที่มีต่อนางมณโฑ ซึ่งเป็นพระมเหสี ประการต่อมาคือ ทศกัณฐ์เป็นคนที่ระหวั่นถึงความผิดที่ได้กระทำมา และได้สั่งเสียกล่าวสำนึกผิดก่อนที่ตนเองจะเสียชีวิตด้วยศรพรหมมาศของพระราม

“ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นตัวร้ายที่ใครๆ เห็น แต่ในสายตาล้วนแล้ว เขาก็ยังเป็นคนดีหรือมีข้อดีที่สามารถเห็นได้ เช่น รักครอบครัว เพื่อน ลูก แต่สุดท้ายก็ยังรู้จักสำนึกผิดซึ่งก่อนที่จะตายทศกัณฐ์ก็ได้กล่าวขอโทษ และสั่งสอนไม่ให้ปฏิบัติตัวเหมือนตนเอง”

(นางสาวศุภนิดา, 2560)

“สาเหตุหลักๆ ที่ทำให้ผมหลงใหลในตัวละครตัวนี้คือความรักของทศกัณฐ์ที่มีต่อตัวละครหลายๆ ตัวในเรื่อง จริงอยู่ที่ทศกัณฐ์เป็นยักษ์ที่มีนิสัยเจ้าชู้ แต่ทศกัณฐ์ก็มีความรักที่จริงใจ ยอมทำทุกอย่างเพื่อคนที่ตนรัก ไม่โกรธไม่รังเกียจนางมณโฑที่เคยตกไปเป็นของพาลีและหนุมาน”

(นายณภัตชัย, 2560)

“ทศกัณฐ์มีความแตกต่างจากยักษ์ทั่วไปเพราะมีความสามารถมากมาย ความร้ายของทศกัณฐ์อาจดูน่ารังเกียจ แต่สำหรับฉันกลับมองว่าทศกัณฐ์น่าสงสารต้องสูญเสียญาติพี่น้อง”

(นางสาวขวัญรัตน์, 2560)

3. สุดสาคร จากเรื่อง พระอภัยมณี

สุดสาคร เป็นตัวละครเด็กจากเรื่องพระอภัยมณี เป็นลูกของพระอภัยมณีกับนางเงือก ด้วยวิถีชีวิตของสุดสาครที่มุ่งมั่นในการตามหาบิดาต่างๆ ที่ไม่รู้จักและไม่เคยเห็นหน้า อีกทั้งต้องออกผจญภัยตั้งแต่อายุยังน้อย ทำให้นักศึกษาชื่นชมในความกล้าหาญและยังมีความฉลาด รักในการเรียนรู้ ไม่ว่าโยคีจะสอนสิ่งใดให้ก็ซึมซับรับข้อมูลเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีนักศึกษบางคนแสดงความคิดเห็นว่าสุดสาครเป็นเด็กที่มีอีคิว หรือ Emotional Quotient สุดสาครไม่รู้จักรพ่อตั้งแต่เกิด อยู่ในความดูแลของแม่ซึ่งเป็นเงือกและจะได้พบแม่วันละสามเวลาเท่านั้นคือ เวลาให้นม แต่สุดสาครไม่มีปมด้อย ตรงกันข้าม สุดสาครกลับมีความสุขเพราะได้รับความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอจากพระฤๅษีซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและพระอาจารย์

“สุดสาครเป็นเด็กที่ไม่ละทิ้งความพยายาม ไม่ว่าเขาจะพบเจออุปสรรคใดๆ ก็ตาม เขาไม่คิดที่จะหนีหรือถอยกลับ เขาคิดเพียงว่าจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายและไปช่วยพ่อเขาให้ได้”

(นางสาวจณิสตา, 2560)

“ถึงสุดสาครจะขาดพ่อตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ แต่สุดสาครก็ไม่เคยรู้สึกมีปมด้อยแม้แต่น้อยตรงกันข้ามสุดสาครกลับมีความสุขและได้รับความอบอุ่นจากพระฤๅษีที่ทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่และอาจารย์และยังเรียนรู้แสวงหาประสบการณ์ได้ด้วยตัวเองตามลำพัง”

(นายภูบดิน, 2560)

4. เจ้าเงาะ จากเรื่อง สังข์ทอง

ตัวละครอีกภาคหนึ่งของพระสังข์ที่เอามาจากแม่บุญธรรมหรือนางยักษ์พันธุ์ตสมใส่เพื่อปกปิดร่างที่แท้จริงของตนเอง จากการพิจารณาเนื้อหาในโบราณพบว่า นักศึกษาจะชี้เฉพาะเจาะจงลงไปในบทบาทของเจ้าเงาะมากกว่าพระสังข์ เนื่องจากเจ้าเงาะมีพฤติกรรมที่โดดเด่นกว่า เช่น รักความสงบ อดทนต่อการดูถูกดูแคลนจากเขยทั้ง 6 มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโส เช่น แม้จะไม่ได้ได้รับความรักหรือการให้เกียรติจากท้าวสามลบิดาของนางรจนาเลย แต่เจ้าเงาะก็ไม่เคยแสดงกิริยาหยาบคายหรือไม่เคารพต่อพระองค์ รวมทั้งมักจะแสดงความฉลาดหลักแหลมแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาดเมื่อถูกท้าวสามลและเขยทั้ง 6 กลั่นแกล้ง

“ความเป็นเจ้าเงาะให้ข้อคิดได้หลายอย่าง อย่างมองคนที่ภายนอก ข้าพเจ้าชอบความไม่ยอมแพ้และอดทนต่อคำดูถูกต่างๆ ของเจ้าเงาะเป็นอย่างมาก”

(นางสาวศรัชญา, 2560)

5. ขุนแผน จากเรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ตัวละครที่มีเหตุผลหลักของ คือ เป็นแม่ทัพที่มีรูปเป็นทรัพย์ หล่อเหลาดงามสมเป็นชายชาติวีร ประกอบกับเก่งกาจความสามารถมาก เพราะศึกษาเล่าเรียนมาหลากหลายด้าน มีวิชาคาถาอาคมมาก ความสามารถอันหลากหลาย จึงทำให้ขุนแผนดูเป็นบุคคลตัวอย่างของนักศึกษายุคใหม่ และด้วยเหตุนี้ความเจ้าชู้ที่เป็นคุณสมบัติด้านลบซึ่งมีควบคู่กันไปกับความเก่งกาจของขุนแผนจึงลางเลือนไปเลยเมื่อเทียบกับคุณสมบัติอื่นที่กล่าวมาข้างต้น

“ขุนแผนเป็นคนที่มีความรูปร่างหน้าตาดีงาม สดปัญญาดลียวฉลาด มีวิชาอาคมมากมาย แต่ด้วยลักษณะนิสัยที่เป็นคนเจ้าชู้และมีอารมณ์คึกคักจึงง่ายต่อการพิชิตใจหญิงสาวที่ผ่านเข้ามาในชีวิต แต่ไม่ว่าจะใช้ชีวิตอยู่กับใครก็ยังรักและระลึกถึงนางวันทองมากที่สุด”

(นายวิวิน, 2560)

ในด้านของตัวละครฝ่ายหญิงในวรรณคดีที่นักศึกษาถวิลถึงมากที่สุด หากเรียงคะแนนจาก 5 อันดับแรก ได้แก่

1. นางผีเสื้อสมุทร จากเรื่อง พระอภัยมณี

เมื่อได้พิจารณาเรียงความที่นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นของตนออกมา ผู้เขียนพบว่า นักศึกษากลับมองถึงเบื้องหลังความอัปยศของนางว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างซ่อนเอาไว้ที่น่าสนใจ เช่น นางมีความใฝ่ฝันแบบสตรีทั่วไปนั่นคือ การสร้างครอบครัวที่อบอุ่น นางทุ่มเทและทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ใจของพระอภัยมณี ซึ่งนั่นก็รวมไปถึงการเปล่งกายเป็นสาวงามเวลาที่อยู่กับพระอภัยมณี นางทำหน้าที่ภรรยาและแม่ที่ดีมาโดยตลอด คุณสมบัติที่บรรยายมานี้มีนักศึกษาหลายคนแสดงทัศนะว่า หาได้ยากในผู้หญิงสมัยปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบางความเห็นที่กล่าวว่า การที่นางผีเสื้อสมุทรไม่โหดร้าย เช่น ตอนที่จับครอบครัวนางเงือกฉีกกินก็เป็นเพียงความโหดร้ายที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ที่ผสมผสานระหว่างเจ็บปวดเสียใจ โกรธ กลัว เป็นการรับรู้ที่กำลังจะสูญเสียคนรักไปเท่านั้นเอง

“ชื่นชมนางผีเสื้อสมุทรเพราะเป็นตัวละครที่ยึดมั่นในความรักมาก ความห่วงหวงและกลัวที่จะสูญเสียสิ่งที่รักและมีค่าที่สุดในโลกไปแต่คนกลับมองว่านางผีเสื้อสมุทรนั้นใจร้ายโหดร้าย ชี้หึง ซึ่งเป็นไปทั้งหมดนี้นักก็เพียงเพราะว่านางแค่ต้องการสิ่งที่นางรักที่สุดคือ พระอภัยมณีและสินสมุทร กลับมาอยู่กับนางนั่นเอง”

(นางสาวปณิชา, 2560)

2. นางเอื้อย จากเรื่อง ปลาบู่ทอง

เอื้อยเป็นตัวละครสาวน้อยเป็นลูกของเศรษฐีทหาร (อ่านว่า ทะ-ระ-กะ) กับนางชนิษฐา เป็นตัวละครแบบฉบับของกุลสตรีที่เพียบพร้อมไปในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปนิสัยใจคอ หรือด้านรูปโฉมอันงดงาม ในสายตาของนักศึกษา มองว่าเอื้อยเป็นบุคคลที่น่ายกย่องมากเนื่องจากมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ รักแม่มาก ไม่ว่าตนเองหรือแม่จะมีชีวิตหรือไม่ก็ตาม สังเกตได้จากยามที่แม่เสียชีวิตไปแล้วเอื้อยก็ยังนึกถึงแม่ และมั่นใจว่าเอื้อยเองจะไม่มีชีวิตอยู่บนโลกแล้วก็ตาม นอกจากนี้เอื้อยยังเป็นคนอดทน เข้มแข็งและกล้าหาญ รักในเกียรติของตนเอง มีกิริยามารยาทที่งดงาม โดยเฉพาะหากเทียบกับอ้ายและอีที่มักแสดงอารมณ์เกรี้ยวกราดออกมาอย่างแจ่มแจ้ง

“เอื้อยเป็นตัวละครที่ฉันชื่นชมมากเพราะเอื้อยสามารถกำจัดความอิจฉาริษยาออกไปจากหัวใจได้ รู้จักที่จะรับและให้กับผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน ถึงจะมีชีวิตที่น่าสงสารอย่างไรเอื้อยก็สู้มานะพยายามจนถึงที่สุด”

(นางสาววินนา, 2560)

“ฉันชอบเอื้อย เพราะเอื้อยพยายามหาโอกาสที่จะดูแลและอยู่เคียงข้างแม่เท่าที่ลูกจะได้ทำ ความอดทนและความไม่ย่อท้อต่อโชคชะตาและมุนานะต่างๆ ของเอื้อยเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมและน่านำมาเป็นแบบอย่างในชีวิต”

(นางสาวนกานต์, 2560)

3. นางสีดา จากเรื่องรามเกียรติ์

ในบรรดาตัวละครหญิงด้วยกันทั้งหมด เป็นที่ยอมรับว่า นางสีดา เป็นตัวละครหญิงที่มีชื่อเสียงค่อนข้างมาก และเป็นตัวละครหญิงที่ได้รับการอ้างอิงว่านางเป็นแบบอย่างของผู้หญิงที่มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อสามีเป็นเลิศ นางเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ที่จะโยงไปสู่การทำสงครามระหว่างฝ่ายธรรมะกับฝ่ายอธรรม ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนางสีดาจึงเป็นไปตามแบบภาพลักษณ์ของนางในวรรณคดี ประการที่หนึ่ง คือ ความจงรักภักดีต่อสามี ติดตามไปทุกที่ แม้นถูกลักพาตัวไปอยู่ต่างบ้านต่างเมือง นางก็ยังคงความซื่อสัตย์มั่นคงและเชื่อใจในตัวพระรามอยู่เสมอ ประการที่สอง นางมีความเข้มแข็ง กล้าหาญ และอดทน ประการที่สาม นางสีดา มีความรักในเกียรติยศของตัวเองมาก นักศึกษาได้เขียนยกตัวอย่างจากตอนที่หนุมานเข้าไปช่วยและแปลงร่างกายใหญ่โตเพื่อให้นางสีดานั่งบนฝ่ามือไป นางก็ไม่ยอมนั่งเพราะไม่ต้องการให้ได้ชื่อว่า “ยักษ์ลักมาลึงพาไป” ซึ่งดูไม่เหมาะสมและคนจะติฉินนินทาได้ หรือตอนที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของนางด้วยการลุยไฟ และประการสุดท้าย คือ นางสีดา มีกิริยามารยาทงดงาม

“ด้วยความดีทั้งหมดของนางสีดาจึงทำให้ฉันรักตัวละครตัวนี้ นางสีดามีความจงรักภักดีต่อความรักของตนเอง มีความอดทนไม่เกรงกลัวต่อความยากลำบาก รักในเกียรติของตน”

(นางสาวณัฐติกา, 2560)

“นางสีดาเป็นสตรีรูปร่างสวยงาม ไม่ว่านางจะอยู่ที่ไหนหัวใจ และความรักของนางก็อยู่ที่พระรามเสมอด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ นางสีดาสอนให้เราเห็นว่าหากหัวใจเรารักใครเราควรพิสูจน์ให้เห็นและอาจต้องใช้เวลาควบคู่กัน”

(นางสาววิมล, 2560)

4. นางมัทนา จากเรื่องมัทนะพาธา

นักศึกษามักจะรู้จักนางมัทนา “ในฐานะที่เป็นต้นกำเนิดของตำนานดอก” ความชื่นชมของนักศึกษาที่มีต่อตัวละครหญิงตัวนี้ จึงหนีไม่พ้นเรื่องของความจงรักภักดีในความรักเป็นหลักใหญ่ บทสรุปข้อแรกเกี่ยวกับนางมัทนา คือความรักเดียวใจเดียว ความยึดมั่นถือมั่นในความรักของนางที่มีต่อท้าวชัยเสนนั้นแข็งแกร่งจนไม่ว่าเทพบุตรสุเทษณ์หรือใครก็ตามจะมาเปลี่ยนแปลงได้ ข้อเสนอที่เทพบุตรสุเทษณ์ขอให้เป็นการยกย่องตนเพื่อแลกกับการกลับไปเป็นเทพธิดาบนสวรรค์อีกครั้งจึงถูกปฏิเสธอย่างไม่มีเยื่อใย และนั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้เทพบุตรสุเทษณ์ทวีความโกรธยิ่งขึ้น และสาปให้นางมัทนากลายเป็นดอกกุหลาบตลอดไป นอกจากความรักที่มั่นคงและมีสัจจะในจิตใจแล้ว นักศึกษายังชื่นชมความมีวาทีศิลป์ของนางด้วยเพราะนางมัทนาเป็นคนที่มีความกล้าหาญ ะระรินหู แม้การปฏิเสธความรักที่มีต่อเทพบุตรสุเทษณ์ก็ยังใช้ถ้อยคำที่นุ่มนวล

“ตัวละครในวรรณคดีที่ฉันรักคือนางมัทนา เพราะนางมัทนาเป็นคนฉลาดในการใช้คำพูด มีสัจจะ นอกจากนี้ยังยึดมั่นเชื่อตรงในความรัก รักเดียวใจเดียว”

(นางสาวพรหมพร, 2560)

5. นางวันทอง จากเรื่องขุนช้างขุนแผน

ด้วยบุคลิกที่ไม่ได้บอบบางเหมือนกับนางในวรรณคดีหลายๆ คน อีกทั้งยังเป็นสาวชาวบ้านมิใช่ผู้มีเชื้อพระวงศ์ตระกูลสูงอยู่ในวัง นางวันทองจึงมีลักษณะที่มักจะพูดจาอะไรตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ซึ่งกลับกลายเป็นเสน่ห์ที่นักศึกษานำมาเขียนกล่าวไว้เป็นเหตุผลแรกๆ นักศึกษาเห็นว่า นางวันทองกล้าหาญที่จะแสดงความคิดของตนเองออกมาเป็นคำพูด ปากกับใจตรงกัน คารมคมคาย แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถใช้คำพูดหยาดคายได้เมื่อโกรธหรือไม่พอใจ นอกจากนี้เหตุผลรองลงมาก็คือ ความละเอียดอ่อนในจิตใจของนางที่คิดถึงความรู้สึกของคนอื่น รับรู้ถึงความดีงามที่ผู้อื่นปฏิบัติตนนาง แม้ว่าตนเองจะไม่ได้มีความรักใคร่กับขุนช้างแต่เมื่อนึกถึงความดีของขุนช้างก็ทำให้นางพยายามปฏิบัติตนเป็นภรรยา เป็นแม่ศรีเรือนที่ดี และดูแลทุกข์สุขของขุนช้างอย่างไม่มีข้อบกพร่อง

“ถึงแม้ว่าวันทองจะถูกประณามว่าเป็นหญิงสองใจ แต่ผมก็ยังชื่นชมตัวละครตัวนี้ เพราะนางเป็นคนละเอียดอ่อนแม้จะมีวาจาที่ดูรุนแรง นางปฏิบัติหน้าที่ของตนเองต่อคนรอบข้างเป็นอย่างดี เป็นแม่และเป็นเมียที่ดี นอกจากนี้ยังเป็นคนที่กล้ายอมรับชะตากรรมที่ลำบากของตนเอง”

(นายชนายุทธ, 2560)

คุณลักษณะของนักศึกษาเจนเนอเรชั่น Z (Gen Z) ที่สะท้อนอยู่ในตัวละครจากวรรณคดีไทย

เมื่อนำข้อมูลมาแจกแจงพบว่าในด้านลักษณะนิสัยของของตัวละครที่คนยุคใหม่เลือก มีดังต่อไปนี้

1. ความจงรักภักดีต่อผู้นำ หรือผู้บังคับบัญชา เช่น หนุมานที่มีความภักดีต่อพระราม รวมไปถึงพระลักษมณ์ ผู้เป็นพระอนุชาด้วย การที่หนุมานมีความนอบน้อมและเคารพต่อพระราม แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในตัวของพระราม ไม่ว่าจะเป็นการวางตัว ภาวะความเป็นผู้นำ หรือความสงบเยือกเย็นของพระราม ซึ่งตรงกับลักษณะของคนยุคใหม่ คือ มักจะให้ความสำคัญกับกับสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ ศรัทธาหรือเคารพนับถือ และจะใช้วิจารณ์ญาณคัดเลือกเฉพาะคนที่ตนเองตัดสินแล้วว่าเหมาะสมที่สุด

2. มีความสามารถมาก กล้าหาญ และมีไหวพริบ ตัวละครที่อยู่ในกรอบลักษณะนิสัยนี้ อย่างเช่น ทศกัณฐ์ หนุมาน สุนทรภู่ ขุนแผน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จาก ทศกัณฐ์ ตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์ซึ่งเป็นราชสวามีเป็นอีกเผ่าพันธุ์ที่ไม่ใช่ยักษ์ มีพลังกำลังมหาศาล มีความสามารถพิเศษคือ ถอดดวงใจใส่กล่องอาคมฝากพระฤๅษีไว้ นักศึกษาชื่นชอบความกล้าหาญ รวมไปถึงบุคลิก ท่วงท่าอันสง่างามของทศกัณฐ์ แต่พญายักษ์ตนนี้ก็มีพฤติกรรมในด้านลบปรากฏอยู่ด้วยเช่นกัน อันได้แก่ ความเจ้าชู้ กระทำการใดๆ โดยไม่ไตร่ตรองใคร่ครวญให้ถี่ สอดคล้องกับที่ ญรัถภัทร สุรินทร์วงศ์ และนิศา บุรณภวัก ได้เขียนไว้ในบทความเรื่อง ถึงร้าย...ก็ไม่เลว: ภาพสะท้อนความสุขผ่านตัวละครวายร้ายในคดีชนสมัยใหม่. (2559) ว่า “ด้วยเหตุนี้ คุณสมบัติที่ดูเป็นข้อเสียจึงทำให้ชีวิตของทศกัณฐ์ประสบปัญหาอยู่เสมอมา ทั้งการเอาแต่ใจตนเองไม่ยอมฟังความเห็นผู้อื่น มั่นใจกับสิ่งที่ตนเองตัดสินใจจนเกินไป แม้ถูกปราชญ์ที่ยิ่งยกว่าร่ำเรียนมาจนกว่าได้มาจนถึงนิสสัยเจ้าชู้ จึงทำให้เกิดเรื่องราววิกฤตหลายต่อหลายครั้ง จนที่สุดต้องต้องรบกับพระรามเพื่อชิงนางสีดา วายร้ายเช่นทศกัณฐ์ จึงดูเป็นคู่ปรับที่เพียบพร้อมด้วยการศึกษา อำนาจ อุบาย และพวกพ้อง เหมาะที่จะเป็นคู่ทดสอบความสามารถของพระรามผู้เป็นตัวเอกอย่างมาก” หากข้อเสียดังกล่าวกลับไม่มีส่วนในการตัดสินใจของนักศึกษาเลย หรือ หนุมาน ตัวละครที่นักศึกษาชื่นชมในแง่ของความฉลาดรอบรู้ มีปฏิภาณไหวพริบดีเลิศ มีความคล่องตัวสูง จนมองข้ามผ่านลักษณะหรือพฤติกรรมในแง่ลบไปเสียอย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็น ความเจ้าชู้ ขี้เล่น รวมไปถึงความมั่นใจในตนเองที่มากเกินไป จนบางครั้งก็อาจกระทำการเกินจากที่พระรามสั่งไว้ก็ตาม จากคุณลักษณะที่กล่าวมาที่มีความตรงกับลักษณะของคนยุคใหม่ คือ มีความกล้าคิด กล้าถาม มีไหวพริบดี เพราะคุ้นชินกับเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนหรือการเล่นเกมออนไลน์ต่างๆ

3. คิดเร็ว ทำเร็ว ตัดสินใจรวดเร็ว ตัวละครที่มีลักษณะดังกล่าว มีอยู่หลายตัวทั้งเพศชายและเพศหญิง เช่น สุนทรภู่ หรือ นางวันทอง ที่มีลักษณะที่กล่าวไว้อย่างชัดเจน สุนทรภู่ตัดสินใจตามหาพระอภัยมณีด้วยความมุ่งมั่นที่อยากจะพบหน้าบุพการีของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงอายุหรือวัยของตนเอง ทั้งยังไม่เคยพบหน้าของพระอภัยมณีเลย แม้แต่ครั้งเดียว หรือนางวันทองที่ซึ่งการคิดเร็วทำเร็วจะแสดงออกมาในลักษณะของคำพูดที่ออกแนวกว้างกับใจตรงกัน นับว่าเป็นสตรีที่มีการตัดสินใจค่อนข้างความฉับไวคนหนึ่ง คุณลักษณะที่กล่าวมาที่มีความตรงกับลักษณะของคนยุคใหม่ คือ มีความรวดเร็ว เมื่อตัดสินใจแล้วจะทำทันที ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการติดต่อกับสื่อสารกับโลกในปัจจุบันที่แทบทุกช่องทางจะเน้นความรวดเร็วทำให้คนยุคใหม่สามารถทำอะไรได้หลายๆ อย่างในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ข้อเสียที่ตามมา คือ มักมีความสนใจสั้น และมีความอดทนต่ำ

4. มีความชัดเจนในตัวของตัวเอง มักให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตนเองรัก ตัวละครในวรรณคดีหลายต่อหลายเรื่องที่นักศึกษาเลือกมา มีความชัดเจนกับตัวเองมาก โดยเฉพาะกับเรื่องของความรัก ตัวละครในวรรณคดีที่นักศึกษาชื่นชอบมักให้ความสำคัญกับความรักเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความรักแบบชายหญิง ความรักของคนในครอบครัว หรือเป็นความรักของญาติในวงศ์ตระกูล ซึ่งมีปรากฏให้เห็นมากมายในหลายตัวละคร เช่น ทศกัณฐ์ ที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในเรื่องของความรักที่มีต่อนางมณโฑและนางสีดา นางมณโฑนั้นเคยตกเป็นของพาลีและหนุมานเพราะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการย้อมโศกทศกัณฐ์ แต่ทศกัณฐ์ก็ไม่เคยคลายความรักที่มีต่อนางด้วยเหตุผลดังกล่าว เพราะทราบว่ามีได้เกิดจากความเต็มใจของนางเอง ส่วนนางสีดานั้น แม้ทศกัณฐ์จะล่วงเกินนางไม่ได้ด้วยบารมีที่นางสีดาเป็นพระลักษมีอวตารลงมา แต่ทศกัณฐ์ก็ยังหลงใหลในตัวนางสีดาอยู่เช่นเดิม หรือ นางผีเสื้อสมุทรที่มีความรักต่อพระอภัยมณีอย่างจริงใจ ยอมเปลี่ยนแปลงตนเองทุกอย่างเพื่อให้สามีรัก นางแสดงออกถึงความเคารพ ให้เกียรติ และเชื่อใจสามีมาโดยตลอด แม้จนวาระสุดท้ายที่ได้อยู่ร่วมกัน ซึ่งในตอนท้ายก่อนที่นางจะสิ้นชีวิต ตัวของพระอภัยมณีเองก็ยังยอมรับว่านางผีเสื้อสมุทรทำหน้าที่ภรรยาได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง และตัวละครที่ต้องกล่าวถึงอีกตัวหนึ่ง นั่นคือ นางมัทนา

จากเรื่องมัทนะพาธา ที่มีความมั่นคงในความรักของตนเองต่อท้าวชัยเสน ซึ่งเป็นข้อยืนยันว่าคุณลักษณะดังกล่าวมา มีความพ้องกันกับลักษณะของคนยุคใหม่ คือ จะเลือกรัก เลือกชอบในสิ่งใดก็ตามที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะกับตัวเอง เท่านั้น

5. มินิสัยที่จะพยายามทำอะไรด้วยตนเองมากขึ้น เรียกร้องสิทธิ์ของตนเอง ชอบอิสระเสรี ตัวละครที่มีบุคลิก เช่นนี้เห็นได้อย่างชัดเจนในตัวของสุดสาคร ที่มีความพึ่งพาตนเองสูงมาก พยายามทำทุกสิ่งด้วยตนเอง แม้ต้องเดินทางไปต่างบ้านต่างเมือง ไม่ว่าจะเป็นเมืองผีดิบ หรือเมืองการเวก เพื่อค้นหาพ่อของตนแม้ว่าจะไม่เคยพบหน้ามาก่อน ไม่เกรงกลัวที่จะต้องพบปะผู้คนที่ไม่รู้จักและตระหนักถึงสิทธิ์ของตนเองที่เป็นลูก แม้ว่าอาจจะมียางช่วงที่เหตุการณ์พาไปจนทำให้หยุดชะงักในการตามหาพ่อก็ตาม ตัวละครอีกตัวที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง คือ นางมัทนา ที่มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงแม้เทพบุตรสุเทษณ์อาสาที่จะช่วยนางให้กลับไปเป็นเทพธิดาอีกครั้ง แต่เมื่อมีข้อแลกเปลี่ยนเป็นการบีบบังคับให้รับรัก นางก็ปฏิเสธทันที เพราะคิดว่าตนเองมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจ ทั้งยังพิจารณาแล้วว่า การต้องแต่งงานกับเทพบุตรสุเทษณ์ยังถือว่าเป็นการจำกัดอิสรภาพของนางทางอ้อม แม้ว่าผลของการปฏิเสธนั้นจะต้องทำให้นางถูกสาปเป็นดอกกุหลาบก็ตาม

ตาราง 1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของนักศึกษาเจนเนอเรชัน Z และคุณลักษณะของตัวละครในวรรณคดี

คุณลักษณะ	นักศึกษาเจนเนอเรชัน Z	ตัวละครในวรรณคดี
ทัศนคติ	-เรียนรู้สิ่งต่างๆจากโลกภายนอก -ยอมรับและเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายในเรื่องภาษาและเชื้อชาติ	พระอภัยมณี สุดสาคร
อุปนิสัยทั่วไป	-ตรงไปตรงมา -รักอิสระ มีความยืดหยุ่น -คิดเร็วทำเร็ว ไม่ชอบการรอคอย -มีความเป็นตัวของตัวเองสูง	วันทอง หนุมาน สุดสาคร ทศกัณฐ์
ความรักและความสัมพันธ์ในครอบครัว	-ยึดมั่นในความรักและทุ่มเทกับคนที่ตนเองรัก -ต้องการมีส่วนร่วมในครอบครัว -ให้ความสำคัญกับการสื่อสารต่อคู่ชีวิต	ผีเสื้อสมุทร ทศกัณฐ์ นางมัทนา นางเอื้อย
ด้านสังคมและความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง	-พึ่งตัวเองสูง กล้าเผชิญหน้ากับสิ่งที่ท้าทาย -มีโลกส่วนตัว -ต้องการให้คนอื่นรับฟังความคิดเห็นของตนเอง	สุดสาคร ขุนแผน
ค่านิยม	-ตัดสินใจชีวิตของตนเอง เลือกในสิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกต้องเหมาะสม	เจ้าเงาะ/พระสังข์ นางมัทนา สุดสาคร

จะเห็นได้ว่าจากผลการจัดหมวดหมู่คุณลักษณะของตัวละครในวรรณคดี พบว่า คุณลักษณะของตัวละคร มีลักษณะร่วมกันบางประการที่ปรากฏอย่างชัดเจน คือ “เก่ง ฉลาด บูชาความรัก พึ่งพาตัวเอง” และมีความสัมพันธ์ สามารถนำมาเชื่อมโยงกับตัวตนและอุปนิสัยใจคอกับคุณลักษณะของเด็กในขงเจนเนอร์ซัน Z ได้เป็นอย่างดี เช่น นักศึกษาเพศหญิงก็จะชื่นชมตัวละครที่มีความมั่นคงในความรัก และมีความกล้าหาญ พึ่งพาตนเองได้ ส่วนนักศึกษาชายก็จะชื่นชมตัวละครที่มีความเชื่อมั่นตัวเอง มีความสามารถรอบด้าน และกล้าที่จะเผชิญกับสิ่งที่แปลกใหม่ การที่ นักศึกษาเลือกที่จะชื่นชมตัวละครในวรรณคดีจึงเปรียบได้ว่า ตัวละครเหล่านั้นเป็นเสมือนกระจกหรือเป็นไฟฉาย ที่ฉายภาพสะท้อนความเป็นตัวของตัวเองออกมาอย่างอิสระ และเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าใจความคิดของ นักศึกษายุคใหม่ได้ง่ายขึ้น

ดังนั้น ตัวละครในวรรณคดี ที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นคนยุคสมัยใหม่ชื่นชมจึงมักเป็นตัวละครที่มีความ คล่องแคล่ว คิดเร็วทำเร็ว มั่นใจในตัวเองสูง ตรงไปตรงมา เช่น หนุมาน สุตสาคร หรือวันทอง ที่คุณลักษณะเหล่านี้มี ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน รวมไปถึงตัวละครที่มีความสามารถอันหลากหลายไม่ว่าจะเป็นแบบ ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือศึกษาหาความรู้ เช่น ขุนแผน พระอภัยมณี พระสังข์/เจ้าเงาะ หรือทศกัณฐ์ ก็เป็นสิ่งที่ นักศึกษาชื่นชม ซึ่งอาจมาจากความคุ้นชินจากเรื่องของเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองได้ทันที คนเจนเนอร์ซัน Z คิดว่าหลายสิ่งในโลกนี้ย่อมน่าจะ “ทำได้ทุกอย่าง” ด้วยเช่นกัน คนเจนเนอร์ซัน Z จึงแทบจะไม่เข้าใจในเรื่องซ้ำๆ ได้ พริ้งสองเล่มงามเท่าใดนัก

สรุป

ในท้ายที่สุดแล้ว การเลือกชอบตัวละครในวรรณคดีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นั้นมีปัจจัยเรื่องช่วงวัยของประชากร เป็นสำคัญ ยุคสมัยที่ก้าวหน้าเพิ่มขึ้นจัดว่าเป็นตัวเสริมทำให้พวกเขาแสดงตัวตนออกมาในทางที่ชัดเจน การดำเนินชีวิต ท่ามกลางสังคมที่หล่อหลอมนักศึกษาмаกีย่อมมีอิทธิพลและมีผลต่อการเลือกชื่นชอบด้วย โดยเฉพาะในยุคเจนเนอร์ซัน Z ที่ทั้งการตลาด สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโซเชียล ปลุกฝังนักศึกษาให้มีวิถีความคิด ค่านิยมเป็นไปในแนวทางที่ต่างไปจากเดิม คนยุคนี้จึงชื่นชมตัวละครที่มีคุณลักษณะที่หลากหลายและทันสมัยเข้ากับวิถีโลกปัจจุบันมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ตัวละคร ที่รักอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง คล่องแคล่ว กล้าเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลง หากเป็นตัวละครเพศหญิง คุณลักษณะที่ดูเข้มแข็ง มั่นใจในตัวเอง กล้าคิดกล้าทำ มีเพิ่มมากขึ้น ตัวละครในวรรณคดีที่นักศึกษาชื่นชมอาจไม่ได้ เป็นฝ่ายพระเอก หรือนายทหารเอกที่เพียบพร้อมไปทุกสิ่งอย่าง หากแต่เป็นตัวละครที่นักศึกษาเข้าใจความคิด การกระทำต่างๆ ทั้งยังมีลักษณะนิสัยที่คล้ายคลึงกับตัวเอง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามุมมองของนักศึกษาที่มีต่อตัวละคร ในวรรณคดีที่ปรากฏอยู่ในเรียงความจะมีความหลากหลายของคุณลักษณะเพิ่มขึ้น แต่ก็พบว่า ตัวละครหลายตัวที่ นักศึกษาชื่นชอบ ไม่ว่าจะเป็นตัวละครรองหรือตัวละครประกอบ ยังคงมีคุณลักษณะที่ติดาม อันประกอบไปด้วย คุณธรรม ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ความกตัญญู ตามค่านิยมดั้งเดิม ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าปลุกฝังและ ถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่โดยใช้คุณลักษณะของตัวละครในวรรณคดีเป็นแรงกระตุ้นอีกประการหนึ่งด้วย ด้วยเหตุนี้ การศึกษามุมมองที่ได้จากความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อตัวละครจากกิจกรรมประกอบการเรียน จึงกลายเป็นข้อดี เสมือนกับได้เปิดประตูไปสู่การทำความเข้าใจความเป็นตัวตนของนักศึกษาในเจนเนอร์ซันที่ต่างกับ ช่วงวัยของผู้สอนมากขึ้น และสามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือสอดแทรกกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษารุ่นใหม่ อันจะนำผลดีมาสู่ความเข้าใจในบทเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับวรรณคดี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญเพลิง. (2552). **คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชนัญญา เตชจักรเสมา. (2560). **วรรณคดีไทยไต่เจสดี**. กรุงเทพฯ: อะบุ๊ก.
- ธัญนันท์ วิรัชทรัพย์รุ่งโรจน์. (2559). **ลักษณะความแตกต่างระหว่าง Generation X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานคร และพฤติกรรมในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ธชย ประทุมวรรณ. (2559). **เพลงตัวร้ายที่รักเธอ**. สืบค้น มิถุนายน 10, 2560,
จาก <https://www.siamzone.com/music/thailyric/13025>
- _____. (2559). **เพลงหัวใจทศกัณฐ์**. สืบค้น มิถุนายน 10, 2560,
จาก <https://www.siamzone.com/music/thailyric/13025>
- น้ำใส ศุภวงศ์. (2559). **กลับมาดมมอม สอง Gen Z**. สืบค้น ธันวาคม 16, 2560,
จาก <https://thematter.co/thinkers/trendreader/about-gen-z/10733>
- ณัฐภัทร์ สุรินทร์วงศ์, และนิตา บุรณภวังค์. (2559). **บทความเรื่อง ถึงร้าย...ก็ไม่เลว: ภาพสะท้อนความสุขผ่านตัวละครวายร้ายในคดีชนสมัยใหม่**. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ – วิจัย สายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 9 ณ โรงแรมท็อปแลนด์พิษณุโลก 24-25 มีนาคม 2559.
- มนัสนันท์ หัตถศักดิ์. (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบการบรรยาย การสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รสรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2559). **คุณภาพชีวิตต่างวัยของผู้มีงานทำ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริลักษณ์ บัตรประโคน. (2560). **คุณค่าและความงามแห่งวรรณกรรม**. ชลบุรี: มนต์วี.
- สรพงศ์ อ่อนแสงคุณ. (2559). **Generation Z & Technology in their DNA**. TK Park อุทยานการเรียนรู้. (ม.ป.ท.).

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสูตรตันตปิฎก

Conceptual Metaphor of Gama in Suttantapitaka

พระมหาวีระ บุญนาดี*

Pramaha Weera Boonnadee

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับกามและวิเคราะห์มโนทัศน์กามที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎกโดยใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของ Lakoff & Johnson (1980, PP.3-4) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ถ้อยคำที่ปรากฏนั้นสะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกาม 9 ประเภท ได้แก่ [กามคือกระดูก] [กามคือวัตถุสิ่งของ] [กามคือสัตว์] [กามคือผลไม้] [กามคือพืช] [กามคือหนี้สิน] [กามคือมนุษย์] [กามคือสิ่งเหนือธรรมชาติ] และ [กามคืออาวุธ] ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบในการศึกษานี้เมื่อพิจารณาตามหลักพระพุทธศาสนาพบว่า มีการเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมอย่างได้ชัดเจนเกี่ยวกับกามและสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ถูกเปรียบกับกามล้วนเป็นสิ่งที่น่ากลัวและมีโทษมาก ทำให้เกิดความทุกข์มากกว่าความสุข ฉะนั้น กามเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องรู้เท่าทัน อารมณ์และหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล รวมถึงมนุษย์จะต้องฝึกจิตของตนให้ตั้งมั่น ไม่หลงไปตามอำนาจของกาม และที่สำคัญไม่หมกมุ่นในกามมากจนเกินไป ซึ่งในแต่ละวันมนุษย์เรานั้นจะถูกกระตุ้นหรือเร้าด้วยอำนาจกามทำให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาตามความอยากของตน ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้อง ฝึกจิต หรือ อบรมจิต ให้มีสติในการดำเนินชีวิต ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นจากอำนาจของกามได้

คำสำคัญ: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์, กาม, พระสูตรตันตปิฎก

* นักศึกษาศาสาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

The aim of this research is to study the conceptual metaphors of Gama (sexual desire) in the Basket of Sermons (Suttantapitaka). This analysis is primarily based on the theory of conceptual metaphor (Lakoff & Johnson, 1980, PP.3-4). The study reveals 9 categories of conceptual metaphors. There are [GAMA IS A BONE] [GAMA IS A THING] [GAMA IS AN ANIMAL] [GAMA IS A FRUIT] [GAMA IS A PLANT] [GAMA IS DEBT] [GAMA IS A HUMAN] [GAMA IS SUPERNATURAL] [GAMA IS WEAPON]. The metaphorical words which found in this study according to Buddhist principle showed that there is a comparison the abstract to the concrete about Gama obviously and the words reflected in which are compared with Gama. It is very scary and punishable makes humans suffered more than happy. So Gama is what humans must be aware of emotions and further avoid. Humans must practice mind to be strong, especially, do not be obsessed by erotic power and should not be consumed by sexual passion too much. In daily Life, humans are stimulated or pushed with erotic power and show behavior by self-desire. Therefore, humans will have to be conscious in their way of life and practices according to the Threefold Training of Buddhism: morality, concentration and wisdom, for the disengagement from sexual desire.

Keywords: conceptual metaphor, sexual desire, Suttantapitaka

บทนำ

ในการดำเนินชีวิตยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้คนย่อมมีความใคร่ความปรารถนาทั้งนั้น นับว่าเป็นเรื่องปกติที่คนเราทุกคนต้องการเสวยสุขมากกว่าทุกข์ การกระทำเช่นนั้นชวนให้รักชกให้ใคร พาใจให้กำหนดยินดีในรูป (สิ่งที่ตามองเห็น) เสี่ยงกลืน รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่กายสัมผัส) เป็นอารมณ์ กล่าวคือ สิ่งที่ยึดตั้งใจให้ปรารถนาให้รักใคร่ เป็นต้น จึงเรียกว่า "กามารมณ์" ฉะนั้นคำว่า กาม แปลว่า ความใคร่ ความอยาก ความปรารถนา หรือสิ่งที่น่าใคร่น่าปรารถนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546, หน้า60)

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า เมื่อสัตว์ปรารถนากามอยู่ ถ้ากามนั้นย่อมสำเร็จแก่สัตว์นั้นและสัตว์นั้นได้กามตามปรารถนาแล้ว ย่อมเป็นผู้มีใจแน่นอนเมื่อปรารถนากามนั้น ฉะนั้นความพอใจ ความกำหนด ความดำริ ความเพลิดเพลิน คือ ความใคร่ในกามทั้งหลาย ความปรารถนาในกาม ความเสนาหาในกาม ความเร้าร้อนในกาม ความหลงในกาม ความติดใจในกาม ห่วงคือกาม ความประกอบในกาม ความยึดถือในกาม (พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 21, 2539, หน้า 2)

จากงานวิจัยเกี่ยวกับธรรมะที่จัดอยู่ในฝ่ายอุกฤษฏ์ เช่น อุปลักขณกิเลสในภาษาไทยของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2555, หน้า 24) พบว่า ถ้อยคำอุปลักขณสะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวกับกิเลสในภาษาไทย ได้แก่ [กิเลส คือ สิ่งมีชีวิต] [กิเลส คือ วัตถุสิ่งของ] [กิเลส คือ ศัตรู] [กิเลส คือ สิ่งสกปรก] [กิเลส คือ สิ่งล่อตาล่อใจ] [กิเลส คือ ไฟ] [กิเลส คือ ความมืดมัว] [กิเลส คือ ของเหลว] และ [กิเลส คือ โรค]

งานวิจัยของ พระมหาธีระพล สุขแสง (2546, หน้า1-2) ได้ศึกษากิเลสตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า สภาวะธรรมที่เกิดดับหรือเป็นไปร่วมกับจิต ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้จิตเศร้าหมองและขัดขวางความเจริญทางจิต โดยที่พฤติกรรมของบุคคลที่ปรากฏทางกายและวาจาเกิดจากการกระตุ้นเร้าของกิเลสภายในจิตใจ พฤติกรรมของแต่ละบุคคลและของสังคมที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกิเลส จัดเป็นปัญหาสำคัญของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เพราะเป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น กิเลสเป็นต้นตอของปัญหาชีวิตที่ทำให้มนุษย์ประสบความทุกข์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวคือ ในระยะสั้นชีวิตได้รับความทุกข์เพราะประสบสิ่งไม่พึงประสงค์ สูญเสียสิ่งพึงประสงค์ หรือไม่ได้รับผลตามความคาดหวัง ส่วนในระยะยาวชีวิตได้รับความทุกข์เพราะการเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ในสังสารวัฏ

Lakoff & Johnson (1980, PP. 3-4) ผู้เริ่มศึกษาอุปลักขณตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ได้เสนอไว้ว่า การใช้ภาษาของมนุษย์ในชีวิตประจำวันนั้นปรากฏในรูปแบบการเปรียบเทียบ มีรูปภาษาที่สามารถสะท้อนระบบความคิดของมนุษย์ แสดงให้รู้ว่าคนในสังคมมีระบบความคิดหรือมโนทัศน์เป็นอย่างไร อุปลักขณไม่ใช่เพียงการใช้ในเรื่องภาษาเท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดและมโนทัศน์ของมนุษย์ที่สามารถอธิบายได้อย่างเป็นระบบมีเหตุผล ในการศึกษาทางด้านภาษาพบว่า มีการใช้รูปภาษาที่เป็นอุปลักขณในด้านวรรณคดีหรือร้อยกรอง โดยผู้แต่งใช้อุปลักขณเพื่อให้งานประพันธ์เกิดภาพพจน์ สร้างอารมณ์แก่ผู้อ่าน แต่อุปลักขณในเชิงภาษาศาสตร์ไม่ได้เป็นการใช้ภาษาเพื่อก่อให้เกิดภาพพจน์อย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาอุปลักขณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสุตตันตปิฎก กล่าวคือ ถ้อยคำที่นำมาเปรียบเทียบกับกาม รวมทั้งองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวกับกามตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ และศึกษาตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานเพื่อให้เกิดความเข้าใจของคำว่า กาม ที่สามารถเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ชัดเจน จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีการใช้อุปลักขณกามคือกระดูก ดังตัวอย่างเช่น

คฤหบดีเปรียบเหมือนสุนัขอันความเพียเพราะความหิวเบียดเบียนแล้ว พึงเข้าไปยืนอยู่ใกล้เชิงของนายโคฆาต นายโคฆาตหรือลูกมือของนายโคฆาตผู้ฉลาด พึงโยนร่างกระดูกที่เช็ดชำระและออกจนหมดเนื้อแล้วเปื้อนแต่เลือดไป ยังสุนัข ฉันทิ ดูรคฤหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน สุนัขนั้นทะร่างกระดูกที่เช็ดชำระและออกจนหมดเนื้อ เปื้อนแต่เลือด จะพึงบำบัดความเพียเพราะความหิวได้บ้างหรือจากข้อความข้างต้นเราพบว่า กามคือกระดูก สอดคล้องกับความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ว่า กามเป็นสาเหตุของการทำให้มนุษย์หลงใหลทำให้จิตใจเศร้าหมองยึดติด อยู่ในรูป หรือวัตถุกามและขัดขวางความเจริญทางจิตทำให้ลุ่มหลงติดในวัตถุกามจนไม่สามารถพ้นทุกข์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์กามในพระสุตตันตปิฎก
2. เพื่อวิเคราะห์หมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสุตตันตปิฎก

กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ (Conceptual metaphor theory) ของ Lakoff & Johnson (1980, PP. 3-4) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเพื่อศึกษารูปภาษาและคำที่พระพุทธรเจ้าตรัสเกี่ยวกับ กามในพระสุตตันตปิฎก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยสืบค้นข้อมูลในส่วนที่กล่าวถึงกาม ได้แก่ ขุททกนิกาย มัชฌิมนิกาย และ สังยุตตนิกาย ซึ่งเป็นหมวดหมู่ที่จัดอยู่ในพระสุตตันตปิฎกจากนั้นผู้วิจัยจะคัดเลือกธรรมะ โดยพิจารณาเนื้อหาและความหมายที่เกี่ยวกับกามและพิจารณาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีการเปรียบเทียบถึงกาม ซึ่งลักษณะการเขียนในพระสุตตันตปิฎกจะมีโครงสร้างที่เปรียบชัดเจน เช่น เป็น คือ เปรียบเหมือน พร้อมแสดงการ วิเคราะห์ข้อมูลและถ้อยคำความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง

สัญลักษณ์ในงานวิจัย

เครื่องหมาย $\longrightarrow$	ใช้แสดงการถ้อยคำความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง
เครื่องหมาย []	ใช้แสดงอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับกาม
อักษรตัวเอน/หนาและขีดเส้นใต้	ใช้แสดงตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับกาม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบ พบอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับกามได้ 9 ประเภทได้แก่ [กามคือกระดูก] [กามคือวัตถุสิ่งของ] [กามคือสัตว์] [กามคือผลไม้] [กามคือพืช] [กามคือหนี้สิน] [กามคือมนุษย์] [กามคือสิ่งเหนี่ยวรั้งชาติ] [กามคืออาวุธ]

1. [กามคือกระดุก] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคือกระดุก] เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับกระดุกนำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีลักษณะเชื่อมโยงบางประการของกระดุกกับกามจากการศึกษาข้อมูลในพระสุตตันตปิฎก พบถ้อยคำอุปลักษณ์ *กระดุก ร่วงกระดุก โครงกระดุก* นำมาใช้กล่าวเปรียบเทียบถึงกาม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 1 นายโคฆาตหรือลูกมือของนายโคฆาตผู้ฉลาด พึงโยน*ร่วงกระดุก*ที่เช็ดชำระและออกจนหมดเนื้อแล้วเปื้อนแต่เลือดไปยังสุนัข ฉนใด ดูรครุหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน สุนัขนั้นแตะร่างกระดุกที่เช็ดชำระและออกจนหมดเนื้อ เปื้อนแต่เลือด จะพึงบ้ำบัดความเปลี่ยเพราะความหิวได้บ้างหรือ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 1 พบการใช้ถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับร่างกระดุก นำมาใช้กล่าวเปรียบเทียบถึงกาม สะท้อนให้เห็นว่า ร่างกระดุกเป็นของมีความยินดีน้อยกล่าวคือไม่เป็นที่น่าดู หรือน่ายินดี เมื่อสุนัขหิวมาแตะเข้า ยิ่งแตะยิ่งเหนียว ยิ่งหิว อร่อยก็ไม่เต็มอยาก ไม่เต็มอึดพลาดท่าแตะพลาดไปถึงพันทักได้ คนเราก็มเหมือนกันที่หลงว่า เสพกามแล้วจะมีความสุข แต่เป็นความสุขชั่วขณะเท่านั้น ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง หลงในกามแล้ว จะไม่รู้จักคำว่า พอ เมื่อไม่อึดก็เป็นทุกข์ มีความคับแค้นมากในกามนี้จึงเป็นเหตุให้จิตใจเศร้าหมองได้ จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ่ายโยงความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทาง คือ กระดุก ไปยังมโนทัศน์ปลายทาง คือกาม ซึ่งเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบเชิงเดียวได้ ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง		มโนทัศน์ปลายทาง
[กระดุก]		[กาม]
ร่างกระดุก โครงกระดุก	→	วัตถุกามอันน่าใคร่
สุนัขที่แตะกระดุก	→	ผู้เสพกาม (ผู้ใคร่ในกาม)
การแตะร่างกระดุก	→	ความทะยานอยากในกาม
กระดุกที่เปื้อนเลือด	→	ความไม่อึดในกาม

จากการถ่ายโยงความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ร่างกระดุก หรือโครงกระดุก เปรียบกับวัตถุกามที่น่าใคร่ น่าพอใจเป็นที่ดึงดูดใจของสัตว์ (มนุษย์) การแตะร่างกระดุกเปรียบได้กับความหิวความทะยานอยากในกาม กระดุกที่เปื้อนเลือดเปรียบได้กับความไม่รู้จักพอในกามหรือไม่อึดในกาม เปื้อนแต่เลือด ไม่มีเนื้อติดอยู่เลย ไม่สามารถบรรเทาความหิวความอยากได้

2. [กามคือวัตถุสิ่งของ] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคือวัตถุสิ่งของ] เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของนำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีลักษณะเชื่อมโยงลักษณะบางประการของวัตถุสิ่งของกับกาม จากข้อมูลพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายของสิ่งของมาใช้ในการเปรียบเทียบถึงกาม เช่น *คบเพลิง ถ่านเพลิง* ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 2 ดูรครุหบดี เปรียบเหมือนหลุม*ถ่านเพลิง* ลึกกว่าชั่วบุรุษหนึ่ง เต็มด้วย*ถ่านเพลิง*อันปราศจากเปลว ปราศจากควัน บุรุษผู้รักชีวิต ไม่อยากตาย รักสุข เกลียดทุกข์พึงมา บุรุษมีกำลังสองคนช่วยกันจับแขนบุรุษนั้นข้างละคน ผุดเข้าไปยังหลุมถ่านเพลิง ฉนใดดูรครุหบดี ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 2 พบว่า ถ่านเพลิง ถูกนำมาใช้เป็นอุปลักษณ์เปรียบเทียบถึงกาม กล่าวคือ กามคือ ความร่ำร้อน เช่นดังคบเพลิงที่ลุกโพลง เมื่อตกไปในหลุมถ่านเพลิงบุคคลนั้นจะถึงซึ่งความตาย ต้องทนทุกข์ทรมานย่ำแย่ คนเรา ที่ตกอยู่ในอำนาจกามก็เหมือนกัน ต้องทนทุกข์จากการเสพกาม ข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการ ถ่ายโยงความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทาง คือ วัตถุสิ่งของ ไปยังมโนทัศน์ปลายทาง คือ กามซึ่งเป็นการถ่ายโยง ความหมายแบบเชิงเดี่ยวได้ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง		มโนทัศน์ปลายทาง
[วัตถุสิ่งของ]		[กาม]
ถ่านเพลิง คบเพลิง	→	กาม
คนถือคบเพลิง	→	ผู้เสพกาม
ถ่านเพลิงที่ลุกโพลง	→	กามารมณ์ (ความร่ำร้อนในกาม)
ตกไปในหลุมถ่านเพลิง	→	ตกไปในอำนาจของกาม

จากการถ่ายโยงความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ถ่านเพลิง คบเพลิง เปรียบได้กับ กาม หรือวัตถุกาม ที่บุคคลถือคบเพลิง กล่าวคือผู้เสพกาม เดินไปพร้อมกับคบเพลิงที่ลุกโพลง เปรียบได้กับ อารมณ์ที่ร่ำร้อนในทาง เสพกาม ถ้าไม่ปล่อยคบเพลิงที่ลุกโพลงย่อมไหม้มือได้ฉับใด วัตถุกามที่ทำให้บุคคลหลงใหล ย่อมนำความทุกข์ ความเสียใจมาให้ในภายหลังได้ฉับนั้น เพราะเห็นแก่ความสุขเล็กน้อยที่ไม่ยั่งยืน

3. [กามคือสัตว์] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคือสัตว์] เป็นการนามโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์มาใช้เป็น แบบเปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกามซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยง ลักษณะบางประการของสัตว์กับกาม จากข้อมูลพบบ่อยคำที่อยู่ในวงความหมายของสัตว์ ได้แก่ ปลา สุนัข แมงมุม งู นำมาใช้กล่าวเปรียบเทียบถึงกามดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 3 ไฟที่จะเสมอด้วยราคาไม่มี เราย่อมร่ำร้อนด้วยกามราคา จิตของเราถูกกามราคาเผาไหม้อยู่ สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดถูกราคะย่อมแล้ว ย่อมตกลงไปสู่กระแสน้ำกิเลสทั้งหลายประดุจแมงมุมตกลงไปสู่สายใยที่ ตนเองทำไว้ ฉะนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 3 พบว่ามีการใช้ถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของสัตว์มาใช้กล่าวเปรียบเทียบถึงผู้ที่ใคร่ใน กาม คือ แมงมุม ตกไปสู่ใยที่ตนเองทำไว้ กามก็เช่นเดียวกันเมื่อคนเราถูกกามครอบงำจิตแล้ว ย่อมตกไปสู่อำนาจ ของกาม จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ่ายโยงความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทาง คือ สัตว์ ไปยังมโนทัศน์ปลายทางคือกาม ซึ่งเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบเชิงเดี่ยวได้ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง		มโนทัศน์ปลายทาง
[สัตว์]		[กาม]
แมงมุม	→	ผู้ใคร่ในกาม
ใย	→	วัตถุกาม (สิ่งที่ตั้งใจให้ปรารถนาให้รักใคร่)
การติดอยู่ในใย	→	การถูกครอบงำด้วยกาม/โทษของกาม

จากการถ่ายโยงความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แมงมุม คือ ผู้เสพกามติดอยู่ในใยคือสิ่งที่ตั้งใจให้ ปรารถนาให้รักใคร่ ไม่สามารถหลุดออกได้ ทำให้บุคคลผู้หลงติดอยู่ได้รับโทษทรมานทุกข์ทรมาน

4. [กามคือผลไม้] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคือผลไม้] เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับผลไม้มาใช้เปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะบางประการของผลไม้กับกาม จากข้อมูลพบถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของผลไม้ ได้แก่ *ผลไม้ ผลกิมปิกกะ* ถ้อยคำที่แสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคือผลไม้] ปรากฏในข้อมูลดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 4 ผู้ใดไม่รู้โทษในอนาคต มัวเสพกามอยู่ ผลที่สุดกามเหล่านั้นก็จะกำจัดบุคคลนั้นเสียเหมือน *ผลกิมปิกกะ*กำจัดผู้กินให้ถึงตาย ฉะนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 4 พบถ้อยคำ ผลไม้ ผลกิมปิกกะ¹ เป็นถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของผลไม้ โดยถ้อยคำที่พบนั้นเป็นการกล่าวเปรียบเทียบถึงคนที่เสพกาม หรือหลงใหลในผลไม้ และพบคำว่า พืช คือ ผลหรือโทษของการเสพกาม กล่าวคือ การเสพกามเหมือนการกินผลไม้ที่มีพิษ กินเข้าไปทำให้ถึงความตายได้ จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ่ายทอดความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทาง คือ ผลไม้ไปยังมโนทัศน์ปลายทาง คือกามซึ่งเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบเชิงเดียวได้ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง		มโนทัศน์ปลายทาง
[ผลไม้]		[กาม]
ผลกิมปิกกะ	→	วัตถุกามอันน่าใคร่
ผู้กิน	→	ผู้เสพกาม
พืช	→	โทษของกาม

จากการถ่ายทอดความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผลกิมปิกกะ ซึ่งเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่นำรับประทานแต่กินไม่ได้ เปรียบได้กับวัตถุกามที่น่าปรารถนา คนเห็นย่อมหลงใหล หรือกินเข้าไป แต่หาผู้ไม่มีพิษถึงตาย เปรียบได้กับโทษของกามที่น่าความทุกข์ ความเดือดร้อนมาให้แก่ผู้เสพกามในภายหลัง

5. [กามคือพืช] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคือพืช] เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับพืชมาใช้เปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะบางประการของพืชกับกามจากข้อมูลพบถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของพืช ได้แก่ *ไม้มะเดื่อ ย่านไทร เถาย่านทราย* แสดงตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 5 กิเลสทั้งหลายมีรากะ เป็นต้น เกิดแต่ความเยื่อใย เกิดในตน เหมือน*ย่านไทร*เกิดแต่ต้นไทร ฉะนั้น กิเลสเป็นอันมาก ชานไปแล้วในกามทั้งหลาย เหมือน*เถาย่านทราย*รั้งรัดไปแล้วในป่า (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 5 พบว่า ถ้อยคำ ย่านไทร เถาย่านทราย เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช จากการนำถ้อยคำเหล่านี้มาใช้เป็นอุปลักษณ์กล่าวเปรียบเทียบถึงกาม กล่าวคือ ย่านไทร เป็นสิ่งที่ห้อยย้อยลงมาและเถาย่านทรายเป็นเถาวัลย์ที่อยู่ในป่า มีใบใหญ่ เถาย่านทราย รั้งรัดผู้เสพกามให้ตกไปสู่วังวนแห่งกามคุณ 5 เหมือนบุคคลที่หลงอยู่ในป่าลึก ถูกความทุกข์อันเกิดแต่ความอยากเบียดเบียนไม่มีที่สิ้นสุด จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ่ายทอดความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทาง คือ พืชไปยังมโนทัศน์ปลายทาง คือ กามได้ดังนี้

¹ ผลไม้ที่มีพิษชนิดหนึ่ง ลูกเท่าผลมะม่วงสมบูรณ์ด้วยสี กลิ่นและรส แต่กินเข้าไปแล้วกัดไส้ทำให้ตายได้ พระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่ม 3 ภาค 2, 2539, หน้า293)

มโนทัศน์ต้นทาง

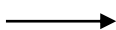
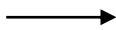
[พืช]

ย่านไทร เถาย่านทราย

ผู้ติดอยู่ในเถา

การรัดรั้ง

การหลงอยู่ในป่า

มโนทัศน์ปลายทาง

[กาม]

วัตถุกาม

ผู้เสพกาม

สิ่งที่ทำให้หลงใหล/การติดอยู่ในกาม

ถูกรอบจำด้วยกาม

จากการถ่ายทอดความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ย่านไทร เถาย่านทราย เปรียบได้กับวัตถุกาม ที่เป็นสิ่งล่อตาล่อใจของคนทั้งหลายชวนให้หลงใหล เพลิดเพลิน เปรียบเหมือนบุคคลที่หลงติดอยู่ในกามนั่นเอง ส่วนเถาย่านทรายคือ วัตถุกามที่คอยรัดรั้งผู้เสพกามไม่ให้หลุดออกไปได้เหมือนการหลงอยู่ในป่าฉะนั้น

6. [กามคือหนี้สิน] อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ [กามคือหนี้สิน] เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหนี้สินมาใช้เปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะบางประการของของหนี้สินกับกาม จากการศึกษาข้อมูลพบถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของหนี้สินได้แก่ *หนี้ หนี้สิน ของยืม* ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 6 ดูกรคฤหบดี อริยสาวกก็ฉนั้นแล ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า กามทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เปรียบด้วย*ของยืม*มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษอย่างยิ่ง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณะที่พบสามารถแสดงการถ่ายทอดความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทาง คือ หนี้สินไปยังมโนทัศน์ปลายทาง คือ กามซึ่งเป็นการถ่ายทอดความหมายแบบเชิงเดียวได้ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง

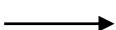
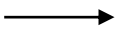
[หนี้สิน]

หนี้ ของยืม

ลูกหนี้

เจ้าหนี้

การไม่เป็นหนี้

มโนทัศน์ปลายทาง

[กาม]

วัตถุกาม

ผู้เสพกามหรือผู้ใคร่ในกาม

โทษของกาม

การไม่หลงติดอยู่ในกาม

จากการถ่ายทอดความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การกู้ยืมหนี้สิน เปรียบได้กับวัตถุกามที่ทำให้เราชอบใจ เช่น เงิน ทอง ของใช้ เป็นต้น เมื่อเรายืมเขามา เราก็กเป็นหนี้ เปรียบได้กับผู้เสพกาม หลงในสิ่งที่ยืมมานั้น ไม่คืนสุดท้ายเจ้าหนี้ ตามมาทวงบ้าง ค่าบ้าง ตีบ้าง ชูบ้าง ชำบ้าง เปรียบได้กับโทษของการเสพกาม แต่ถ้าเราไม่มีหนี้ เปรียบได้กับเราไม่ต้องหลงติดอยู่ในกาม

7. [กามคือมนุษย์] อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [กามคือมนุษย์] เป็นการนำมนทัศน์ที่เกี่ยวกับมนุษย์นำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบหรือนิทศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบหรือนิทศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะบางประการของมนุษย์กับกาม จากการศึกษาข้อมูล พบถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของมนุษย์ ได้แก่ *นาง คน คนฉันทาล* ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 7 พระศาสดาได้ขับไล่ *นางตันทา นางอติ และนางราคา* ผู้มีรูปน่าทศนอย่างยิ่ง ซึ่งได้มาแล้วในที่นั้นให้หนีไป เหมือนลมพัดปยุ่น ฉะนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 7 พบถ้อยคำที่ว่า *นาง* เป็นคำที่ใช้หน้าสตรี อยู่ในวงความหมายของมนุษย์ ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นอุปลักษณ์เปรียบเทียบถึงกาม เช่น คำว่า *นางตันทา นางอติ นางราคา* ทั้ง 3 นางนี้เป็นชื่อของกามทั้งนั้น พระพุทธเจ้าตรัสเปรียบเหมือนสตรีที่คอยยั่ววนอารมณ์ให้เกิดความใคร่ ความกำหนัด จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ่ายโยงความหมายระหว่างมนทัศน์ต้นทาง คือ มนุษย์ไปยังมนทัศน์ปลายทาง คือ กามซึ่งเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบเชิงเดียวได้ ดังนี้

มนทัศน์ต้นทาง [มนุษย์]		มนทัศน์ปลายทาง [กาม]
นางตันทา ราคา อติ	→	กาม
มนุษย์ปุถุชน	→	ผู้ใคร่ในกาม
ลักษณะที่น่าใคร่ น่าปรารถนา	→	วัตถุกามที่ทำให้หลงใหล
การขับไล่	→	การกำจัดกาม
วิธีขับไล่	→	สมาธิภาวนา

จากการถ่ายโยงความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า *นางตันทา ราคา อติ* ที่มีรูปงาม เปรียบได้กับกามชวนให้รักชกให้ใคร่พาใจให้หลง ปุถุชนคนทั่วไป เปรียบได้กับผู้เสกงามเมื่อเจอเข้าเกิดความชอบ ความรัก ความใคร่ ส่วนการขับไล่เปรียบได้กับการกำจัดกาม ส่วนวิธีขับไล่คือใช้สมาธิภาวนากำจัดดังที่พระพุทธองค์ได้กำจัดตอนตรัสรู้

8. [กามคือสิ่งเหนือธรรมชาติ] สิ่งเหนือธรรมชาติ หมายถึง จำพวก พระเจ้า นางฟ้า ปีศาจ มาร เป็นต้น พลังอำนาจที่สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งนั้นๆ ได้ตามใจปรารถนา หรือสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เหนือความเป็นจริงตามธรรมชาติ อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [กามคือสิ่งเหนือธรรมชาติ] เป็นการนำมนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่อยู่เหนือความเป็นจริงตามธรรมชาตินำมาใช้เปรียบเทียบหรือนิทศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบหรือนิทศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะบางประการของสิ่งเหนือธรรมชาติกับกาม จากการศึกษาข้อมูลพบถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ *มาร* ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง 8 กามทั้งหลายเป็นเหตุให้บ้า ให้บ่นเพ้อ ให้จิตมัวเมาเป็นของอัน มาร ตกไว้เพื่อความพินาศของหมู่สัตว์เร็วพลันในโลกนี้มีทางออกไปจากทุกข์ได้ เรารู้ชัดดีแล้วด้วยปัญญา ดูก่อน มาร ผู้มีบาปซึ่งเป็นเผ่าพันธุ์ของผู้ประมาท ท่านไม่รู้จักทางนั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 8 พบว่า ถ้อยคำที่ปรากฏเป็นถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายสิ่งเหนือธรรมชาติ นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์เปรียบเทียบถึงผู้ใคร่ในกาม เช่นถ้อยคำว่า *มาร* มีใจบาปหยาบช้าคอยกีดกันไม่ให้ทำบุญ หรือบรรลุนิพพาน เปรียบได้กับความลามก กล่าวคือทำให้ผู้หมกมุ่นในกามมีจิตใจเศร้าหมอง มีแต่ความทุกข์ จากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ่ายโยงความหมายระหว่างมนทัศน์ต้นทางคือสิ่งเหนือธรรมชาติ ไปยังมนทัศน์ปลายทางคือกาม ซึ่งเป็นการถ่ายโยงความหมายแบบเชิงเดียวได้ ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง
[สิ่งเหนือธรรมชาติ]

มาร

กัณฑ์

ทางออกไปจากทุกซ์

พันทุกซ์

มโนทัศน์ปลายทาง

[กาม]

กาม/กิเลสกาม

สิ่งที่ตั้งใจให้ปรารถนาให้รักใคร่

ใช้ปัญญาพิจารณา

กำจัดกามได้อย่างสิ้นเชิง

จากการถ้อยความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สิ่งเหนือธรรมชาติ คือ มาร เปรียบได้กับกามที่คอยล้างผลาญคุณงามความดี ไม่ให้ไปสู่ที่เจริญได้ กัณฑ์ ก็คือ สิ่งที่ตั้งใจให้ปรารถนาให้รักใคร่ การที่คนเราจะออกไปจากทุกซ์ได้คือ ต้องใช้ปัญญาพิจารณาเพื่อไปสู่ทางพันทุกซ์ จึงสามารถกำจัดกามได้อย่างสิ้นเชิง

9. [กามคืออาวู] อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคืออาวู] เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับอาวูมาเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ต้นทางเพื่ออธิบายถึงกามซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะบางประการของ อาวู กับ กาม จากการศึกษาข้อมูลพบถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายของอาวูที่มีถ้อยคำแสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กามคืออาวู] ได้แก่ *ดาบ กระบี่ หอก ลูกศรเป็นเครื่องจองจำ เลียนหนามดังตัวอย่าง*

ตัวอย่าง 9 คนเหล่าใดส้องเสพกามทั้งหลาย คนเหล่านั้นย่อมเข้าถึงนรกเหมือน*ดาบ*ที่ลับคมดีแล้วเชือดเหมือน*กระบี่*ที่ขัดดีแล้วแทงเหมือน*หอก*ที่พุ่งปักอก ต้องเจ็บปวดปานใด กามทั้งหลายเป็นทุกซ์ยิ่งกว่านั้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากตัวอย่างที่ 9 พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายอาวูนำมาใช้เป็นอุปลักษณ์เปรียบเทียบกับกามวัตถุกาม เช่น ถ้อยคำ ดาบ กระบี่ หอก กล่าวคือบุคคลที่หมกมุ่นในกามย่อมถึงนรก ได้รับความทุกข์แสนสาหัส เหมือนถูกเชือดด้วยดาบ หรือถูกกระบี่แทง หรือหอกปักที่อก เป็นของน่ากลัวจากข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบสามารถแสดงการถ้อยความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทางคือ อาวู ไปยังมโนทัศน์ปลายทางคือกาม ซึ่งเป็นการถ้อยความหมายแบบเชิงเดียวได้ดังนี้

มโนทัศน์ต้นทาง

[อาวู]

ดาบ กระบี่ หอก ลูกศร

ปฏุชน

การเชือด การแทง

นรก

มโนทัศน์ปลายทาง

[กาม]

วัตถุกาม

ผู้เสพกาม

การลงโทษที่เกิดจากกาม

ความรุ่มร้อน ไม่สบายใจ

จากการถ้อยความหมายข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ดาบ กระบี่ หอก ลูกศรเปรียบได้กับวัตถุกามที่บุคคลหลงใหล ใคร่แล้ว ย่อมถูกเชือดแทง ด้วยอาวูอื่นๆ ได้รับความเจ็บปวดทรมาน เหมือนตกนรกทั้งเป็น กล่าวคือได้รับผลจากการเสพกามนั่นเอง

สรุป

ผลการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสูตรตันตปิฎกสะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกาม 9 ประเภท ได้แก่ [กามคือกระดุก] [กามคือวัตถุสิ่งของ] [กามคือสัตว์] [กามคือผลไม้] [กามคือพืช] [กามคือหนี้สิน] [กามคือมนุษย์] [กามคือสิ่งเหนือธรรมชาติ] และ [กามคืออาวุธ] ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบดังกล่าวมานี้ เมื่อพิจารณาตามหลักพระพุทธศาสนาพบว่า มีการเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมอย่างได้ชัดเจนเกี่ยวกับกาม ฉะนั้นจากผลการวิจัยนี้ ทำให้เราตระหนักว่า สิ่งที่ถูกเปรียบกับกามล้วนเป็นสิ่งที่น่ากลัว มีโทษมาก กามเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องรู้เท่าทันอารมณ์และหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล และมนุษย์จะต้องฝึกจิตของตนให้ตั้งมั่น ไม่หลงไหลไปตามอำนาจกาม ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วชวน จึงจะหลุดพ้นจากห้วงของกามได้

อภิปรายผล

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกาม ทั้ง 9 ประเภทที่พบนี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า กามเป็นสิ่งไม่ดี เป็นสิ่งที่น่ากลัว ทำให้เกิดความทุกข์ ความคับแค้นใจ มีทั้งอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่พบในงานวิจัยของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2555, หน้า 24) ที่ศึกษาในเรื่องของกิเลส และมีทั้งอุปลักษณ์ที่พบในงานวิจัยนี้เท่านั้น โดยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่พบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ ได้แก่อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ กิเลส คือ วัตถุสิ่งของ กิเลสคือสิ่งมีชีวิต (มนุษย์ สัตว์ ฯลฯ) ส่วนอุปลักษณ์ที่พบในงานวิจัยนี้เท่านั้นได้แก่ กามคือกระดุก กามคือหนี้สิน กามคือสิ่งเหนือธรรมชาติ กามคืออาวุธ การพบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาชี้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์และสัตว์ล้วนมีความใคร่ ความอยากในกามไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนอุปลักษณ์ที่พบเฉพาะในงานวิจัยนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสเปรียบ กามเป็นสิ่งที่น่ากลัว มีโทษมาก มีความเสียดแทงใจ นำความเจ็บปวดมาให้แก่ผู้เสพกาม ฉะนั้นแล้วมนุษย์ควรมีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้น ควรหลีกเลี่ยงจากกาม ไม่หมกมุ่นในกาม ตามใจอยากมากจนเกินไป เพราะกามนำมาซึ่งความทุกข์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในงานวิจัยนี้ทำให้เราได้ตระหนักถึงแนวคิดบางประการในการเป็นอยู่ของมนุษย์ กล่าวคือ การเป็นอยู่ของมนุษย์ในชีวิตประจำวันนั้นล้วนมีแต่สิ่งที่ล่อตาล่อใจ ชักให้ใคร่พาใจให้หลงดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎกที่ชี้ให้เห็นว่า วงความหมายต้นทางที่พระพุทธเจ้าตรัสเปรียบกับกาม ล้วนแต่เป็นสิ่งที่มนุษย์รู้จัก และเข้าใจเป็นอย่างดี เช่นกระดุก วัตถุสิ่งของ สัตว์ ผลไม้ พืช หนี้สิน มนุษย์ อาวุธ รวมถึงสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่เรียกกันว่า มาร มนุษย์ก็ทราบดีว่า มันเป็นอุปสรรคหรือศัตรูภายในจิตใจของเรา ทำให้เราไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งที่เราเข้าใจว่า มาร อาจหมายถึงมนุษย์ด้วยกันก็ได้ ที่ทำให้เราไม่สมหวังหรือมาขัดขวางในการดำเนินชีวิตนั่นเอง

การศึกษาในครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่า สัตว์โลกผู้ยินดีด้วยความกำหนัดในกาม ถูกความกำหนัดเพราะความชอบเกี่ยวข้องไว้ ต้องเวียนว่ายตายเกิดด้วยอำนาจของกิเลส กรรม วิบาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธีระพล สุขแสง (2546, หน้า 1-2) ที่ได้ศึกษากิเลสตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท พบว่ากิเลสเป็นสาเหตุทำให้จิตเศร้าหมองและขัดขวางความเจริญทางจิต โดยที่พฤติกรรมของบุคคลปรากฏทางกายและวาจาเกิดจากการกระตุ้นเร้าของกิเลสภายในจิตใจ พฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกิเลส จัดเป็นปัญหาสำคัญของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์เพราะเป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น กิเลสเป็นต้นตอของปัญหาชีวิตที่ทำให้มนุษย์ประสบความทุกข์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวคือ ในระยะสั้นชีวิตได้รับความทุกข์

เพราะประสบสิ่งไม่พึงประสงค์ สูญเสียสิ่งพึงประสงค์ หรือไม่ได้รับผลตามความคาดหวัง ส่วนในระยะยาวชีวิตได้รับความทุกข์เพราะการเกิด การแก่ การเจ็บ และการตายในสังสารวัฏ นอกจากนี้ การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสูตรตันตปิฎกยังแสดงให้เห็นว่า อุปลักษณ์เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมมากสำหรับการใช้ในปริจเฉททางศาสนาเพราะเป็นวิธีการเบื้องต้นที่ทำให้ผู้ที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางศาสนาสามารถทำความเข้าใจแนวคิดที่เป็นนามธรรมผ่านถ้อยคำที่ตนรู้จักแล้ว ซึ่งลักษณะภาษาที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ เนื่องจากอุปลักษณ์สามารถเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ (ปิยภรณ์ อบแพทย์, 2552, หน้า 162)

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นมนทัศน์ทางหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นอยู่ของมนุษย์ในชีวิตประจำวันอีกด้วย กล่าวคือ ทำให้เราได้ตระหนักถึงโทษของกาม อันเป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเปรียบไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อเตือนสติให้มนุษย์เราดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ไม่หลงมัวเมาในกาม ไม่ตามใจอยากมากเกินไป ฉะนั้นเพื่อให้มนุษย์เรามีชีวิตที่สดใส มีจิตใจที่เบิกบาน ไม่ตกไปในอำนาจของกาม วิธีที่ดีที่สุด ก็คือ การฝึกจิต หรืออบรมจิต และดำเนินชีวิตของตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีสติรู้ตัวทั่วพร้อมอยู่เสมอๆ ไม่เป็นทุกข์เพราะกามอีกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาอุปลักษณ์กามที่พบในหนังสือประเภทอื่นๆ เช่น นวนิยาย หนังสือธรรมะ เทศน์มหาชาติ เป็นต้น เนื่องจากว่างานวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะในพระสูตรตันตปิฎกเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- ปิยภรณ์ อบแพทย. (2542). **อุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีระพล สุขแสง. (2546). **การศึกษาคำสอนเรื่องกิเลสในพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์. (2555, กรกฎาคม-ธันวาคม). กิเลส: การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนต์สนธิในภาษาไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์**, 19(2), 24-25.
- Lakoff, G., & M. Johnson. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago: The University of Chicago Press.

พระพุทธศาสนากับการพัฒนาจริยธรรมครอบครัว

Buddhism and Moral Development in Family

จิระศักดิ์ สัมเมฆ*

Jirasak Sungmek

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมของสังคมไทย มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่อิงอยู่กับคตินิยมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ มีหลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนามิตติด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน แม้อาจมีความขัดแย้งอยู่กับหลักการทางทุนนิยมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการผลิตให้เอื้อต่อความต้องการอุปโภคบริโภคของประชาชนให้มากที่สุด เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจที่นำไปสู่การบ่อนทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างถาวร จริยธรรมสำหรับการเลือกคู่ครองที่เหมาะสม จริยธรรมสำหรับส่งเสริมพัฒนาสามีภรรยาให้ปฏิบัติต่อกันอย่างจริงใจ จริยธรรมสำหรับส่งเสริมพัฒนาบิดามารดาให้ปฏิบัติต่อบุตรธิดาอย่างเหมาะสม จริยธรรมสำหรับส่งเสริมพัฒนาให้บุตรธิดาปฏิบัติตอบแทนคุณบิดามารดาของตนอย่างเคารพ จริยธรรมสำหรับการส่งเสริมพัฒนาหลักการศักยภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลภายในครอบครัวให้มีความเจริญมั่นคง มีความเข้มแข็ง และมีเสถียรภาพ

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, การพัฒนา, จริยธรรม, ครอบครัว

* อาจารย์สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Abstract

Thai social culture is the way of living of people related to the teaching of Buddhism in many ways. The principles of Buddhism support the developments in many aspects of human living. These principles may be conflict with capitalism supporting productivity for demand of consume of people to stimulus economic system leading to damage of natural resource everlasting. Morality for selecting a couple which make the couple well matched. Morality for supporting husband and wife which make them in a sincere practice. Morality for supporting a son and a daughter which makes them to respect their parents. Morality for supporting parents which makes them into a suitable practice for their children. Morality for supporting the development economic system of country which makes it into a sustainable way. Morality for supporting economic potentiality of personal resource in their family which makes their asset to be stable and strong.

Keywords: Buddhism, development, morality, family

บทนำ

ครอบครัว คือ กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีสมาชิกจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นหน่วยทางสังคมที่สำคัญที่สุด ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก เป็นฐานรากสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและมีหลายลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งพ่อ แม่ และลูก ทำหน้าที่หล่อหลอม และขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของทุกคน แต่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การกระทำรุนแรงต่อเด็ก และสตรีในครอบครัว การทะเลาะวิวาท และทำร้ายกันทั้งทางร่างกายและจิตใจระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีปรากฏให้เห็นบ่อยครั้ง อีกทั้ง สัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง พ่อ แม่ หรือลูก ไม่ได้ทำบทบาทหน้าที่ของตนเต็มที่ ละเลยการอบรมปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ร่วมทั้งการหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ขาดความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ครอบครัวในปัจจุบันต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น ปัญหาความยากจน ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวจำนวนมากประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ส่งผลกระทบต่ออาชีพและรายได้โดยตรง หัวหน้าครอบครัวตกงาน ทำให้ขาดรายได้จนเจือครอบครัว (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560)

ด้วยเหตุที่ศาสนาไม่ได้ดำรงอยู่อย่างเอกเทศจากความเป็นจริงในสังคม การปฏิบัติทางศาสนาจึงขึ้นกับโครงสร้างความคิดของคนในสังคมที่ได้ถือปฏิบัติเป็นวัฒนธรรมประเพณีสืบต่อกันมา และในฐานะที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่บรรพบุรุษของเราได้ยอมรับนับถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติไทยสืบเนื่องมาแต่โบราณกาล คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงได้เป็นรากฐานแห่งวิถีชีวิตของชาวไทยในทุกด้านสืบมา วัฒนธรรมไทยทุกรูปแบบล้วนเป็นวัฒนธรรมที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2525) คำสอนทางพระพุทธศาสนาได้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนวัฒนธรรมของสังคมไทยด้านต่างๆ จำนวนมาก หลักธรรมคำสอนต่างๆ ได้บันทึกจารึกไว้เป็นรูปเล่มเรียกว่า “คัมภีร์พระไตรปิฎก” ถือได้ว่าเป็นคัมภีร์หลักสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่บรรพชาสั่งสอนของพระพุทธเจ้า (และของพระสาวกสำคัญบางรูป) รวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ดุจดียกกับตะกร้าอันเป็นภาชนะสำหรับใส่รวมของต่างๆ ไว้ มี 3 หมวดใหญ่ คือ 1. พระวินัยปิฎก ว่าด้วยวินัย หรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับความประพฤติ ความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมและการดำเนินกิจการต่างๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ 2. พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระสูตรหรือเทศนาที่ตรัสแก่บุคคลต่างๆ ในเวลาและสถานที่แตกต่างกัน เป็นรูปคำสนทนาโต้ตอบบ้าง คำบรรยายธรรมบ้าง เป็นรูปร้อยกรองบ้าง ร้อยแก้วบ้าง ร้อยแก้วผสมร้อยกรองบ้าง ตลอดถึงเทศนาของพระสาวกสำคัญบางรูป 3. พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยหลักธรรมต่างๆ ที่อธิบายในแง่วิชาการล้วนๆ ไม่เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์ ส่วนมากเป็นคำสอนด้านจิตวิทยาและอภิปรัชญาในพุทธศาสนาเถรวาท (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2540)

เนื่องด้วยสภาพครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายและเปราะบางส่งผลต่อการบ่มเพาะให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ในขณะที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิกฤตค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต จึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ พัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมบนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด อย่างสถาบันครอบครัว (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, 2559) ดังนั้น จะเห็น

ได้ว่า แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมที่ส่งเสริมพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นสำคัญโดยเฉพาะสมาชิกภายในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาดังแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ที่ยึดแนวคิดเป็นปรัชญานำทางที่ว่า “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่ยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งสร้างคุณภาพชีวิต พัฒนาค้นให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม

1. ทัศนะทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อศักยภาพมนุษย์

พระพุทธศาสนามองว่า มนุษย์มีศักยภาพที่แตกต่างกัน ไม่ว่าบุคลิกภาพภายนอกหรือภายใน ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ จำต้องอาศัยเครื่องมือหรือองค์ประกอบอื่นมาพิจารณา เพื่อให้แต่ละคนไปสู่จุดหมายได้เต็มศักยภาพ เหมือนกับการคว่ำเมล็ดงากับเมล็ดถั่วลงในภาชนะเดียวกันโดยใช้ความร้อนของไฟในระดับเดียวกัน ย่อมทำให้ระยะเวลาการสุกของงาและถั่วแตกต่างกัน แนวคิดการวิเคราะห์ศักยภาพของปัจเจกบุคคลตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้มีปรากฏในพระวินัยปิฎก เล่ม 4 มหาวรรค ภาค 1 พรหมยาจนกถา ข้อ 7-9 เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ใหม่ๆ ทรงพิจารณาเห็นว่าพระธรรมที่พระองค์ได้บรรลุ เป็นธรรมที่ลึกซึ้ง เห็นตามรู้ตามได้ยาก เป็นการยากที่สัตว์ทั้งหลายที่ยังติดข้องอยู่ในกามคุณ 5 จะรู้ทั่วถึงตามความเป็นจริงได้ ก็จะเป็นการลำบาก เหนื่อยเปล่า จึงไม่น้อมพระทัยที่จะทรงแสดงธรรม ท้าวสหัมบดีพรหม ทราบถึงความปริวิตกของพระพุทธองค์ เกิดความคิดว่า สัตว์โลกจะเสื่อม ถ้าหากพระพุทธองค์ไม่ทรงแสดงธรรม จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลอาราธนาให้พระองค์ทรงแสดงธรรมโปรดสัตว์โลก เนื่องจากผู้ที่มีกิเลสน้อย ย่อมจะรู้ทั่วถึงธรรมที่พระองค์ทรงแสดงได้ จากนั้นพระพุทธเจ้าทรงตรวดดูสัตว์โลกด้วยพุทธจักขุ ทรงเห็นสัตว์โลกประเภทต่างๆ ซึ่งสามารถรู้ทั่วถึงธรรม มีอินทรีย์แก่กล้าบ้าง มีอินทรีย์อ่อนบ้าง สอนให้รู้ได้ง่ายก็มี สอนให้รู้ได้ยากก็มี ทรงอุปมาเหมือนกอบัว บางดอกเกิดยังไม่พ้นน้ำ จมอยู่ในน้ำ บางดอกเจริญอยู่ในน้ำเสมอน้ำ บางดอกขึ้นพ้นผิวน้ำ ไม่แต่น้ำ ซึ่งสามารถยังสอนอยู่ได้มีอยู่ (เวไนยสัตว์) จึงตรัสตอบกับท้าวสหัมบดีพรหมว่าจะทรงแสดงธรรมโปรดสัตว์โลก (วิ.ม. 4/7-8/11-12 (ภาษาไทย)) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีทัศนะที่ว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีศักยภาพของตนจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานการเรียนรู้ สติปัญญาของแต่ละบุคคลที่ได้อบรมสั่งสมมา หรือคำพระเรียกว่า “ทัมมะ” คือสามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองได้ ซึ่งถือว่าเป็นความคิดรากฐานที่สำคัญที่สุด การเกิดระบบจริยธรรมในพระพุทธศาสนา ขึ้นมาก็เพราะถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2543) บางคนเปรียบเสมือนดอกบัวที่ยังเจริญไม่พ้นผิวน้ำ จมอยู่ใต้น้ำ ยังต้องอาศัยกาลเวลาสร้างสมประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้น จึงสามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ บางคนเปรียบเสมือนดอกบัวที่เจริญขึ้นเสมอกับผิวน้ำ รอการสั่งสมประสบการณ์ สร้างอินทรีย์แห่งชีวิตให้กล้าแข็ง ก็จะบรรลุถึงเป้าหมายได้ไม่ยาก และบางคนเปรียบเสมือนดอกบัวที่เจริญขึ้นพ้นน้ำแล้ว ไม่แต่น้ำ มีประสบการณ์ มีอินทรีย์ที่แก่กล้าแล้ว ย่อมสามารถบรรลุเป้าหมายได้ทันที เมื่อมีเหตุปัจจัยแห่งสภาวะนั้นๆ เข้ามาบรรจบให้เกิดเป็นผลได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมนุษย์พัฒนาตนขึ้นไป ก็จะใช้ความสามารถที่มีเพิ่มขึ้นนั้นมาช่วยเหลือทั้งตนเองและผู้อื่นให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

พระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต), 2543) ได้เสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์ไว้ว่า การพัฒนามนุษย์ (human development) ตามแนวทางพระพุทธศาสนาจะต้องมีการพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ด้านพฤติกรรมและวิถีใช้ชีวิต ตลอดจนการทำมาหาเลี้ยงชีพ เป็นระดับที่ปรากฏตัวของการแก้ไขปัญหา 2. ด้านจิตใจ เช่นพัฒนาคุณธรรม ความเข้มแข็งมั่นคงของจิตใจ และสภาพจิตใจที่ดีงาม รวมทั้งความสุข เมื่อพัฒนาในทางจิตใจมากขึ้น มนุษย์เริ่มมีความสุขภายในด้วยตนเอง ซึ่งไม่ขึ้นต่อวัตถุ รู้จักความสุขที่ประณีตลึกซึ้งและเป็นอิสระมากขึ้น 3. ด้านปัญญาหรือปรีชาญาณ คือความรู้ความเข้าใจต่างๆ รวมทั้งแนวความคิด ทัศนคติ และค่านิยม

จะเห็นว่าแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธภูมิ เป็นวิธีการที่เน้นถึงการพัฒนาให้การศึกษาฝึกฝนมนุษย์ตามหลักการที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล คือ ระดับพฤติกรรมการใช้ชีวิตทางกายกรรม วชิรกรรมเป็นสำคัญ สมาธิ คือ การฝึกฝนเพื่อให้เกิดความศรัทธามั่นคง แน่วแน่ ความเข้มแข็งต่ออารมณ์ และจิตใจที่ไม่ยอมแพ้ ท้อถอย มีความมุ่งมั่นเพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทางอย่างไม่ลดละความเพียรพยายามและปัญญา คือ การรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีระบบเชื่อมโยงความเป็นเหตุเป็นผลให้เข้าถึงกันได้ ประเมินเรื่องราวต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต เพื่อหาจุดสมดุลของการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมแก่สภาวะการณ์ เกณฑ์มาตรฐานขั้นพื้นฐานที่พระพุทธศาสนาใช้วัดการพัฒนา คือการไม่เบียดเบียน ก่อโทษแก่ตนเองแก่ผู้อื่น แต่เพื่อเกื้อกูลแก่ตนและแก่ผู้อื่น เนื่องจากความสำคัญของศักยภาพมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำต้องพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพเป็นเบื้องต้นก่อน ถ้าไม่ได้พัฒนาคนให้มีศักยภาพก่อนแล้ว ผลของการพัฒนาจะกลับเป็นความหายนะแทน เพราะเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุลที่จะนำไปสู่ดุลยภาพทั้งส่วนที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เพราะถือได้ว่ามนุษย์ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมดีแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด

2. จริยธรรมส่งเสริมการพัฒนาสัมพันธภาพในครอบครัว

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวระหว่างสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นปรากฏการณ์ที่มีให้เห็นทางสื่อจำนวนมากในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา หรือระหว่างสามีกับภรรยา มีการทำร้ายร่างกายกัน ก่อให้เกิดความรุนแรง (violence) ขึ้นในครอบครัว หรือความบาดหมางร้ายฉาน จนนำไปสู่การหย่าร้าง หรือฆาตกรรม เนื่องจากมีปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หรือการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน เป็นเหตุนำไปสู่การแตกแยกของครอบครัว อันแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่สำคัญที่สุด ถูกกระทบกระเทือน มีความสั่นคลอนต่อศักยภาพสมาชิกภายในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสังคมโดยรวม ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากบทบาทของสมาชิกภายในครอบครัวเบี่ยงเบน (deviate) ไปจากสภาพที่ควรเป็น จริยธรรมในพระพุทธศาสนาได้มีหลักการพัฒนาส่งเสริมสัมพันธภาพภายในครอบครัวไว้ ดังนี้

2.1 จริยธรรมส่งเสริมสามีภรรยาให้เป็นคู่ครองที่เหมาะสมกัน

จริยธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมหลักการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะระหว่างสามีกับภรรยาซึ่งเป็นสมาชิกคนสำคัญในครอบครัวที่มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ได้แก่ หลักธรรมของคู่สร้างคู่สม เป็นหลักของคู่ชีวิต (สมชีวิธรรม) ที่จะทำให้คู่สมรสมีชีวิตสมกันหรือเสมอกลมหลิมมี 4 ประการ คือ

- 1) มีศรัทธาหรือความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม (สมสัทธา) เหมาะสมกัน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเอกวัฒนธรรมไปสู่สังคมพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ที่มีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมมีมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารที่มีความสะดวกรวดเร็ว การย้ายถิ่นฐานระหว่างสังคม หรือการเปิดกว้างทางสังคม ทำให้เกิดการไปมาหาสู่ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น อาจทำให้คนที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนาที่แตกต่างกัน ตกลงปลงใจที่จะใช้ชีวิตร่วมกันในเบื้องต้น แต่ไม่ได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมในเชิงลึกระหว่างกันให้ดี ก็อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตระหว่างกัน อาจเป็นความอึดอัดระหว่างคู่สามีภรรยาเองหรืออาจเป็นเหตุมาจากวัฒนธรรมฝ่ายสามีหรือฝ่ายภรรยาที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่น จนเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันของสามีภรรยาที่ต่างวัฒนธรรมกันได้ อาจนำไปสู่ความไม่เข้าใจกัน แล้วนำไปสู่ข้ออ้างที่ว่า “เราเข้ากันไม่ได้” และที่สุดก็แยกทางกัน ถ้ามีบุตรธิดาด้วยกันแล้ว ก็จะเป็นปัญหาความอบอุ่นของบุตรธิดาและอนาคตที่จะได้รับการเลี้ยงดู มีการศึกษาที่ดีเหมาะสมตามวัย ก็จะนำไปสู่ปัญหาสังคมของประเทศต่อไป

2) มีศีลเสมอกัน (สมศีลา) มีความประพฤติระดับเดียวกัน มีระเบียบวินัยเสมอกัน เช่น สามิชอบดื่มสุราของมึนเมา แต่ภรรยาเป็นคนเรียบร้อยทำงานหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง แต่สามีกลับเอาเงินที่ต้องใช้จ่ายในยามจำเป็นไปซื้อสุราของมึนเมา จนนำไปสู่การทะเลาะวิวาททำร้ายกัน หรือสามีติดการพนัน ขันต่อไม่รู้จักทำมาหากิน ทั้งเป็นหนี้สินคนอื่น ก็ยิ่งทำให้ครอบครัวต้องลำบากตรากตรำมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การเลือกคู่ครองทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ควรศึกษาอุปนิสัยของกันและกันให้ดีกว่าอุปนิสัยนั้น ตนเองยอมรับได้หรือไม่ เพื่อจะได้ตัดสินใจในทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับความรู้สึกตนเองให้มากที่สุด

3) มีความเสียสละเสมอกัน (สมจาคา) รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือไม่เห็นแก่ตัวเหมือนกัน การอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นครอบครัวสามีภรรยาหรือกลุ่มสังคมใดนั้น จำเป็นต้องรู้จักการเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือกันและกัน ก็จะทำให้รู้จักสามัคคีกันเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน เหมือนข้อความที่ว่า “ความไว้วางใจกันเป็นญาติอย่างยิ่ง” (วิสสาส ปรมา ญาติ) (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2537) จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คนเราแม้จะไม่ใช่ว่าเป็นญาติสายโลหิตเดียวกัน แต่เมื่อได้ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เสียสละแบ่งปันกัน ถือเสมือนเป็นญาติธรรมในทางตรงกันข้าม แม้เป็นสายโลหิตกัน เป็นพี่เป็นน้องร่วมอุทรมารดาเดียวกัน แต่ไม่ได้มีจิตใจรู้จักเสียสละให้แก่กันเลย มีการทะเลาะวิวาทบาดหมางกันเสมอ ความเป็นญาติสายโลหิตนั้นก็ไม่ได้มีความหมายใดในภาษารธรรม ดังนั้น เมื่อชายหญิงตกลงปลงใจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือกันไม่เห็นแก่ตัว เพราะทั้งคู่จำเป็นต้องประคับประคองชีวิตคู่ให้ได้อย่างยาวนานที่สุด การรู้จักเสียสละช่วยเหลือเอื้อเฟื้อนั้น บางครั้งอาจไม่ได้ลงตัวเหมือนลักษณะการแบ่งงานกันรับผิดชอบครั้งต่อครั้ง แต่บางคนยอมเสียสละรับผิดชอบมากกว่าอีกคนหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสมส่วนเหมาะสมกับภาระความลงตัวของแต่ละคน

4) มีปัญญาเสมอกัน (สมปัญญา) มีวิชาความรู้ความเฉลียวฉลาดพอๆ กัน มีเหตุมีผล มีสติปัญญา การมีความรู้ที่เหมาะสมกันนี้ก็มีผลจำเป็นในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหามากๆ ที่เข้ามาในชีวิตคู่ สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตร่วมกันได้ เหมือนเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจร่วมกัน อีกทั้งการดำเนินชีวิตครอบครัวย่อมมีปัญหาเข้ามาให้แก้ไขได้อยู่เสมอ สามีภรรยาต้องช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาในครัวเรือนให้หมดไปหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหานั้นๆ ให้ได้ ความมีปัญญาที่เหมาะสมกันนี้ ในบางปัญหามีอาจมองทางออกของปัญหาที่ดีไม่ได้ แต่ภรรยาสามารถมองเห็นทางออกของปัญหาได้ดีกว่า นั้น ก็คือสามารถมานั่งปรึกษาใช้สติปัญญาของแต่ละคนมาถกกันเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับปัญหานั้นๆ ดังข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก เล่ม 19 ขุททกนิกาย ชาดก ภาค 1 อภิตติชาดก ความว่า “..พึงได้พบ พึงได้ยิน พึงได้อยู่ร่วมกับนักปราชญ์ พึงได้เจรจาปราศรัยและพอใจการการเจรจาปราศรัยกับนักปราชญ์..” (ขุ.ชา.19/94/411(ภาษาไทย)) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เพราะการเลือกคบบัณฑิต เป็นหนทางแห่งความเจริญรุ่งเรือง บัณฑิตจะคอยชี้แนะสิ่งที่ประโยชน์และสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เหมือนกับมโหสถบัณฑิตเลือกสตรีที่จะมาเป็นคู่ครองตนต้องศึกษาอัธยาศัยของกันและกันก่อน เหมือนนางอมราเป็นสตรีที่ฉลาด เช่น เมื่อครั้งทำอาหารให้มโหสถบัณฑิตรับประทาน นางนำข้าวสารที่ไม่ค่อยมีเมล็ดหักงูเป็นข้าวสวย มีเมล็ดหักมากก็นำมาต้มเป็นข้าวต้ม ส่วนที่เป็นปลายข้าวก็นำมาป่นทำเป็นขนม และนางรู้ว่ามโหสถบัณฑิตต่างจากบุรุษคนอื่น ๆ ที่มีปัญญารอบรู้ มีความเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบดี จึงปรารถนาที่จะได้อยู่ร่วมเรียงเคียงหมอน เป็นคู่ชีวิตกับมโหสถบัณฑิต

2.2 จริยธรรมส่งเสริมการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยา

หลักจริยธรรมที่ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวระหว่างสามีกับภรรยามีปรากฏในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก เล่ม 3 ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค สังคาลกสูตร (ที.ปา. 3/269/214 (ภาษาไทย)) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ว่าด้วยหน้าที่ระหว่างสามีที่ควรมีต่อภรรยาและหน้าที่ที่ภรรยาควรกระทำต่อฝ่ายสามี เพื่อผู้ภักดีจิตใจได้สัมพันธ์ให้แนบสนิทได้อย่างเสมอดันเสมอปลาย โดยที่ฝ่ายสามีพึงบำรุงเอาอกเอาใจใส่ภรรยา 5 ประการ คือ

1) การให้เกียรติยกย่องภรรยา หมายถึง การแสดงให้รู้ว่าภรรยาเป็นคนสำคัญ มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความหมายในฐานะเป็นคู่ชีวิต การอยู่ร่วมกันควรให้เกียรติยกย่องกันตามสมควร ไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลัง ต่อเพื่อนร่วมงานหรือต่อสมาชิกในครอบครัวของภรรยาที่ดี นำไปสู่การไว้วางใจกันและกัน การให้เกียรติย่อมกระทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นทางวาจา ทางกริยากระทำ หรือการยอมรับความรู้สึกนึกคิด รับฟังความคิดเห็น ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยกย่องชมเชยในสิ่งที่ภรรยาทำ และบอกกล่าวตักเตือนอย่างสุภาพในเรื่องที่ไม่เหมาะสม โดยไม่ทำให้อับอายหรือกระทำให้เสียใจ ที่แสดงให้ภรรยาเห็นว่าเป็นคนสำคัญ ก็จะทำให้ฝ่ายภรรยารู้สึกภาคภูมิใจ ทำให้รู้สึกห่วงหาเน การให้เกียรติยกย่องภรรยาลักษณะนี้ นอกจากเป็นการให้เกียรติยกย่องภรรยาโดยตรงแล้ว ยังรวมไปถึงการให้เกียรติยกย่อง บิดามารดา หรือญาติที่เป็นที่รักที่เคารพของฝ่ายภรรยาตามสมควรด้วยเช่นกัน

2) การไม่ดูหมิ่นภรรยา หมายถึง การไม่แสดงอาการกิริยาอาการใดๆ ไม่ว่าถ้อยคำพูด หรือการแสดงออกทางร่างกาย จะเป็นการใส่ความ ใส่ร้ายในทางที่ไม่จริง หรือแม้แต่ความจริง ถ้าทำให้เขาเสียหาย ไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลังหรือแม้กระทั่งการโพสต์ข้อความใดๆ ที่เป็นทางให้เสียหายในทางสื่อออนไลน์ต่อสาธารณะที่ทำให้คนอื่นรู้สึกว่าการภรรยาเป็นคนไม่ดี อาจนำไปสู่การถูกดูหมิ่นดูแคลนของคนทั่วไป อันเป็นการกระทำที่ทำให้ภรรยารู้สึกว่าไม่ได้ให้เกียรติ เป็นเหตุนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อภรรยา นอกจากไม่ดูหมิ่นว่าร้ายภรรยาแล้ว ยังต้องช่วยปกป้องคุ้มครองป้องกันภัยจากการที่คนอื่นว่าร้ายกล่าวร้ายภรรยาอย่างไม่เป็นธรรมอีกด้วย

3) การไม่ประพฤตินอกใจภรรยา หมายถึง การมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับคนอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาของตนเอง การประพฤตินอกใจนี้อาจเป็นสาเหตุมาจากทั้งฝ่ายภรรยาหรือฝ่ายสามี เช่น ฝ่ายภรรยาไม่สนองต้องอารมณ์ทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการฝ่ายสามี หรืออาจมีปัญหาทางสุขภาพที่ทำให้การมีเพศสัมพันธ์บกพร่อง หรือฝ่ายสามีมีความต้องการทางเพศค่อนข้างสูงหรือมีเวลาให้แก่งกันและกันไม่เพียงพอ ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็มีปรากฏทางสื่อซึ่งอีกฝ่ายมีความบกพร่องต่อการมีเพศสัมพันธ์เป็นเหตุนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด ดังนั้น การสร้างความสมดุลเรื่องเพศสัมพันธ์ คู่สมรสจำเป็นต้องเรียนรู้ความต้องการของกันและกัน เรื่องชอบและไม่ชอบในส่วนใดแบบไหนทำแล้วมีความสุขด้วยกัน ก็จะช่วยให้ชีวิตคู่ราบรื่นและเป็นสุข อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญคือการฝึกใจ ผูกอารมณ์กับความรู้สึกที่ดี ที่เคยมีต่อกัน ความรักที่จำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์ก็จะกลายเป็นความรักเชิงเพื่อนร่วมชีวิตด้วยกัน และจะมั่นคง ยั่งยืน

4) การมอบความเป็นใหญ่ให้ หมายถึงการมอบหน้าที่ให้ภรรยาการจัดการงานภายในครัวเรือน หรือเป็นธุระจัดหา ดูแลเรื่องต่างๆ ภายในครัวเรือนให้ดำเนินไปด้วยดี ไม่ขาดตกบกพร่องต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาอาหาร เก็บออมเงินที่สามีหามาได้ คำนวณค่าใช้จ่าย ทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้สามีได้รู้ที่มาที่ไปของเงิน อย่างโปร่งใส อย่างไรก็ตาม การมอบหน้าที่ความเป็นใหญ่ในการจัดการดูแลครัวเรือนนั้น ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายสามีจะไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลย แต่ยังให้ความช่วยเหลืออยู่ข้างๆ ในฐานะเหมือนเพื่อนคู่คิด มิตรที่ปรึกษาของภรรยาเช่นกัน การมอบหน้าที่การดูแลจัดการภายในครัวเรือน เป็นการทำให้ภรรยารู้สึกว่าได้รับการไว้วางใจ เป็นคนสำคัญคนหนึ่งของครอบครัวในการขับเคลื่อนครอบครัวให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การให้เครื่องแต่งตัวภรรยาตามโอกาสอันสมควร หมายถึง การที่ฝ่ายสามีให้หรือสรรหาสิ่งที่เป็นที่พอใจใคร่อยากได้เครื่องแต่งตัวตามโอกาส ซึ่งเป็นธรรมดาที่ฝ่ายหญิงย่อมรักสวยรักงาม การที่สามีใส่ใจยอมทำให้ฝ่ายภรรยารู้สึกถึงความรักที่อีกฝ่ายมีอยู่ไม่ได้จัดจาง ยิ่งมันคงเหมือนวันที่เริ่มแรกรักกันใหม่ๆ โอกาสที่จะให้นั้น อาจเป็นวันเกิดของภรรยา หรืออาจเป็นวันครบรอบการแต่งงาน ส่วนเครื่องประดับแต่งตัวนั้น จะให้สิ่งใดฝ่ายสามีต้องรู้จักสังเกตเอาว่าภรรยาตนเคยพูดอยากได้อะไรไว้บ้างที่ไม่เกินกำลังความสามารถของตนที่ไม่เดือดร้อนมากต่อฐานะการเงิน หรืออาจไปเดินห้างสรรพสินค้าด้วยกันให้ฝ่ายภรรยาเป็นคนเลือกเองเพื่อจะได้ถูกใจตามความชอบของภรรยา เพราะบางครั้งถ้าซื้อมาให้เองอาจไม่เป็นที่ต้องการของฝ่ายภรรยาก็เป็นได้ เพราะความต้องการอาจเปลี่ยนไปแล้วที่เคยพูดไว้ ทำให้การซื้อเครื่องประดับมาให้ภรรยาอาจไม่ได้เกิดผลที่น่าประทับใจอะไรต่อความรู้สึก

อย่างไรก็ดี นอกจากฝ่ายสามีพึงดูแลเอาใจใส่ภรรยาแล้ว ฝ่ายภรรยาเองก็ต้องเอาใจใส่ดูแลฝ่ายสามีด้วยเช่นกัน เพื่อให้ชีวิตคู่ทั้งสองเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ต่อเนื่อง ยืนยาว ซึ่งภรรยาพึงบำรงสามีโดยหน้าที่ 5 ประการเช่นกัน คือ 1) การจัดการงานให้ดีตามที่สามีได้มอบหมายไว้วางใจ 2) การสงเคราะห์คนข้างเคียงของฝ่ายสามีเหมือนเป็นการให้เกียรติสามีด้วยเช่นกัน 3) การไม่ประพฤตินอกใจฝ่ายสามีสร้างความรู้สึที่ดีต่อฝ่ายสามี มีปัญหาอะไรก็ควรปรึกษาหารือเพื่อให้เข้าใจความต้องการของทั้งสองฝ่าย 4) การรักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้นำไปใช้จ่ายภายในครัวเรือนอย่างสมเหตุสมผล นำไปลงทุนที่ไม่มีความเสี่ยงมากนักไม่ว่าจะเป็นฝากธนาคารแบบประจำ ซื้อพันธบัตรรัฐบาล หรือซื้อกองทุนอสังหาริมทรัพย์ที่สามารถทำให้ทรัพย์สินงอกเงยเพิ่มเติมจากทุนเดิมขึ้นมาได้บ้าง และ 5) มีความขยันไม่เกียจคร้านในกิจการงานทั้งปวงที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคนดูแลจัดการหรือช่วยเหลืองานอื่นๆ แม้ไม่เป็นภาระหน้าที่ของตนโดยตรง ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ไม่เกียจคร้านในกิจการงานทั้งปวง ใช้สติปัญญาในการทำงาน กระฉับกระเฉงไม่เฉื่อยชา

2.3 จริยธรรมส่งเสริมพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา

การอยู่ร่วมกันของสามภรรยา ถือว่าเป็นหน่วยสำคัญที่สุดทางสังคมที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นสังคมอื่น ก็ต้องเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ระดับครอบครัวเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น การอยู่ร่วมกันระหว่างสามภรรยาจนมีบุตรเป็นไข่ทองคล้องใจกลายเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ทำให้สมาชิกเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของบิดามารดาที่จะต้องช่วยกันดูแลเลี้ยงดูเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต จริยธรรมสำคัญสำหรับบิดามารดาที่มีหน้าที่ต้องช่วยกันดูแลปกครองบุตรธิดาของตน มีดังนี้

1) การป้องกันบุตรธิดาออกจากความชั่วทุกชนิด หมายถึง บิดามารดาต้องแนะนำสั่งสอนบุตรธิดาให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ตั้งแต่เด็กๆ บางครั้ง บิดามารดามองแต่การแนะนำสั่งสอน อาจเพราะไม่ค่อยมีเวลาเนื่องจากมัวแต่สนใจงานที่ตนทำประจำเป็นอาชีพเกินควร เหมือนกับอนาถบิณฑิกเศรษฐีที่สนใจการทำบุญ ชอบช่วยเหลือบุคคลอื่น แต่กลับไม่ได้ให้ความสนใจสมาชิกภายในครอบครัวนั่นก็คือ บุตรชายได้แต่เที่ยวสำมะเลเทเมาไปกับเพื่อนไปวันๆ จนท่านเศรษฐีเห็นพฤติกรรมของบุตรแล้วได้สติขึ้นมา จึงคิดหาทางที่จะช่วยให้ลูกชายได้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นโดยให้ไปฟังธรรมกับพระพุทธเจ้า โดยจ้างบุตรให้ไปฟังธรรม ช่วงแรกๆ บุตรชายได้ไปฟังธรรมตามที่ตกลงค่าจ้างกัน บุตรชายไปฟังธรรมจริงแต่ไปนั่งหลับไม่ได้มีความตั้งใจที่จะฟังธรรมแต่อย่างใดเพียงต้องการค่าจ้างที่บิดาเสนอให้เท่านั้น เป็นแบบนี้อยู่นาน ท่านเศรษฐีเห็นว่าถ้าเป็นแบบนี้จะไม่เป็นประโยชน์แต่อย่างใด จึงหาวิธีการใหม่ โดยเสนอค่าจ้างเหมือนเดิม แต่คราวนี้มีกติกาเพิ่มขึ้นคือ ให้บุตรชายต้องจดจำธรรมะที่ได้ฟังมาพูดให้ตนฟังทุกครั้งจึงจะได้ค่าจ้าง บุตรชายจึงตกลง คราวนี้บุตรชายไปฟังธรรมไม่ได้หาที่นอนหลับให้พ้นไปวันๆ แต่กลับตั้งใจฟัง

จดจำธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนให้ได้เพื่อไปแลกกับค่าจ้าง จากการตั้งใจฟังธรรมะ บุตรชายของท่านเศรษฐีเกิดความรู้ตามเห็นจริงจากธรรมะจนได้ธรรมจักขุคือดวงตาเห็นธรรมเข้าใจโลกและชีวิตมากขึ้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคนที่เป็นบิดามารดาบางครั้งก็อาจไม่ได้สั่งสอนบุตรธิดาโดยตรง แต่ใช้วิธีการใดๆ ก็ได้ที่ทำให้บุตรธิดาเป็นคนดี

2) การปลูกฝังบุตรธิดาในทางดี หมายถึงการที่บิดามารดาแนะนำสั่งสอนให้บุตรธิดาปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่ให้มีใจฝักใฝ่ในอบายมุข ให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมจรรยาต่างๆ สอนให้พัฒนาตนให้เป็นที่พึงของตนเองได้ในอนาคต ชอบช่วยเหลือบุคคลอื่นตามสมควร มีจิตอาสาหรือมีจิตสาธารณะ เช่น ถ้าในวัยเรียนก็สอนให้ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสอนครูอาจารย์ ช่วยเหลือเพื่อนๆ เท่าที่สามารถช่วยได้ไม่ทำตนให้เดือดร้อนในภายหลัง ถ้าอยู่ที่ทำงานก็สอนให้รู้จักรักองค์กรของตน ช่วยเหลืองานไม่เกียจคร้าน ถ้ามีครอบครัวก็สอนให้มีความซื่อสัตย์ อดทน รู้จักเสียสละ อย่างไรก็ตาม บิดามารดาเป็นครูของบุตรธิดาตั้งแต่เกิดจนตาย ถึงแม้จะมีครอบครัวมีลูกมีหลานแล้วก็ตาม บิดามารดาก็ยังแนะนำสั่งสอนบุตรธิดาของตนโดยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย แม้คำสอนนั้นจะเป็นคำสอนที่ซ้ำซากอาจทำให้รำเบื่อหน่าย แต่เป็นการเตือนสติสะกิดใจได้เสมอเมื่อเหตุการณ์ที่บิดามารดาสอนนั้นเข้ามาเผชิญในชีวิตจริง ทำให้คิดถึงคำสอนทันทีและจะรักบิดามารดามากยิ่งขึ้น

3) การให้บุตรธิดาได้รับการศึกษา หมายถึง การที่บิดามารดาต้องส่งเสริมให้บุตรธิดาศึกษาเล่าเรียนตามวัยที่เหมาะสม เพื่อจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถที่นำไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ในอนาคต การศึกษาจำเป็นต้องใช้ทุนจึงเป็นปัญหาของบิดามารดาจึงจะต้องอดออมจัดสรรปันส่วนให้บุตรธิดาได้ศึกษาจนสุดความสามารถ บางคนอาจต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากบุคคลอื่นหรือต้องขายนาขายไร่ จะสังเกตเห็นได้ว่าในช่วงเปิดเทอมรัฐบาลต้องสำรองเงินไว้กับสถานธนาบาลหรือที่เรียกว่า โรงรับจำนำ ไว้จำนวนมาก เพราะช่วงเปิดเทอมใหม่ๆ ผู้ปกครองหรือบิดามารดาของนักเรียนหรือนักศึกษาจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเงินสำหรับส่งเสริมการศึกษาของบุตรธิดา แต่ไม่มีเงินเพียงพอ จำต้องเอาสินทรัพย์ไปจำนำไว้ แม้ทางรัฐบาลจะสนับสนุนการศึกษาบ้างบางส่วนเพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองหรือบิดามารดาลง แต่บางส่วนก็เป็นต้นทุนของผู้ปกครองหรือบิดามารดาที่จะต้องจัดหาเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาให้เพียงพอ ดังนั้น ผู้ปกครองหรือมารดาบิดาจะต้องวางแผนการศึกษาของบุตรธิดาไว้ให้ชัดเจน สำรองเงินทุนไว้ให้เพียงพอ

4) การจัดแจงให้บุตรธิดาได้แต่งงานกับคนดี หมายถึง การที่บิดามารดาหาคู่ครองที่เหมาะสมเป็นคนดีให้บุตรธิดาเมื่อถึงวัยอันสมควรและความพร้อมที่จะมีครอบครัว อาจไม่ได้กำหนดด้วยอายุว่าอายุเท่านั้นต้องแต่งงาน แต่อาจกำหนดด้วยจบการศึกษาตามที่ต้องการ หรืออาจกำหนดด้วยมีเงินค่าใช้จ่ายเพียงพอต่อการสร้างฐานะทางครอบครัวที่สามารถอยู่เป็นคู่ชีวิตกันได้ แต่ปัจจุบันการสร้างครอบครัวของฝ่ายหญิงฝ่ายชายเป็นการศึกษาเรียนรู้ระหว่างกันเป็นส่วนมากกว่าที่บิดามารดาจะเป็นคนเลือกเฟ้นให้ อาจรู้จักกันระหว่างศึกษา หรือรู้จักกันระหว่างที่ทำงาน ทำให้หญิงชายปัจจุบันมีเพศสัมพันธ์กันเร็วแม้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน โดยต้องออกจากระบบการศึกษาไปใช้ชีวิตครอบครัวก่อนวัยอันสมควร นำไปสู่ปัญหาครอบครัวที่พ่อแม่ลำบากเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ยังต้องแบกรับปัญหาที่บุตรธิดานำมาให้แก้ไขอีก

5) การมอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงกาลอันสมควร หมายถึง การที่บิดามารดามอบทรัพย์สมบัติให้ลูกๆ เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินชีวิตในวัยอันสมควร เหมาะสมการมอบทรัพย์สมบัติอาจกระทำโดยช่วงเวลาที่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่หรืออาจกระทำโดยพินัยกรรมเมื่อบิดามารดาเสียชีวิตแล้วก็จะตกทอดเป็นทรัพย์มรดกตกทอดแก่บุตรธิดาตามส่วนในฐานะผู้สืบสันดาน ในกรณีที่ไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้แต่บิดามารดาเสียชีวิตไปก่อน ก็จะเป็นไปตามบัญญัติของกฎหมายมรดก การมอบทรัพย์สมบัติให้แก่บุตรธิดา ก็เป็นหน้าที่หนึ่งของบิดามารดาที่ต้องคอยดูแลสอดส่องถึงความปลอดภัยของลูกแต่ละคนว่ามีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด รู้จักประหยัดอดออม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ

อบายมุข ทำให้เชื่อใจหรือไว้วางใจได้ว่า ทรัพย์สินสมบัติที่ได้มอบให้ไปแล้วนั้นจะถูกนำไปใช้จ่ายอย่างประหยัด สมเหตุสมผล การมอบทรัพย์สินสมบัติให้แก่บุตรธิดาก็เป็นเรื่องที่ฝ่ายบิดามารดาพึงระงับอารมณ์ความรู้สึกของบุตรธิดา แต่ละคนด้วยเช่นกัน เพราะถ้าให้ทรัพย์สินสมบัติแก่คนไหนมากหรือน้อยไปกว่ากันโดยไม่มีเหตุผลชี้แจงได้ ย่อมก่อให้เกิด การทะเลาะวิวาท ความแตกแยกในครอบครัวได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี นอกจากเป็นหน้าที่หลักสำคัญของบิดามารดาในการอนุเคราะห์ส่งเสริมบุตรธิดาแล้วนั้น ถือว่าจะทำให้ครอบครัวมั่นคงสมบูรณ์แล้วนั้นยังไม่ได้ ต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมจากฝ่ายบุตรธิดาด้วยเช่นกันที่จะร่วมมือกันสร้างสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้ก้าวเดินไปอย่างมีเสถียรภาพ มี 5 ประการ คือ

1) การดูแลบิดามารดาเป็นการตอบแทน เป็นภาระหน้าที่หลักสำคัญของบุตรธิดา แม้ยังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนก็สามารถปฏิบัติได้ ด้วยการช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่จะทำได้ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน บางครั้งแม้อาจจะอยู่ห่างไกลจากบ้านบิดามารดา เนื่องจากไปเรียนหนังสือหรือทำงานที่ต่างจังหวัด แต่เมื่อตั้งใจศึกษาเล่าเรียน บิดามารดาแม้จะทำงานหนักเพื่อส่งเสียให้เรียน เมื่อรู้ว่าตั้งใจเรียนย่อมทำให้บิดามารดารู้สึกมีกำลังใจที่จะทำงานส่งค่าใช้จ่ายจนจบการศึกษา เมื่อจบการศึกษาก็หางานทำ ดูแลเอาใจใส่บิดามารดาด้วยความเคารพ

2) การช่วยเหลือทำกิจการงานของบิดามารดา ซึ่งบุตรธิดาทุกคนควรช่วยเหลือทำการงานที่บิดามารดา มอบหมาย เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของบิดามารดา ท่านอาจจะเห็นเหนื่อยมานาน เมื่อบุตรธิดามีกำลังความสามารถพอจะช่วยงานได้ แม้งานที่บิดามารดามอบหมายนั้น ไม่ได้ชอบที่จะกระทำมากนัก แต่ก็ควรทำด้วยความสมัครใจ เต็มใจ ไม่ต้องให้บังคับ หรือต้องมีสินจ้างรางวัลมาตอบแทน

3) การดำรงวงศ์สกุล การสืบวงศ์สกุลก็เป็นหน้าที่หนึ่งของบุตรธิดา ด้วยเบื้องต้นแล้วนั้น บิดามารดาที่ต้องการมีบุตรธิดาก็เพื่อให้สืบดำรงวงศ์สกุลสืบไปเรื่อยๆ ซึ่งการจะสืบวงศ์สกุลได้ก็ต้องศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของบิดามารดา เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน เพื่อให้สมความภาคภูมิใจที่บิดามารดาได้เชื่อใจวางใจ ไม่สร้างความเดือดร้อนหรือเสื่อมเสียให้เกิดขึ้นแก่วงศ์สกุล สานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องเครือญาติ ให้มีความรักมีความสามัคคี ช่วยเหลือกันในยามที่ตกทุกข์ได้ยาก

4) การปฏิบัติตนให้สมควร เหมาะสมเป็นผู้รับทรัพย์มรดก ไม่ว่าจะเป็นระหว่างที่บิดามารดามีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ซึ่งทรัพย์สินสมบัติที่ยกให้แก่บุตรธิดานั้น อาจยกโอนให้ทั้งหมด โดยหวังว่าบุตรธิดาจะเลี้ยงดูตอบแทนจนกว่าจะสิ้นชีวิต แต่สังคมปัจจุบันมีบุตรธิดาบางคนที่ได้รับทรัพย์สินสมบัติจากบิดามารดาแล้ว กลับละเลยไม่ดูแลที่จะเลี้ยงดูท่านตามสมควร ให้ท่านได้ดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ลำบากขัดสน แม้แต่ในกฎหมายก็ยังได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์มรดกไว้เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย บุคคลซึ่งจะมีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตาย ได้แก่ ทายาทโดยพินัยกรรม กับทายาทโดยธรรมหรือทายาทโดยผลของกฎหมาย ซึ่งทายาทโดยธรรมนี้จะมีสิทธิได้รับมรดกของผู้ตายต่อเมื่อ ผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์มรดกของตนเอาไว้หรือจำหน่ายไว้ไม่หมด (ป.พ.พ. มาตรา 1620) (คณะกรรมการนิติบัญญัติ, 2552) และทายาทที่จะเสียสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกนั้น อาจถูกกำจัดมิให้รับมรดกหรือถูกตัดมิให้รับมรดกได้ หากมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ยกย่ำหรือปิดบังมรดก ประพฤติตนในฐานะไม่สมควรรับมรดก การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร เช่น ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ จะเห็นได้ว่ามีแนวทางที่สอดคล้องกับคตินิยมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งบุตรธิดาที่จะเป็นผู้สมควรรับมรดกของบิดามารดาในฐานะเจ้ามรดกนั้น สำคัญคือ ต้องเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที รักพี่รักน้อง ไม่โอ้อวดริษยา

5) เมื่อบิดามารดาเสียชีวิตไปแล้ว ทำบุญกุศลอุทิศไปให้ท่านตามความศรัทธาเชื่อตามหลักทางศาสนา ที่ตนศรัทธา นับถือตามโอกาสที่เหมาะสม

3. การพัฒนากิจวัตรธรรมเศรษฐกิจของครอบครัว

แม้ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมภายในประเทศไทยจะขยายตัวดีขึ้น แต่ผู้มีรายได้น้อยถูกกดดันกำลังซื้อจากหนี้ครัวเรือนสูง ตั้งแต่ปี 2553-2558 หนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น 10% ต่อปี โดยสูงสุดในไตรมาส 4 ปี 2558 ระดับ 80.8% ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อจีดีพีลดลงต่ำสุดในไตรมาส 3 ปี 2560 แต่ได้ขยับเพิ่มขึ้นมาในไตรมาส 4 ปีเดียวกันนี้อีก มีกลุ่มเกษตรกรที่มีภาระหนี้เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งอัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น จำนวนคนทำงานล่วงเวลาน้อยลง เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างจากการที่อุตสาหกรรมนำเครื่องจักรมาใช้แรงงานแทนคน (โพสท์ทูเดย์ออนไลน์, 2561) อย่างไรก็ตาม หนี้ครัวเรือนยังคงขยับสูงขึ้นต่อเนื่อง ตามแนวโน้มสินเชื่อและทิศทางเศรษฐกิจในภาพรวม เป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงว่าภาระหนี้สินยังเป็นประเด็นที่เปราะบางของครัวเรือนบางกลุ่ม โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีภาระผูกพันกับหนี้หลายรายการ รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่มีการก่อหนี้เร็วขึ้น อีกทั้งยังมีหนี้สาธารณะของประเทศ ประจำปีงบประมาณ 2561 จากเดิมที่มียอดหนี้สาธารณะรวมกว่า 1.66 ล้านล้านบาท เพิ่มเป็นกว่า 1.76 ล้านล้านบาท ส่งผลให้ภาระหนี้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) จะเห็นได้ว่าข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสภาพระดับหนี้ภาคครัวเรือนที่เป็นหนี้ในระบบ คือ หนี้ที่เกิดจากการขอสินเชื่อธนาคาร เพื่อประกอบธุรกิจ หรือเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นบ้านหรือที่ดิน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นเช่น เช่าซื้อรถยนต์ เป็นต้น ประกอบกับหนี้อื่นที่อยู่นอกระบบที่กู้ยืมจากกลุ่มนายทุนซึ่งทำให้เกิดการระดมค้ำคอกเบี้ยมากกว่าหนี้ในระบบ ตลอดจนประเทศได้มีหนี้สาธารณะจำนวนมาก เป็นภาระให้ต้องจัดหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายของภาครัฐ ซึ่งส่วนมากเป็นไปในทางใช้มาตรการขึ้นภาษีบางรายการ เพื่อจัดเก็บรายได้เข้ารัฐ

คติธรรมทางพระพุทธศาสนามีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมทางสังคมหลายมิติ แม้แต่มิติทางเศรษฐกิจก็มีหลักจริยธรรมสนับสนุน ส่งเสริม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน

3.1 จริยธรรมส่งเสริมการพัฒนาด้านทางเศรษฐกิจของปัจเจกบุคคล

จริยธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาด้านของบุคคลทางเศรษฐกิจได้แก่ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม คือ หลักการที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในชีวิตปัจจุบัน เสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มีความก้าวหน้า มี 4 ประการ คือ

1) มีความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) มีความมุ่งมั่น อุตสาหะ มานะอดทน บากบั่น พินฝ่าอุปสรรคใช้ชีวิตด้วยสติปัญญา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เข้ามาขัดขวาง ต่อกิจการงานที่ตนทำ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของความขยันหมั่นเพียรคือ ชาตกเรื่องพระมหาชนก เป็นเรื่องหนึ่งในทศชาติชาดก มีปรากฏในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก เล่ม 20 ขุททกนิกาย ชาตก ภาค 2 ความตอนหนึ่งว่า พระมหาชนกคิดจะทำการค้าขายเพื่อตั้งตัว เมื่อได้สินค้าแล้วก็ออกเรือไปยังดินแดนสุวรรณภูมิ ระหว่างทางในมหาสมุทร เรือต้องพายุอย่างรุนแรง จึงอับปางล่มลง ลูกเรือเสียชีวิตทั้งหมดแต่พระมหาชนกรอดชีวิตแต่เพียงผู้เดียว ทรงอดทนว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทรด้วยความเพียรพยายาม เป็นเวลา 7 วัน 7 คืน แม้มองไม่เห็นฝั่งแห่งแผ่นดิน ดังถ้อยคำสนทนาในพระมหาชนกชาดกตอนหนึ่งที่ตอบเทพธิดาว่า “เราพิเคราะห์เห็นธรรมนิยมของโลกและอานิสงค์ของความพยายาม เพราะฉะนั้น ทั้งๆ ที่มองไม่เห็นฝั่ง เราจึงเพียรพยายาม (ว่าย) อยู่ในท่ามกลางสมุทรฯ” และในเทมียชาดกตอนหนึ่งว่า “ควรรีบทำความเพียรเสียแต่วันนี้ ใครเล่าจะพึงรู้ได้ว่า ความตายจะมีในวันพรุ่งนี้...”ฯ” (ขุ.ชา. 20/121/202 (ภาษาไทย)) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกันก็จะยกข้ออ้างต่างๆ นานาเพื่อใหตนไม่ต้องทำงานใดๆ หรือทำให้น้อยที่สุด แต่อยากได้รับผลเท่าบุคคลอื่น

2) มีความประหยัดอดออม (อารักขสัมปทา) คือ ทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรนั้น นอกจากจะต้องใช้จ่ายไปในชีวิตประจำวันแล้ว บางคนอาจมีเงินรายได้ต่อเดือนเป็นแสนบาท แต่มีค่าใช้จ่ายมากกว่าแสนบาทต่อเดือน โดยไม่เหลือเก็บ แต่บางคนอาจมีเงินรายได้เพียงหมื่นบาท แต่อาจมีเงินเหลือเก็บเดือนละ 1,000 ถึง 2,000 บาท

ดังนั้น ไม่ต้องคำนึงถึงว่ารายได้ต่อเดือนเท่าไร แต่ให้สนใจว่ามีเงินเก็บต่อเดือนเท่าไร อีกทั้งเงินที่สามารถเก็บออมได้นั้น อาจต้องมีการจัดสัดส่วนในการใช้จ่ายที่จำเป็น หรืออาจนำไปลงทุน โดยการศึกษาแหล่งลงทุนที่ไม่มีความเสี่ยงมากนักหรือความเสี่ยงต่ำ

3) มิถิยาณมิตรที่ดี (กัลยาณมิตรตา) คือ เพื่อนที่สามารถช่วยเหลือกันได้อย่างจริงใจต่อกัน ซึ่งเพื่อนที่เข้าลักษณะมิตรแท้มีลักษณะดังนี้ 1) มิตรมีอุปการะ จะมีลักษณะช่วยเหลือเพื่อนยามประมาทพลาดพลั้ง ช่วยยับยั้ง แนะนำเพื่อนไม่ให้เกิดความประมาทในเรื่องทรัพย์สินสมบัติที่จะนำออกไปใช้จ่ายเรื่องใดๆ ที่ไม่เหมาะสม 2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ หมายถึง เพื่อนที่สามารถบอกความลับแก่เราได้ และช่วยปกปิดความลับของเพื่อนได้ ไม่ละทิ้งกันในยามเพื่อนมีภัยอันตราย หรือแม้แต่ชีวิตอาจเสียสละได้เพื่อประโยชน์ของเพื่อน 3) มิตรแนะนำประโยชน์ หมายถึง เพื่อนที่ช่วยตักเตือนไม่ให้ทำความชั่ว แต่แนะนำให้ทำความดีโดยไม่สนใจต่อความรู้สึกว่าเราจะโกรธหรือไม่ แนะนำจากความจริงใจที่ปรารถนาให้เราเป็นคนดี สรรหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาเล่ามาพูดให้ฟัง และ 4) มิตรมีความรักใคร่ หมายถึง เพื่อนที่เราได้รักจะยินดีกับเราด้วย ไม่อิจฉาริษยา ปกป้องห้ามปรามคนอื่นที่กล่าวถึงเพื่อนของเราในทางเสียหาย สรรเสริญคนที่สรรเสริญ ให้เกียรติเพื่อนของเรา ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ใดที่มีเพื่อนลักษณะดังกล่าว ฟังเข้าไปนั่งใกล้ด้วยความเคารพเหมือน “มารดากับบุตร”

4) การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม (สมชีวิตา) คือ มีความพอประมาณแก่ฐานะของตน จะเห็นได้ว่าสังคมปัจจุบันมีหนี้สินจำนวนมาก เป็นหนี้ภาคครัวเรือน ที่ไม่รู้จักวิเคราะห์ประเมินค่าใช้จ่ายของตนให้เหมาะสม แต่ใช้จ่ายด้วยอำนาจความอยากมากกว่าความมีอยู่จริงของสินทรัพย์ของตน เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก็จะเรียกร้องให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือโดยนำเงินภาษีประชาชนมาสนับสนุนค้ำชู แม้แต่ภาครัฐเองก็สร้างหนี้สาธารณะจำนวนมหาศาล โดยไม่คำนึงถึงทรัพยากรที่สามารถรองรับต่อผลตอบแทนที่จะได้กลับคืนมา ทำให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม

3.2 จริยธรรมส่งเสริมการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตระกูล

หลักการที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งมั่นคงได้ยาวนาน ไม่เป็นอุปสรรค ขัดสนต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “กุลจิรัฏฐิติธรรม” หมายถึงว่า ทุกครัวเรือน ย่อมต้องมีเครื่องใช้ไม่สอยไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน การจะซื้อสิ่งใดมาใช้สอยนั้นต้องทำให้มีค่าใช้จ่ายและควรต้องคุ้มค่างับราคาที่ใช้ไป มีอายุการใช้งานที่เหมาะสม ซึ่งลักษณะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครัวเรือนตามหลักการนี้เป็นหลักการพื้นฐาน เพื่อให้สมาชิกในครัวเรือนช่วยกันดูแล ประคับประคองเครื่องใช้ไม่สอยให้มีความคงทน ไม่ขัดสนลำบากต่อวิถีการดำรงชีพ คือ

1) การรู้จักแสวงหาสิ่งของที่หายาก (นัฏฐคเวสนา) หมายถึงว่า บางครั้งสิ่งของเครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดในครอบครัว อาจมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งสูญหายไป ก็ควรต้องใช้ความพยายามแสวงหากลับคืนมาให้ได้เสียก่อน จนสุดความสามารถ ถ้าไม่สามารถหาสิ่งที่สูญหายไปให้กลับคืนมาเหมือนเดิม จึงจะไปหาซื้อสิ่งเดียวกันนั้นมาใช้ทดแทน ซึ่งเป็นการแนะนำให้รู้จักตระหนักคุณค่าของทรัพย์สินที่มีให้รู้จักหวงแหนเพื่อจะได้ใช้สอยได้นานๆ คุ้มค่างับราคา เพราะการซื้อใหม่อาจก่อให้เกิดมูลหนี้ใหม่ขึ้นมาถ้าเป็นการเช่าซื้อที่เกินกำลังฐานะ และถึงแม้จะเป็นคนมีฐานะดี ก็ควรแสวงหากลับคืนมาก่อนเช่นกัน เพราะการใช้สินค้าทุกชนิดเป็นต้นทุนที่ต้องแลกกับทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องสูญเสียไปอย่างถาวร

2) การรู้จักบูรณะซ่อมแซมของเก่าของชำรุด (ชินณปฏิสังขรณา) หมายถึง การที่สิ่งของเครื่องใช้ที่ได้ซื้อหามาใช้นั้นย่อมมีอายุการใช้งานที่ถูกกำหนดไว้ หรืออาจเสื่อมสภาพเร็วขึ้นจากการใช้สอยที่ไม่ถูกต้องได้เช่นกัน อาจเข้าหลักการทางพระที่ว่าไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืนนั่นเอง สิ่งของบางสิ่งที่ย่อยสลายนั้น เราอาจต้องซ่อมแซมดีกว่าซื้อใหม่ ถ้าการซ่อมแซมนั้นไม่เสียค่าใช้จ่ายมากกว่าที่จะซื้อใหม่จนเกินควรแล้วทรงคุณค่าประโยชน์ที่ยังคงเดิมเมื่อซ่อมแซมสมบูรณ์แล้ว แต่สิ่งของบางอย่างซ่อมแซมกับซื้อใหม่นั้น อาจต้องซื้อใหม่ดีกว่าเมื่อประเมินได้ว่าราคาซื้อใหม่กับอะไหล่ที่ต้องซื้อซ่อมเองหรือจ้างคนอื่นซ่อมไม่ได้ต่างกันมากก็ควรซื้อใหม่จะดีกว่า เพราะจะได้อะไหล่ตัวอื่นที่ยังไม่

เสียหายมาใหม่ด้วย เพราะอะไรที่เราใช้อยู่ตอนนี้อาจจะเสื่อมสภาพวันซ่อมแล้วเช่นกัน เพราะฉะนั้น การจะซื้อใหม่หรือซ่อมแซมนั้นอยู่ที่ว่าประเมินแล้วอันไหนจะคุ้มค่าน่าเงินที่ต้องเสียไป แล้วสิ่งของที่ได้นั้นสมประสงค์ตามที่ต้องการกับสมรรถนะเหมือนเดิมหรือเทียบกับของเดิมได้

3) รู้จักประมาณในการกินการใช้ (ปริมิตปานโภชนา) ไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่าย หมายถึง การรู้จักพอประมาณในการอุปโภคบริโภคตามฐานะการเงินที่มีภายในครอบครัว เพราะสมาชิกในครอบครัวทุกคนย่อมมีค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องมีในส่วนแห่งความจำเป็นที่ทุกคนมี แนวคิดการจัดสัดส่วนทรัพย์สินในพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ว่า เรียกว่า โภควิภาค (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553) โดยพึงแบ่งโภคสมบัติออกเป็น 4 ส่วน คือ 1 ส่วนเก็บไว้ใช้เพื่อสมาชิกในครัวเรือนรวมทั้งตนเอง 2 ส่วน เก็บไว้ลงทุนในแหล่งลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ เช่น ซื้อพันธบัตรรัฐบาล ฝากธนาคาร ลงทุนในทองคำ ซึ่งการลงทุนดังกล่าวต้องศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ให้ชัดเจนต่อการตัดสินใจได้อย่างมั่นใจ อีก 1 ส่วนเก็บไว้ยามฉุกเฉินเดือดร้อน มีภัย เช่น เจ็บไข้ไม่สบาย บ้านเมืองเกิดทุกข์ภัย หรือภัยพิบัติ ที่อาจทำให้เศรษฐกิจตกต่ำอย่างฉับพลัน

4) การตั้งให้คนมีศีลธรรมเป็นใหญ่ในครัวเรือน (อธิปัจจัยสัถวันตสถาปนา) หมายถึง การให้สมาชิกในครอบครัวที่มีศีลธรรมจรรยา มีความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อกิจการหน้าที่ดี มีความยุติธรรม มีเหตุ มีผล รู้จักพอประมาณ มีหลักการสำหรับการจัดการทรัพย์สินเป็นส่วนตัว มีความฉลาดในการใช้จ่ายอย่างสมเหตุสมผล มีทักษะในการลงทุนจากเงินที่มีอยู่ให้เกิดผลออกงอกเงยโดยมีความเสี่ยงต่ำ การให้สมาชิกในครัวเรือนที่ขาดหลักศีลธรรมจรรยา ขาดทักษะการจัดการที่ดีพอ มัวเมาในอบายมุข คิดยักยอกเงินในครอบครัวไปใช้ในทางทุจริต ก็จะทำให้กิจการภายในครัวเรือนอืดขัด ขัดสนได้ ก่อความเดือดร้อนแก่สมาชิกในครัวเรือนในภาพรวม และอาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาทแตกแยก ขาดความสามัคคีกันและกัน

สรุป

การส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมครอบครัวตามแนวทางพระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จนกระทั่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องเสมอมา โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของปัจเจกบุคคลให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ในการดำรงชีวิต รู้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่นในมิติต่างๆ โดยเฉพาะมิติทางครอบครัว ทั้งเชิงสัมพันธ์ภาพและเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยทางสังคมที่สำคัญของที่สุดที่จะพัฒนาความยั่งยืนไปยังหน่วยทางสังคมที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้นอย่างหมู่บ้าน ตลอดจนระดับประเทศชาติ การพัฒนาส่งเสริมจริยธรรมทางครอบครัว เป็นสิ่งจำเป็นที่จะเป็นเครื่องผูกพันความรักความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจ การรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบที่ทุกคนควรมี สัมพันธ์ภาพระหว่างสามีภรรยา เป็นสัมพันธ์ภาพเริ่มแรกของความเป็นครอบครัวที่จะก้าวหน้าไปถึงระดับครอบครัวใหญ่ที่สามภรรยาจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นในฐานะเป็นบิดามารดาที่มีหน้าที่ทางจริยธรรมที่ต้องปฏิบัติต่อบุตรธิดาอย่างเหมาะสม ฝ่ายบุตรธิดาก็พึงมีจริยธรรมที่พึงปฏิบัติต่อบิดามารดาอย่างเคารพยำเกรง การส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมทางเศรษฐกิจในครอบครัว เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงยั่งยืน เป็นหลักการส่งเสริมความมีเสถียรภาพที่ดีต่อวิถีชีวิตครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการเนติบัณฑิต. (2552). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 ประมวลกฎหมายอาญา**. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2525). **พุทธศาสนา ศาสนาประจำชาติไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). **หนี้สาธารณะประเทศพุ่งเกือบแสนล้าน**. สืบค้น มีนาคม 19, 2561, จาก <http://www.thairath.co.th/content/1234099>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2553). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- โพสต์ทูเดย์. (2561). **หนี้ครัวเรือนส่อเคาเพิ่มกลุ่มฐานราก**. สืบค้น มีนาคม 19, 2561, จาก <http://www.posttoday.com/finance/news/546524>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. พระวินัยปิฎก เล่ม 4 มหาวรรค ภาค 1. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. พระสุตตันตปิฎก เล่ม 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. พระสุตตันตปิฎก เล่ม 19 ขุททกนิกาย ภาค 1. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. พระสุตตันตปิฎก เล่ม 20 ขุททกนิกาย ภาค 2. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2537). **พุทธวจนะในธรรมบท**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. สืบค้น มีนาคม 19, 2561, จาก http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=develop_issue
- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2561). **นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาบ้านครอบครัว พ.ศ. 2560-2564**. สืบค้น มีนาคม 19, 2561, จาก <https://www.moj.go.th/view/7762>
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2540). **คำบรรยายในพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการ.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2561

รองศาสตราจารย์ ดร.กาฬก เตชะชั้นหมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทร เอกผายยสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา ปิณฑานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วราภฤต เกื้อนช้าง
รองศาสตราจารย์พัฒนา จันทนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บาร์นิ บุญทรง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปันสุวรรณ
อาจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
อาจารย์ ดร. สุริยะ หาญพิชัย
ดร.อารียา จำนงค์ยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
นักวิชาการอิสระ

แนะนำผู้เขียน

ผู้เขียน

วิศรุต วุฒิธรรม

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด

บริหารรัฐกิจ

vissaroot.phet@gmail.com

รัชพล ทิธี

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

นโยบายสาธารณะ, บริหารรัฐกิจ

nttdee@hotmail.com

เขาวลิต แจ่มสว่าง

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บริหารรัฐกิจ

jamsawang2556@gmail.com

วรุณยุพา เทพสุรณกุล

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

หลักสูตรและการสอน

chanintswn@gmail.com

กนิษฐา สังข์รัตน์

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

นักศึกษาด้านวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาษาไทย

bonz5@hotmail.com

พิมพ์ชนก ทับมณฑิยาน

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด

บริหารรัฐกิจ

nongkai93@hotmail.com

นิตา บุณณวงศ์

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

อาจารย์ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมบริการ

วิทยาลัยดุสิตธานี

สังคมศาสตร์

nisa.bu@dtc.ac.th

พระมหาวิระ บุญนาดี

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

E-mail

นักศึกษาด้านภาษาศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระพุทธศาสนา

P_weera86@hotmail.com

จิระศักดิ์ ลังเมฆ

หน่วยงานสังกัด

ความสนใจทางวิชาการ

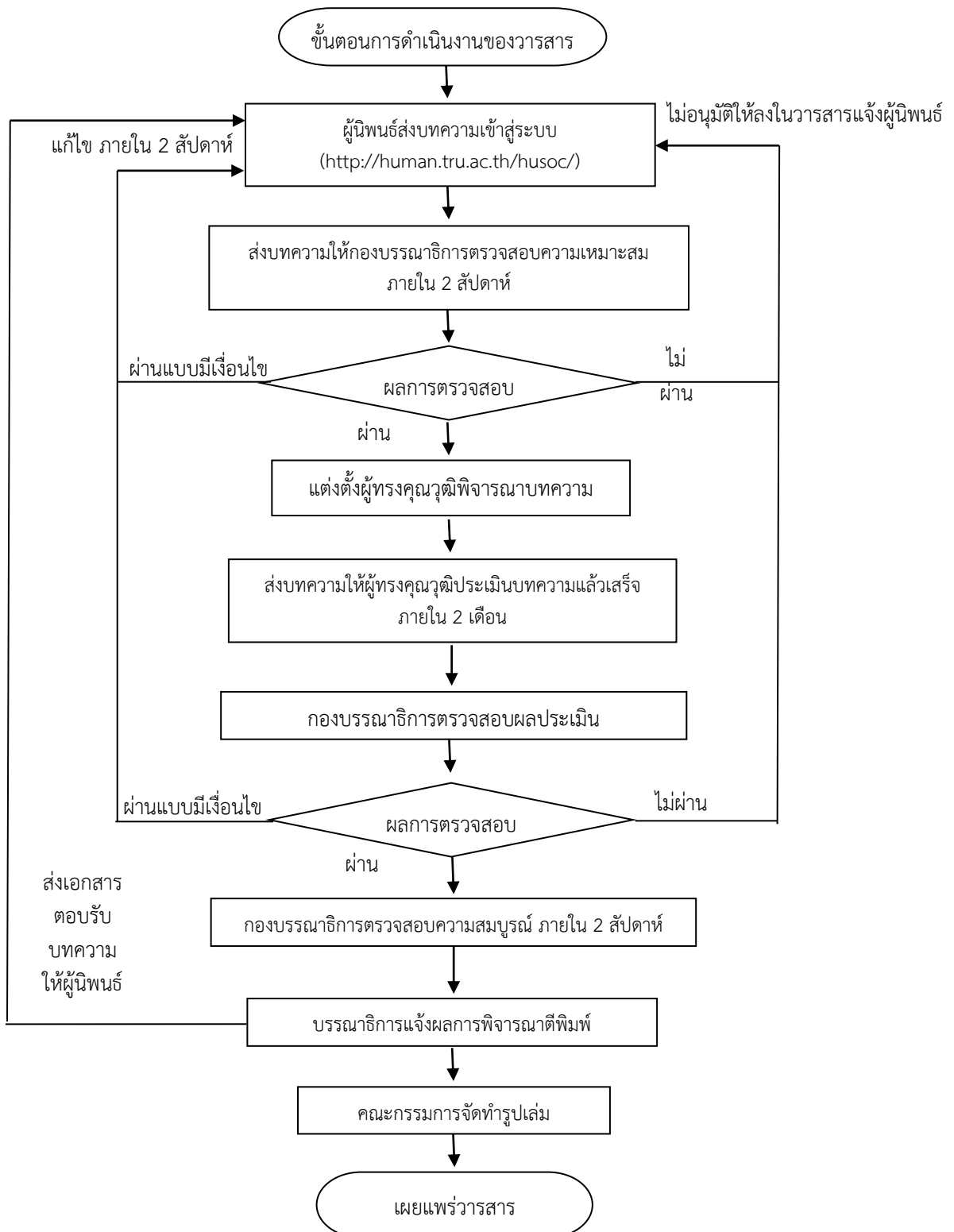
E-mail

อาจารย์สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

พัฒนาสังคม, พระพุทธศาสนา

jrssm09@gmail.com

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถนนราชมรรคา ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 036-411150 Email : Journal.Husoc@lawasri.tru.ac.th

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้ใหม่เป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.2 บทความวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double- Blind Peer Review)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จะต้องส่ง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า () พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 0.75 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขกำกับทางมุมขวบนทุกหน้าบทความไม่ควรยาวเกิน 10 หน้ากระดาษพิมพ์สัน โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาว 250 – 300 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้มีพหุปัญญา มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (acknowledgements) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงแตกต่างกันตามประเภทของเอกสารหรือแหล่งที่ใช้อ้างอิง ดังนี้

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ระยะขอบ บน 1”

***ตั้งค่าน้้ากระดาษ ขนาด B5
(7.17”×10.12”)***

ภายนอก 0.75”

ภายใน 0.75”

ล่าง 0.75”

ชื่อบทความภาษาไทย
ชื่อบทความภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 18)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย*
ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

บทคัดย่อ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

เนื้อหาของบทความ ใช้ รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 ความยาวของบทคัดย่อ ภาษาไทย 250-300 คำ โดยให้เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผลและวิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะอย่างย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

คำสำคัญ: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-5 คำ เป็นภาษาไทย ซึ่งตรงกับคำสำคัญในภาษาอังกฤษ เช่น รูปแบบบทความ, ขนาดตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

* ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัด (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 12)

ABSTRACT

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

ความยาวของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 250-300 คำ และต้องตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

Keywords: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความประมาณ 3-5 คำ เป็นภาษาอังกฤษ ต้องตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

บทนำ

อธิบายถึงความเป็นมาของเรื่องที่วิจัย ความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ และชัดเจน การใช้คำย่อ ต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน เนื้อหาของตัวเรื่องควรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ควรระบุเป็นข้อๆ)

วิธีดำเนินการวิจัย

อธิบายขั้นตอนการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

อธิบายถึงสิ่งที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลการทดสอบสมมติฐาน และการวิจารณ์ผลการวิจัย ซึ่งการรายงานผลการวิจัยและการวิจารณ์นั้น ควรยึดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อชี้ให้เห็นว่าผลการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรบ้างและสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้หรือไม่อย่างไร โดยเสนอหลักฐานข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย

(กรณีมีตาราง)

ตาราง 1 เนื้อหาที่เป็นตารางและคำอธิบายสามารถใช้เป็นรูปแบบ 1 คอลัมน์ ได้ตามความเหมาะสม

(n=30)	
หัวข้อ	ขีดเส้น 2 เส้น
	ขีดเส้น 1 เส้น
รวม	ขีดเส้น 1 เส้น
	ขีดเส้น 2 เส้น

(กรณีมีภาพ)

ภาพ 1 ชื่อภาพ

(ที่มา: ✓)

อภิปรายผล

ควรอธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือ ผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ

ข้อเสนอแนะ

อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือข้อเสนอแนะปัญหาที่พบในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

(ดูรูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง)

***หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถนนราชนาถนาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี 15000

โทรศัพท์ 0-3642-7485 – 93 ต่อ 12231 โทรสาร 0-3641-1150

Email : journal.husoc@lawasri.tru.ac.th

รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text)

1. ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA Style (The Publication Manual of the American Psychological Association)

2. การลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ในรูปแบบดังนี้ (เครื่องหมาย √ แสดงถึงการเคาะ 1 ครั้ง เวลาลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา และรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป)

- ผู้แต่งที่เป็นคนไทย ใส่ ชื่อ-ชื่อสกุล โดยไม่ต้องใส่คำนำหน้านาม ยศ หรือ ตำแหน่งทางวิชาการ
- ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ใส่เฉพาะนามสกุลและตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

(ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง,ปีที่พิมพ์,หน้าที่ใช้อ้างอิง)

3. ถ้ามีการกล่าวถึงชื่อผู้แต่งไว้แล้ว ให้ใส่วงเล็บต่อจากชื่อผู้แต่ง โดยในวงเล็บไม่ต้องระบุชื่อผู้เขียนซ้ำอีก สำหรับชื่อชาวต่างประเทศให้ใส่นามสกุลของผู้แต่ง โดยสามารถอ้างอิงได้ 2 วิธี คือ ถ้าระบุนามสกุลในเนื้อความให้ระบุปีที่พิมพ์ในวงเล็บ

ลมูลวรัตนกร(2540,หน้า105)
Watson(1992,พ.89)

4. เอกสารภาษาต่างประเทศที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 หน้า ใช้ตัวอักษรย่อ pp.

(Jensen,1991,พ.8)
(Jensen,1991,พ.8-15)

5. ถ้ามีผู้แต่ง 2 คน และไม่เกิน 5 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทั้งหมดตามลำดับรายการที่ปรากฏ คนคนที่ 1-5 ด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และคนรองสุดท้ายกับคนสุดท้าย คั่นด้วยคำว่า “และ” สำหรับภาษาไทย ส่วนภาษาอังกฤษใช้ “&”

(นวลจันทร์รัตนกร,ชุตินาถสังจันท์,และมารศรีศิริวัชร,2539,หน้า75)
(William,Kates,&Devies,1995,พ.61)

6. ถ้ามีผู้แต่ง เกิน 5 คนหรือตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ให้ใส่เฉพาะผู้แต่งคนแรก และตามด้วยคำว่า “และคนอื่น ๆ” สำหรับภาษาไทย ส่วนภาษาอังกฤษใช้คำว่า “et al.”

(อุบลบุญชู,และคนอื่น ๆ,2539,หน้า 37)
(Heggs,etVal.,1999,พ. 4-7)

7. สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ใช้ชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่ง

(การพัฒนาสุขนิสัย, 2548, หน้า 77)
(Organization Management, 2011, pp.53-54)

8. ข้อความที่นำมาอ้างอิง พบแหล่งที่ใช้อ้างอิงมากกว่า 1 แหล่ง สามารถเขียนไว้ในวงเล็บเดียวกันได้ โดยใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นแต่ละงานและเรียงตามลำดับของชื่อผู้แต่ง

(นวลจันทร์ รัตนกร, 2539, หน้า 37; มารศรี ศิริรักษ์, 2552, หน้า 75; เยาวภา โตทรัพย์, 2554, หน้า 2)
(Heggs, 1999, p.7; Kates, & Davies, 2004, pp.23-26)

9. การอ้างอิงเอกสารจากอินเทอร์เน็ต กรณีที่นำเนื้อหาจากอินเทอร์เน็ต

(ชื่อผู้แต่ง, ปีพิมพ์, ย่อหน้า...)
(สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2548, ย่อหน้า 3)
(Gorman, 2000, para.3)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. เครื่องหมาย "v" แสดงถึงการเว้นระยะ 1 เคาะ เวลาลงรายการรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป
2. หากรายการใดไม่มี ไม่ต้องลงรายละเอียดในบรรณานุกรม ให้ลงรายการถัดมา
3. การลงรายการผู้แต่ง ผู้แต่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือสถาบัน
 - ถ้าเป็นบุคคลประเภทสามัญชน >> ตัดคำนำหน้านาม นาย, นาง, นางสาว ดร. นายแพทย์ พล.อ. ผศ. รศ.
 - ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ >> เขียนชื่อสกุลขึ้นก่อน ค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วย ชื่อต้น (First name) และ ชื่อกลาง (ถ้ามี)
 - ถ้าผู้แต่งมีบรรดาศักดิ์ หรือนันดรศักดิ์หรือสมณศักดิ์ >> กลับเอาบรรดาศักดิ์ไว้หลังชื่อกับนามสกุล ค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)
 - ถ้าผู้แต่งเป็นสถาบัน >> ให้บันทึกชื่อสถาบันนั้น ๆ โดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย ค้นด้วยชื่อหน่วยงานด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)
4. ผู้แต่งที่มีฐานะเป็นบรรณาธิการ ให้ลงชื่อผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) และวงเล็บอักษรย่อ บก. (ย่อมาจาก บรรณาธิการ) สำหรับหนังสือภาษาไทย หรือ Ed. หรือ Eds. (ย่อมาจาก editor(s)) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ

ประวิทย์/สุวนิชย์.ว(บก.).
 เอี่ยมพร/สกุลแก้ว, วและวสุนธรา/ทับทิมแท้.ว(บก.).
 Ford,วGeorgeV.S.ว(Ed.).
 Jordan,วRobertsVJ,ว&วPeter,วTaylor,วA.ว(Eds.).
5. การลงรายการซื้อหนังสือ
 - ชื่อหนังสือให้พิมพ์ด้วยตัวหนาและไม่ขีดเส้นใต้
 - ชื่อหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นอักษรตัวแรกของทุกคำด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และกรณีมีชื่อเรื่องรอง ให้พิมพ์ตามหลังเครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) เช่น

New Jersey: A Guide to Its Past and Present.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชนบท: กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
6. การลงรายการครั้งที่พิมพ์ ให้ลงรายการตั้งแต่การพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป แล้วใส่ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ (...)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (พิมพ์ครั้งที่ 3). (พิมพ์ครั้งที่ 4).
 (2nd ed). (3rd ed). (4th ed).
7. หนังสือไม่ปรากฏ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์

ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ (ม.ป.ป.) = (n.d.)
 ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ (ม.ป.ท.) = (n.p.)

ชื่อผู้แต่ง.ว(ปีที่พิมพ์).วชื่อหนังสือว(ครั้งที่พิมพ์).ว(ม.ป.ท.).:วสำนักพิมพ์.
 ชื่อผู้แต่ง.ว(ปีที่พิมพ์).วชื่อหนังสือว(ครั้งที่พิมพ์).วสถานที่พิมพ์:ว(ม.ป.ท.).
 ชื่อผู้แต่ง.ว(ม.ป.ป.).วชื่อหนังสือว(ครั้งที่พิมพ์).วสถานที่พิมพ์:วสำนักพิมพ์.
 ชื่อผู้แต่ง.ว(ม.ป.ป.).วชื่อหนังสือว(ครั้งที่พิมพ์).ว(ม.ป.ท.).

8. หากไม่สามารถพิมพ์จบได้ภายใน 1 บรรทัด ให้ขึ้นบรรทัดใหม่โดยย่อหน้าเข้ามา 7 ตัวอักษร (7 เคาะ)

หัตยา กองจันทิก. (ม.ป.ป.). ฉลากโภชนาการคืออะไร. สืบค้น มกราคม 27, 2543, จาก
 vvvvvvvv <http://www.tda.moph.go.th/tda/html/product>

9. เรียงตามลำดับอักษร ก-ฮ A-Z และแยกภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศออกจากกัน

10. กรณีที่ผู้แต่งมีชื่อ-สกุลซ้ำกัน ให้เรียงตามปีน้อยไปมาก และในบรรทัดต่อไปให้พิมพ์ชั้ดล่าง 7 ครั้ง แล้วตามด้วย _____. และใส่รายละเอียดชื่อเรื่อง และอื่น ๆ ตามปกติ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์).ชื่อหนังสือ(ครั้งที่พิมพ์).สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ:

ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่) กรณีมีพิมพ์ครั้งที่ในวงเล็บต่อท้าย ไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.)

ชื่อหนังสือ. ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) กรณีไม่มี (พิมพ์ครั้งที่) ต่อท้าย

บันทึกถึงดวงดาว (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

บันทึกถึงดวงดาว. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม อีรวณิชกุล.

(2541). การพัฒนารูปแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัด

ทบวงมหาวิทยาลัย.

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice*. New Jersey: Prentice Hall.

2. วารสาร

ผู้เขียนบทความ.(ปีที่พิมพ์,เดือน).ชื่อบทความ.ชื่อวารสาร,ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่), หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

วิกุล แพทย์พาณิชย์. (2545, มีนาคม). ธุรกิจแฟรนไชส์. เนชั่นสุดสัปดาห์, 4(8), 8-11.

Bowen, J. (2005, April). FRBR coming soon to your library?. *Library Resources & Technical Services*, 49(3), 175-188.

3. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์,เดือน/วันที่).ชื่อบทความ.ชื่อหนังสือพิมพ์,ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่), หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2544, มีนาคม 23). พม่ากับยาเสพติด. *มติชน*, 20(121), หน้า 6.

ปัญหาขยะในเมืองเชียงใหม่. (2546, 15 สิงหาคม). *ไทยนิวส์*, 12(23), หน้า 8.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, 30(134), p. A1.

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์).ชื่อวิทยานิพนธ์.ระดับวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน.

หมายเหตุ: ระดับวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หรือ Master's thesis ปริญญาเอกใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation สำหรับวิทยานิพนธ์ภาษาต่างประเทศ หลังระดับวิทยานิพนธ์ให้ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) แล้วจึงตามด้วยชื่อมหาวิทยาลัย

กิ่งแก้ว จันโสมศึก. (2547). ผลการเรียนรู้เชิงพุทธิพิสัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยใช้สื่อประสมประกอบการดำเนินเรื่องผ่านคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
McKenna, J. C. (1999). Sustainable Ethnic Tourism in Northern Thailand. Master's Thesis, University of Alberta

5. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง.√ (ปีที่พิมพ์). √ชื่อหนังสือ√ (ครั้งที่พิมพ์). √สถานที่พิมพ์: √สำนักพิมพ์.

สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2546). รายงานการวิจัย เรื่อง ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

6. การสัมภาษณ์

6.1 บทสัมภาษณ์โดยตรง

ผู้ให้สัมภาษณ์.√ (ปี,√เดือน√วันที่ที่สัมภาษณ์).√ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.√สัมภาษณ์.

มา มั่งมูล. (2557, กรกฎาคม 11). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

6.2 บทสัมภาษณ์ที่นำมาตีพิมพ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.√ (ปี,√เดือน√วันที่ที่สัมภาษณ์).√ตำแหน่ง√(ถ้ามี).√สัมภาษณ์.√ชื่อวารสาร,√ปีที่(ฉบับที่),√หน้า.

ทฤษฎี ขาวสวนเจริญ. (2557, กรกฎาคม 7). อธิปไตยกรมปศุสัตว์. สัมภาษณ์. **ไทยรัฐ**, 50(1254), หน้า 5.

7. สารสนเทศจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่งหรือชื่อหน่วยงาน.√(ปีที่พิมพ์).√ชื่อเรื่อง.√สืบค้น√เดือน√วัน,ปี,√จาก URL.

หัตยา กองจันทิก. (2552). ฉลากโภชนาการคืออะไร. สืบค้น มกราคม 27, 2553, จาก <http://www.tda.moph.go.th/tda/html/product/food/label.html>.
Chiang Mai University. (n.d.). Academic Support and Services Units. Retrieved September 1, 1999, from <http://www.erin.gor.au>

พิสูจน์อักษรภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพชรรัตน์ บริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.สมชาย วัชรปัญญาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์วิภาศิริ แจ้งแสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ชญาณันต์ บุญพระเกศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. อาจารย์ชนากานต์ บุญแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความทุกบทความได้รับการตรวจสอบถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งข้อความและบทความเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสารและมีข้อความรับผิดชอบของวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์วารสารอื่นๆ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

H&S

FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

วิสัยทัศน์

ผลิตบัณฑิตสู่มาตรฐานสากล สร้างองค์ความรู้
บริการวิชาการ สืบสานศิลปวัฒนธรรม
บริหารด้วยธรรมาภิบาล

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Faculty of Humanities and Social Sciences
Thepsatri Rajabhat University
321 Narainmaharat Rd, Talechupsorn
Mueang, Lop Buri 15000

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถนนนารายณ์พราหมณ์ ต.ทะเลชุบศร
อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

Email : journals.hsoc@wru.ac.th

Tel : +6636-427485 ext. 12231, 12247 and +6636-49950

Fax : +6636-49950